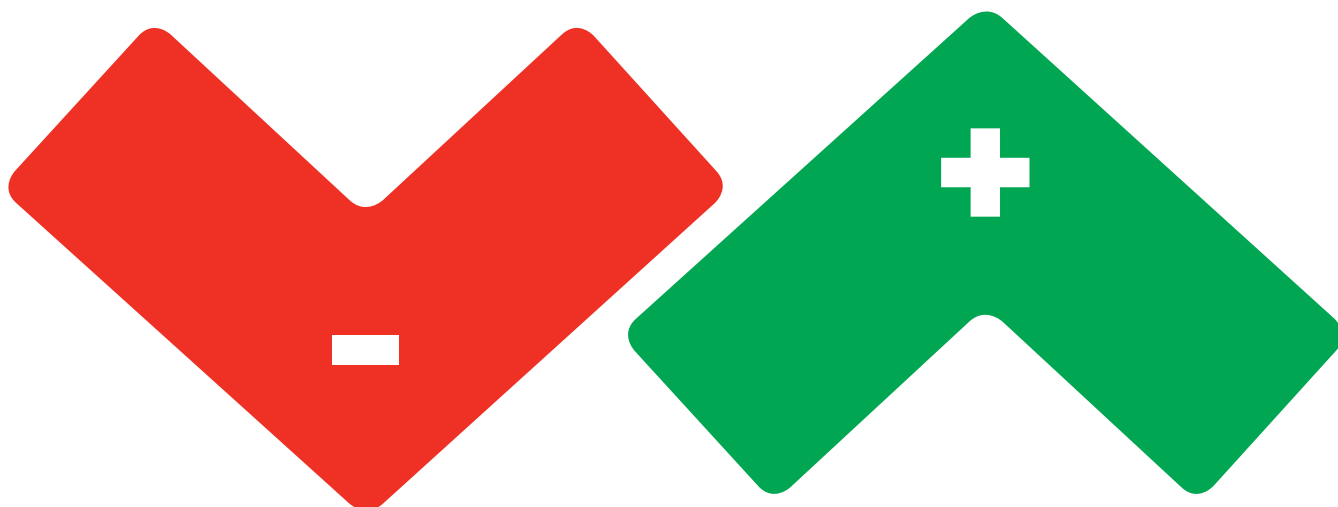

KAM BODO ŠLE LETOS CENE?

Ekskluzivno. S Tomom Bundgaardom, glavnim analitikom v Mintecu, ki je največji neodvisni svetovni ponudnik globalnih podatkov o cenah in cenovnih napovedi.

Z Bojanom Ivancem, glavnim analitikom Gospodarske zbornice Slovenije.

Poleg tega pa še nabor napovedi svetovnih prognozerjev.

40+ zaposlenih

50.000 m²

Več kot 40 strojev

Naše kapacitete:

- 4 x Stroj za vodni odrez 4 x 2 metra
- 1 x Plamenski/Plazemski odrez 6 x 2 metra
- Varjenje
- Laser za razrez cevi
- 10 x Režkanje (NC ali CNC, tudi 5-osno) do 20ton (4 x 2,5 x 1,5 m)
- 10 x Struženje (Klasične stružnice ali CNC) do 5 ton teže, 6 m dolžine in premera 600mm
- Obnova strojev (tudi stroji za tlačni liv aluminija)
- Izdelava posebnih strojev/naprav po željah kupcev
- Hidravlični cilindri
- Izdelava in servis hidravličnih cevi
- Zastopstva: GATES, PONAR, CEJN

CEJN The Quick Connect
Solution Provider

PONAR
wadowice

Kidričeva c. 58, 4220 Škofja Loka, Slovenija
T: +386 4 515 60 30 | F: +386 4 515 60 31
E: info@ines.si | W: www.ines.si

CERTIFIED GATES DISTRIBUTOR

The world's most trusted hydraulic
hose assemblies made here

BORA

BORA X BO

NOVA DIMENZIJA

pečenja in kuhanja na pari

Salon kuhinj in bele tehnike ETIS | www.etis.si

ETIS

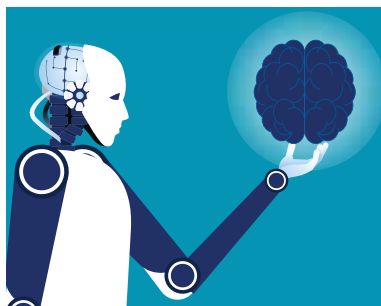
Blaž Brodnjak
200.000 tujcev bomo potrebovali v bližnji prihodnosti. 6

Kadri iz tujine
Bo zaposlovanje tujcev res lažje? 26

Intervju: Milan Kuster
Kako do 230.000 € dodane
vrednosti na zaposlenega 44

Digitalna prihodnost
V 3 do 5 letih do razcveta
umetne inteligence 64

Uvodnik

Največja slovenska tabu tema 6

Cene 2023

Kakšne bodo cene za velikih 6 do konca leta? 8

Cene

»V letu 2024 bodo cene nižje.« 11

Intervju: Bojan Ivanc

»Cenovno bodo prizadete večje nepremičnine.« 15

Pravila ESG v dobavnih verigah

POZOR: Nova pravila v dobavnih verigah z Nemčijo 20

ESG: Nemčija je zaostрила zahteve 23

Startupi

Startupi ne grizejo – prinašajo svež veter! 24

Kadri iz tujine

Bo zaposlovanje tujcev res lažje? 26

Evidentiranje

Za kršitelje obvezna elektronska evidenca delovnega časa 33

Partnerji Podjetne Slovenije

Partnerji Podjetne Slovenije so organizacije, s katerimi sodelujemo pri načrtovanju vsebin. Za sodelovanje se jim iskreno zahvaljujemo.

Startup prihodnosti V Sloveniji oživljajo baterije	81
Delovni pogoji Odpiranje oken skoraj ne bo več	37
Preventiva Poklicne bolezni prihodnosti: kostno-mišične in duševne	41
Intervju: Milan Kuster »Smo tik pred dogovorom z najmočnejšim igralcem na svetu.«	44
Razpisi Trajnost, mikrokrediti in obmejna področja	50
Kohezija 3,2 milijarde evrov na pladnju	52
Kibernetski napadi Pozor – kibernetska nevarnost ante portas*!	59
Digitalna prihodnost V 3 do 5 letih razcvet umetne inteligence Blockchain: kje vse se že uporablja in kje vse bo v prihodnje?	64 72
Kratke novice	76
Startup prihodnosti V Sloveniji oživljajo baterije za drugo življenje	81

PODJETNA SLOVENIJA

Št. 22. | letnik 6 | April 2023

Izdajatelj:

Izziv X, d. o. o.
Gornjesavska cesta 13b
4000 Kranj
info@podjetnaslovenija.si

Uredništvo

Odgovorni urednik:

Goran Novkovič
urednistvo@podjetnaslovenija.si

Izvršna urednica:

Katarina Pernat

Oblikovanje:

Nenad Bebič

Lektoriranje:

Nina Drašler

Trženje oglasnega prostora:

Eko dežela, d. o. o.

ekodežela
Pozitivna energija ljudi in okolja

trzenje@podjetnaslovenija.si
01 5130 824

Podjetna Slovenija je namenjena ambicioznim, odgovornim in vrhunskim slovenskim podjetnikom, starejšim in mlajšim, malim, srednjim in tudi največjim podjetjem ter vsem drugim podpornikom vrednote podjetnosti. Vsem, ki po svojih močeh podpirajo podjetno Slovenijo.

ISSN 2820-6029

V tej izdaji so svoje predloge za tematike prispevali naslednji člani strokovnega sveta in sveta podjetnikov pri reviji Podjetna Slovenija: Kristina Kočet Hudrap, Andrej Lasič, Marta Turk, Rok Cajzek, Andrej Šolinc, Andrej Repše, Ema Pogačar, Ajša Vodnik, Vid Meglič, Aljoša Domijan, Aleksandra Heinzer, Andrej Repše, Lidija Vinkovič, Laura Smrekar, Alenka Mozetič Zavrl, Aleš Koželjnik, Urška Kalan, Marko Lotrič, Dušan Žužek
Vsem se iskreno zahvaljujemo.

NAJVEČJA SLOVENSKA TABU TEMA

Goran Novković

Vzavetrju političnih viharjev v zadnjih tednih je ostala skrita ena izjava ministra za delo Luka Mesca. V eni od oddaj je dejal, da bodo s pokojninsko reformo še malo počakali, ker se mora vlada zdaj osredotočiti na druge reforme. Najbrž se to ni po naključju zgodilo prav v času protestov proti pokojninski reformi predsednika Macrona v Franciji.

Zakaj je to pomembno? Zato, ker je pokojninska reforma povezana z največjo tabu temo v Sloveniji. Ta tabu tema pa je tesno povezana s podjetništvom. Razen zdravstvene niti ena reforma ni tako pomembna kot vprašanje: ali bodo lahko pokojnine čez 10, 20, 30 let še realno takšne kot zdaj?

Slovenija je namreč ta hip demografsko na prelomnici. Nikdar ni bilo toliko zaposlenih, kot jih je zdaj. Toda hkrati smo že zdaj med vsemi državami OECD na prvem mestu po pobranih prispevkih pri plačah. Dodatna obremenitev plač ni več možna. Razmerje med aktivnim in upokojenim prebivalstvom ni ugodno.

Še slabše bo. Vsako leto je v Sloveniji kar 6.000 več upokojitev kot novih zaposlitev mladih. V 10 letih to pomeni vsaj 60.000 več upokojencev in prav toliko manj zaposlenih mladih, v 20 letih 120.000. Ker se življenjska doba podaljšuje, kar bo vplivalo tudi na zdravstvene potrebe in dolgoročno oskrbo, bo to razmerje še bolj neugodno, kot kažejo omenjene številke.

Pokojninska reforma je torej nujna. Ni pa nujno, da je tako radikalna. Če bomo pametno vlagali v raziskave in digitalizacijo, jo lahko ublažimo. Najbolj pa jo lahko ublažimo, če bomo na pameten način končno začeli privabljati vrhunske strokovnjake in dobre delavce iz tujine.

Blaž Brodnjak, predsednik uprave NLB, je konec marca izjavil, da bomo v omenjenem obdobju potrebovali 200.000 tujih delavcev, strokovnjakov, uslužbencev. In da bo to največji kulturni šok v zgodovini Slovenije.

Strinjam se. Kratkoročno bo to velik šok. A z njimi lahko v gospodarstvu in podjetništvu izrazito dvignemo dodano vrednost. Država mora samo poskrbeti za pametno integracijo v slovensko družbo. In odpreti birokratsko najbolj zaplankane meje v Evropi. To, kar je predsednik vlade obljubil že lani jeseni, a za zdaj od tega ni nič.

Pa bomo svojo starost lahko doživeli bolj dostojno, kot se zdi zdaj. Pomanjkanja kadrov bo manj. Pokojnine bodo višje.

Naloga gospodarstvenikov in podjetnikov je, da skeptikom to znamo razložiti. Le tako bomo lahko vsi skupaj prispevali k razvitejši Sloveniji in večji blaginji njenih prebivalcev.

V nasprotnem primeru nas čez 15 do 20 let verjetno čakajo nemiri, kot smo jih marca spremljali po Franciji.

Slovenija mora odpreti birokratske meje za tuje delavce. Sicer zbogom, dobre pokojnine.

Če želite poleg revij prosto dostopati tudi do vseh vsebin na portalu in spletnih pogovorov, se vaša pot do naročnine začne na: <https://podjetnaslovenija.si/spletni-seminarji/>. Veseli vas bomo.

NAROČITE SE NA PODJETNO SLOVENIJO!

Podjetništvu osvetlimo pot

NAPREDNE KLIMATSKE NAPRAVE ZA SODOBNE POSLOVNE STAVBE

Kakovost zraka v zaprtih prostorih je danes ena glavnih in najpomembnejših tem pri načrtovanju in gradnji. Ker v zaprtih prostorih preživimo vse več časa, je bistveno, da je zrak, ki ga vdihavamo, svež, čist in prijeten. Sodobno arhitekturno oblikovanje pogosto zajema rešitve, kot so velike steklene fasade, ki sicer omogočajo osvetlitev notranjosti stavbe z naravno svetlobo, vendar včasih vključujejo okna, ki jih ni mogoče odpreti. Zaradi tega je oviran naraven pretok zraka, kar otežuje ohranjanje ustrezne kakovosti zraka v zaprtih prostorih. Rešitev za vzpostavljanje popolnega bivalnega in delovnega okolja je uporaba visokotehnoloških klimatskih naprav.

Obstaja več načinov za dimenzioniranje klimatskih naprav, vse pa je odvisno od računske strategije, namembnosti prostorov, odstopanj pri njihovi zasedenosti itd. Izračun se lahko opravi tudi z upoštevanjem priporočil glede stopnje izmenjave zraka združenj, kot sta ASHRAE ali CIBSE. Dejanska stopnja izmenjave zraka je lahko odvisna od namembnosti prostora, saj so za nadstropje s pisarnami, kjer ljudje večinoma sedijo, potrebne drugačne količine svežega zraka kot v pritlični telovadnici (ki jo ima veliko sodobnih poslovnih stavb), konferenčni sobi ali predavalnici. Kot je razvidno, so že same razlike med potrebami po prezračevanju omenjenih prostorov precejšnje. Kljub temu se lahko potreben zračni pretok teoretično še vedno zagotovi z eno dovolj zmogljivo napravo. Na primeru večnadstropne poslovne stavbe pa lahko vidimo, da je izbira ustreznih naprav v praksi še zahtevnejša. V različnih nadstropjih so največkrat prostori z različno namembnostjo –

telovadnice, kuhinje, avla, kavarne, pisarne, predavalnice in sejne sobe, ambulante, laboratoriji, operacijske sobe, bazen in wellness. Vsak prostor ima poleg različnih potreb po izmenjavi zraka svoje posebne zahteve – potreba po hlajenju ali ogrevanju, higienske zahteve, potreba po lovilcih maščobe ter ohranjanju ustreznega tlaka in čistoče v prostoru. V številnih primerih se to rešuje z napravami različnih proizvajalcev, vendar v praksi to vključuje tveganja, ki so lahko povezana z nezdržljivostjo, težavami pri priključitvi, različno sistemsko logiko itd. Zato imajo pri projektih, kot so sodobne poslovne stavbe, hoteli in drugi zahtevni projekti s prostori za različne namene, znanje in izkušnje projektantov ključno vlogo pri oblikovanju funkcionalnega in učinkovitega sistema ali stavbe. Če lahko vse naprave povežemo v en sistem in z naprednim krmiljenjem zagotovimo preprost pregled nad delovanjem postroja, prezračevalni sistem namesto predpisane nuje postane odlika stavbe.

Linija klimatskih naprav KG Flex podjetja WOLF lahko zadovolji vse potrebe katere koli stavbe ne glede na njeno velikost, obliko ali njene edinstvene zahteve po kakovosti

zraka. Zaradi svoje prilagodljivosti je popolna izbira za vse vrste poslovnih stavb. Zmogljivosti, mere in namestitvev naprav so popolnoma prilagodljive. Vsaka naprava ima patentirano ohišje razredov T2 in TB2 z Euroventovim certifikatom z izjemnimi higienskimi lastnostmi ter preprostim sistemom za sestavo in montažo. Naprave se načrtujejo in konstruirajo za vsak primer posebej glede na posebnosti projekta in zahteve stranke ob upoštevanju vseh ustreznih predpisov in konstrukcijskih načel, ki omogočajo lažje čiščenje in vzdrževanje. Temperatura, vlažnost, raven hrupa, filtrirne sisteme in rekuperacijo toplote krmilijo številna tipala in pametni centralizirani krmilni sistem, kar zagotavlja najboljše udobje, varno okolje in energijsko učinkovitost sistema ter celotne stavbe.

Vsak izmed uspešno izvedenih zahtevnih sistemov je rezultat strokovnega znanja, pridobljenega v mnogih letih s sodelovanjem s številnimi zadovoljnimi strankami na projektih v Sloveniji in v tujini. Če se želite posvetovati z našimi strokovnjaki ali pa želite izvedeti več o naši ponudbi, se obrnite na info@energoplus.si ali obiščite našo spletno stran www.energoplus.si.

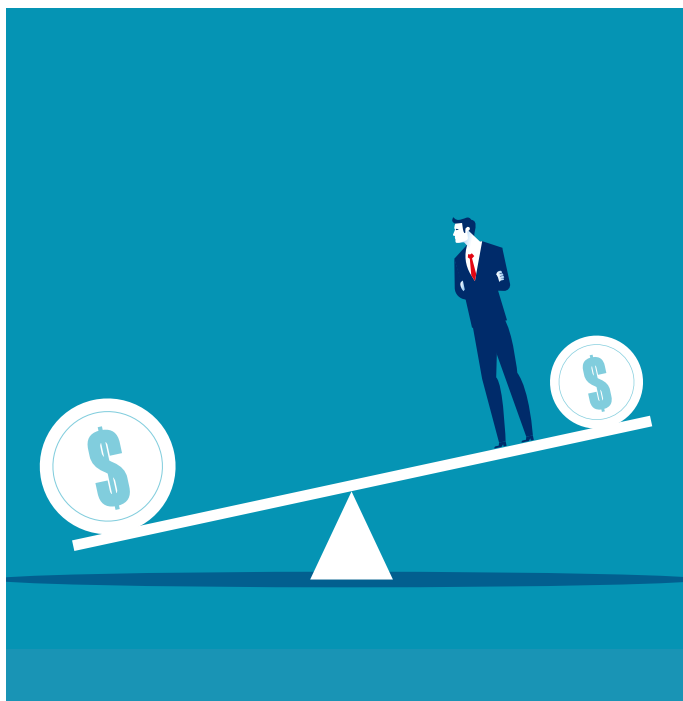

Foto: Shutterstock

KAKŠNE BODO CENE ZA VELIKIH 6 DO KONCA LETA?

Preverili smo napovedi za: nafto, plin, elektriko, jeklo, aluminij in zlato.

Maja Virant

Če bi vedel, kakšne bodo cene dobrin do konca leta, bi investiral na terminsko blagovno borzo,« pravi

ekonomist Matej Lahovnik in tako opiše negotovost, ki nas čaka letos.

NAFTA: OD 80 DO 95 USD/SOD

Cena soda nafte Brent naj bi se letos gibala med 80 in 95 ameriškimi dolarji, napoveduje Reuters v raziskavi, v kateri je sodelovalo tisoč energetskih strokovnjakov. Ponovno odpiranje Kitajske bi lahko te cene postavilo še višje, do 105 ameri-

ških dolarjev za sod do konca leta, napovedujejo pri Goldman Sachs.

Rusija in Kitajska bosta ključni igralki pri oblikovanju cene nafte v letošnjem letu.

PLIN: OD 60 DO 95 EUR/MWH

Letošnji razpon povprečne evropske referenčne cene plina nizozemskega plina TTF naj bi bil od 60 do 95 evrov na megavatno uro (MWh), napoveduje pet analitikov pri Reutersu. Na začetku leta so bile napovedi še bolj volatilne, od 64 do 125 evrov na megavatno uro.

Letošnje cene bodo v veliki meri odvisne od tega, ali bo ruska dobava še upadla, kakšno bo

vreme in koliko plina bo porabila Kitajska, ko bo njeno gospodarstvo okrevalo.

Kljub nižjemu razponu pa so cene plina še vedno trikrat višje od tistih iz leta 2020. Po tem letu so cene poskočile zaradi porasta svetovnega povpraševanja, in sicer po koncu pandemije in po plinskem krču ob manjših ruskih dobavah.

ELEKTRIKA: 300 EUR/MWh

Cena elektrike bo do konca leta ostala precej nad zgodovinskimi ravnmi, napovedujejo pri Fitch Ratings. Terminalske cene električne energije v večini zahodnoevropskih držav za leto 2023 znašajo približno 300 evrov na megavatno uro. Pretekla povprečja so bila v primerjavi s tem drobiž, od 50 do 60 evrov na megavatno uro.

Slovenska vlada je, podobno kot druge evropske, sprejela nekaj ukrepov za omilitev posledic druginje, ki jo je povzročila energetska kriza. Tako je cena elektrike za gospodinjstva in mikropodjetja regulirana do sredine leta.

Mala, srednja in velika podjetja so upravičena do subvencij. Osnova za določitev upravičenosti do pomoči je povečanje cene energenta v letu 2023 za najmanj 1,5-kratnik v primerjavi s povprečno ceno v letu 2021.

Določena pa je tudi spodnja meja skupne višine pomoči, ki mora presegati 600 evrov, navajajo na spletni strani Javne agencije Republike Slovenije za spodbujanje podjetništva, internacionalizacije, tujih investicij in tehnologije (SPIRIT). Višina subvencije znaša med 40 in 80 odstotki upravičenih stroškov in je odvisna od vrste pomoči.

JEKLO: 1.000 USD/T

Cene jekla naj bi se letos na svetovnem tržišču končno stabilizirale. Cenovni vrh naj bi ta dobrina dosegla aprila, ko naj bi tona jekla stala do tisoč dolarjev, napovedujejo pri CRISIL Ratings.

Povpraševanje po jeklu bo v Evropi letos sicer padlo za 1,6 odstotka. Krivci za to so inflacija, težave v dobavnih verigah in poceni uvoz, navaja industrijska skupina Eurofer.

To pa ni nič v primerjavi z lanskim letom. Padec v decembru je bil brutalen, za kar 40 odstotkov. Cena je padla na 570 do 590 ameriških dolarjev za tono.

V letu 2024 naj bi sledila rast povpraševanja za 1,6 odstotka. So pa razmere še zelo negotove in odvisne od cene energije, vojne v Ukrajini, inflacije in dobavnih verig, poroča Eurofer za Reuters.

ALUMINIJ: OD 2.600 DO 3.125 USD/T

Povprečna cena aluminija v letošnjem letu bo 3.125 ameriških dolarjev na tono, kar je precej manj kot lani, napoveduje investicijska banka Goldman Sachs. Najdražji je bil aluminij lanskega marca, ko je bilo za tono treba odšteti celo 4.103 dolarje.

Še nižjo ceno, 2.600 dolarjev na tono, aluminiju letos napovedujejo pri Fitch Solutions.

Lanskih rekordov ne gre pričakovati. Svetovna gospodarska rast se upočasnjuje, povpraševanje pa je, z izjemo Kitajske, šibko. Morebitni popravki navzgor bi se lahko zgodili, če bo povpraševanje na Kitajskem večje od pričakovanega, pravijo pri Fitch Solutions.

ZLATO: DO 1.900 USD/UNČO

Upoštevajoč dosedanje gibanje zlata analitiki, ki spremljajo ceno te žlahtne kovine, ocenjujejo, da bo prihodnje gibanje odvisno predvsem od dogajanja na obvezniških trgih, so zapisali v reviji *Moje finance*.

Če bi v nadaljevanju leta centralna banka nehala dvigovati obrestne mere, finančni trgi pa bi bili v pričakovanju rezov obrestnih mer, bi to povečalo zanimanje za zlato. Cene zlata bi se tako po njihovem lahko povzpele s približno 1.810 dolarjev vse do 2.160 dolarjev.

So pa takšna pričakovanja precej optimistična. Kot izhaja iz poslovnoinformacijske baze Bloomberg, povprečna napoved znaša 1.900 dolarjev za 31,1-gramsko unčo. Večina analitikov torej pričakuje, da se bo cena zlata do konca leta še okrepila.

- Prihodnje leto bodo cene nižje, a nihanja še niso končana.
- Cene surovin se od jeseni nekoliko zvišujejo. Pred poletjem bodo dosegle vrhove in nato spet padle.
- Ne skrbite, inflacija se bo še zniževala. A njeno zniževanje bo trajalo dolgo.

» Kadar vlada
panika, bodite
previdni; ljudje so
vedno panični.«

»V LETU 2024 BODO CENE NIŽJE.«

Goran Novković

Tom Bundgaard je glavni analitik v družbi Mintec. Ta je največji neodvisni svetovni ponudnik globalnih podatkov o cenah surovin in energije, cenovnih napovedi ter tržne analitike za hrano, potrošniške izdelke in investicijsko blago.

Spremljajo 16.000 različnih vrst izdelkov. Vsako leto obdelajo 25 milijonov podatkov. Napovedi pripravljajo za zelo različne skupine izdelkov. Na nabavni konferenci Združenja nabavnikov Slovenije, ki bo 11. in 12. maja, bo Tom Bundgaard predaval o nestanovitnih cenah surovin in strategijah, ki jih zato potrebujejo podjetja.

V katerih produktivnih skupinah letos pričakujete največja cenovna nihanja, če bi jih primerjali z lanskimi? Seveda če letos ne bo večjih nepredvidenih dogodkov.

Septembra vsako leto pripravimo načrt za prihodnje leto. Septembra lani so bile cene surovin dokaj nizke. Pričakovali smo rahlo rast na začetku letošnjega leta in to se je tudi zgodilo.

Če pogledamo nihanja aluminija od leta 1993, v letu 2022 lahko opazimo najprej velikanski skok cen, nato pa velikanski padec za 50 odstotkov. Trend je bil podoben pri skoraj vseh surovinah. Ljudje večinoma sploh ne opazijo, da so cene padle za 40 do 60 odstotkov. Padec je dobra novica, ampak nihanje je še vedno ogromno. Cene se hitro spreminjajo.

Nestanovitnost večine cen surovin se bo leta 2023, po dveh letih izjemno visoke nestanovitnosti, zmanjšala. Cene številnih surovin se od jeseni nekoliko zvišujejo. Pred poletjem bodo dosegle vrh in nato spet padle.

Ali pričakujete čedalje blažje nihanje vse do konca leta 2024?

Ko se nihanja nekje sredi letošnjega leta umirijo, bo sledilo padanje cen, vendar bo počasnejše, kot je bilo v letu 2022.

Kakšne pa bodo cene ob koncu leta 2024, če jih bomo primerjali s časom pred norim nihanjem nekje na začetku lanskega leta ali celo nekaj mesecev pred tem?

Pred tem nihanjem smo v Mintecu oblikovali tri ravni za prognozo: visoke cene, normalne cene in nizke cene. Predvidevali smo, da bodo cene v prvem četrtletju 2022 kar visoke. Nato, da se bodo v tretjem četrtletju leta 2022 spustile na raven normalnih cen, kar se je ob koncu leta tudi zgodilo. Zdaj se nekoliko zvišujejo. Mi smo napovedali rahlo zviševanje cen večine surovin do pomladi 2023.

Končalo se bo na ravni normalnih cen, ne nizkih; v spodnjem delu normalnih cen. Ne pričakujemo, da bodo cene spet tako nizke kot pred zadnjo noro rastjo. Cene bodo nižje kot zdaj, ampak nihanja še ni konec.

V letu 2024 bodo cene še nižje, na ravni spodnjega dela normalnih cen. Ne pričakujemo, da bodo padle na tako nizko raven, kot so pred drastičnim cenovnim skokom, bodo pa nižje kot zdaj. Vendar nihanja še niso končana.

Ali je zadnje noro nihanje posledica realnih dejavnikov ali tudi špekulacij?

Odgovor je jasen: špekulanti so del tega sveta. Cene lahko poganjajo nekoliko bolj navzgor in nekoliko bolj navzdol. A tokrat se to ni zgodilo. Velika nihanja se niso zgodila zaradi špekulantov.

Po naši metodologiji spremljajo dejavnike, ki zadevajo cene, razmere v dobavnih verigah, ponudbo, povpraševanje, sezonske vplive, špekulacije in razne druge dejavnike.

Tokrat špekulanti v času drastičnih podražitev niso vplivali na rast cen, ampak na njihovo znižanje. Niso povzročali podražitev, ampak so cene potiskali navzdol. Špekulanti niso odgovorni za velikanske podražitve; naši podatki to jasno kažejo. Stavili so na padanje cen vseh izdelkov.

Zanimivo. Spomnimo se zgodb o interesih ameriških prehrambnih multinacionalk, ki imajo svoje interese v Ukrajini, in njihovih zaslužkih zaradi vojne v Ukrajini ... In drugih zgodb o interesih na energetske trgu, ki so bile objavljene v medijih.

V medijih se vedno pojavljajo zgodbe o tem, da so takrat, ko se zgodi kaj velikega, za to odgovorni špekulanti. Vedno pišejo o tem, redko pa preverijo podatke, ali to res drži.

Vzemimo na primer pšenico, ki je povezana z Ukrajino. Tudi v tem primeru so špekulanti cene potiskali navzdol, toda cene so se na trgu dvigovale. Razloga za to sta bila panika in strah, ne špekulacije.

Povedali ste, da se bodo nihanja cen umirila. Ali obstaja kakšno blago, za katerega to ne velja?

Vedno so izjeme. Mi merimo nihanje cen za posamezne izdelke. Mnogi govorijo o nihanju, a ga ne merijo. Ko gre za aluminij, smo lani zabeležili visoko nihanje, ampak to ni bistveno odstopalo od velikih nihanj v preteklosti.

Po vsakem dvigu cen se zgodi njihov padec. Tudi nihanja navzdol so lahko velika, cene pa prenizke. Cene morajo na dolgi rok pristati v poštenem koridorju.

Izjeme se dogajajo, ko se zgodi kaj posebnega, denimo eksplozija na severnem toku. Ko nastopi vojna in je ljudi strah. Toda večina teh šokov je mimo. Lahko pa se seveda zgodi kaj novega.

➤ **Špekulanti v času drastičnih podražitev niso vplivali na rast cen, ampak na njihovo znižanje.**«

Cene nekaterih energentov so bile lani v Evropi bistveno višje kot drugod po svetu. Ali bodo te cene odslej za evropska podjetja bolj konkurenčne?

Če pogledamo surovo nafto, ni razlike. Pri plinu je drugače, ker ga je treba na poseben način pripeljati iz ZDA. Iz Rusije je bilo ceneje. Pa vendar je cena plina za megavatno uro z lanskim poletnih 300 evrov na začetku marca letos padla na 47 evrov. Plin je že bistveno cenejši, čeprav ni oskrbe po severnem toku.

Torej se ni nič spremenilo. Še vedno velja staro pravilo: »Ne kupuj ničesar, če se dogaja kaj zelo izjemnega«. Drži?

Da, tako je. Kadar vlada panika, bodite previdni; ljudje so vedno panični.

V zadnjem času so zaradi izjemne rasti cen veliki pritiski na plače. Se nam ni treba bati inflacijske spirale?

Inflacija je pomembna tema. Ko govorimo o napovedih, so vedno pomembne tri stvari. Prva je merjenje dejavnikov, ki vplivajo na cene, druga je njihova matematična analiza, tretja pa makroekonomija. Ves svet se vrti okoli makroekonomije.

Zato veliko proučujemo makroekonomijo. Vsi novinarji govorijo in pišejo o inflaciji, pri tem

pa ne vedo, da je inflacija zadnja domina v vrsti. Pravim jim, naj pogledajo prvo domino. Pa drugo in tretjo in tako naprej.

Prva domina je vedno gospodarstvo. Ko se nekaj zgodi z njim, se z malo zamude zgodijo cenovna nihanja. Če gospodarstvo pada, seveda padajo tudi cene blaga. To pomeni, da je inflacija za kupce v segmentu B2B negativna. V nasprotnem primeru inflacija zraste.

Če cene zdaj padajo, se bo na koncu zmanjševala tudi inflacija za končne potrošnike. To se že dogaja, tako v Ameriki kot v Evropi. Mi smo to prevedeli. Ne zato, ker smo tako briljantni, ampak ker pravilno spremljamo domine.

Kdaj bo po vaših pričakovanjih Evropski centralni banki uspelo znižati inflacijo na ciljna 2 odstotka na leto?

Oh, ja. Če pogledamo indeks cen za proizvajalce, torej inflacijo za sektor B2B, in inflacijo za končne potrošnike, so nihanja za podjetja bistveno večja. Zmanjšanje inflacije za podjetja bo seveda povzročilo tudi manjšo inflacijo za potrošnike.

V območju evra je bila na vrhuncu povprečna inflacija 11,5-odstotna. Doslej se je znižala na 10 odstotkov. Normalna raven je med nič in tremi odstotki, zato bo trajalo kar nekaj časa, da se bo znižala na normalno raven.

Dobro sporočilo je, da se je zniževanje inflacije že začelo. Dogaja se. Ne skrbite, inflacija se bo še zniževala. Slabo sporočilo pa je, da bo njeno zniževanje trajalo zelo dolgo. Še zlasti, ker se ta hip nekatere surovine spet rahlo dražijo. Inflacija se bo na žalost morda znižala na normalno raven šele spomladi leta 2024.

○ NESTANOVITNIH CENAH IN NAKUPOVALNIH NAVADAH

To sta samo dve temi Nabavne konference 2023, ki je vsako leto osrednji dogodek nabavnih menedžerjev. Združenje nabavnikov Slovenije jo prireja 11. in 12. maja v Portorožu.

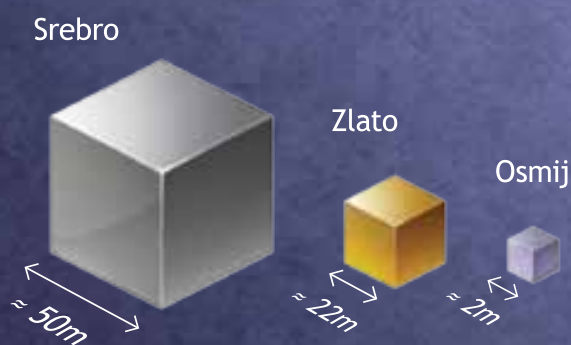
Program konference je seveda še izdatnejši. Na njej bo nastopil tudi Tom Bundgaard.

Zavarujte svoj kapital pred prihajajočo krizo

Izberite varno naložbo.
Izberite OSMIJ.

Plemenite kovine že desetletja veljajo za najbolj varne naložbe, saj vaša sredstva varujejo pred inflacijo, na dolgi rok pa zagotavljajo donose.

Osmij je glede na količino najredkejša in glede na vrednost najdragocenejša plemenita kovina ter sodi v prav vsak finančni portfelj.

Glede na količino je osmij najredkejša izmed vseh plemenitih kovin.

Vse o osmiju najdete na:
www.ois.si

info@ois.si
+386 40 333 303

OSMIUM

- Vsako leto bomo morali zaradi več upokojitev kot novih zaposlitev mladih privabiti okoli 6.000 oseb iz tujine. Ta številka bo le še naraščala.
- Že februarja smo imeli relativno visoko osnovno inflacijo, 7,7-odstotno. Ta del inflacije je bolj problematičen in lahko vpliva tudi na prihodnja gibanja cen.
- Češko smo lani, merjeno po blaginji povprečnega državljana, prehiteli. Prvič po letu 2011!

»CENOVNO BODO PRIZADETE VEČJE NEPREMIČNINE.«

Goran Novković
Foto: Barbara Reya

Glavni ekonomist Analitike GZS Bojan Ivanc že vrsto let podrobno spremlja gospodarske trende. Medtem je postal eden od najbolj medijsko prepoznavnih

analitikov.

Kaj se nam obeta v prihodnje? Nam bo res bolje, kot so nam napovedovali pred začetkom leta? O tem smo se z njim pogovarjali na Spletnem pogovoru za naročnike Podjetne Slovenije.

Po kupni moči za povprečjem EU zaostajamo le še za 8 odstotkov. Ali to pomeni, da smo Slovenci zmagovalci zadnjega kriznega obdobja?

Od leta 2019 do leta 2022 smo ta zaostanek res zmanjšali za tri odstotne točke. Toda mnoge druge države EU so ga še bolj zmanjšale ali pa so povečale prednost. Mi smo po povečanju kupne moči šele na 12. mestu, nekje v povprečju držav članic.

Nismo zmagovalci, res pa smo napredovali bolj kot skupina srednjeevropskih držav: Češka, Poljska, Madžarska in Slovaška. To je ključno, ker smo se z njimi pridružili EU leta 2004. Ko se država pridruži EU, namreč razvitejše članice selijo proizvodnjo v cenovno konkurenčnejše. Zaradi tega smo lahko zadovoljni. Še vedno pa po produktivnosti za povprečjem EU zaostajamo bistveno bolj, za 20 do 25 odstotkov.

Slovenija je po kupni moči prehitela Češko. Večina Slovencev je najbrž presenečena, da smo sploh zaostajali za Češko. Kje smo boljši, kje pa slabši od Češke?

Glede na bližino Nemčije in Avstrije bi pričakovali, da bo Češka napredovala hitreje kot Slovenija. To se ni zgodilo, kar je znamenje uspeha Slovenije. Je pa Češko lani bolj kot Slovenijo prizadela prizemljitev avtomobilske industrije zaradi pomanjkanja polprevodnikov. Tudi turizem je pri nas nekoliko pomembnejši kot na Češkem, kar nam je omogočilo hitrejše okrevanje. Češko smo tako prehiteli prvič po letu 2011.

Obrniva se malo proti prihodnosti, ki nas vse bolj zanima. Pojavlja se megla napovedi – nekateri so optimisti, drugi pesimisti. Na GZS denimo pravite, da se storitve krepijo, zaloga naročil pa še upada. Kaj nam vse te napovedi povedo o prihodnosti?

Najbolj realna napoved je povprečje zadnjih napovedi širokega nabora institucij, pri čemer je treba ignorirati tiste, ki od tega povprečja zelo odstopajo. Treba je upoštevati tudi, da mediji pogosteje objavljajo bolj pesimistične napovedi kot bolj optimistične.

Sam največkrat tekoče spremljam kazalnike gospodarske klime in poslovnih tendenc. Pa tudi anketne kazalnike nabavnikov, a celo ti niso nujno vedno zanesljivi. Dobro je pogledati bolj v globino kazalnikov in si hkrati ob pomoči povprečja ustvariti sliko.

Po pobranih prispevkih smo na 1. mestu med vsemi državami OECD. Dodatna obremenitev plač ni več možna.«

Ampak ljudje ne spremljajo povprečja vseh kazalnikov. Kateri prognostični kazalniki, če bi jih morali izbrati, so najbolj primerni oziroma uporabni za običajnega podjetnika? Anketa med direktorji družbe PwC je bila pred kratkim pesimistična, industrijska proizvodnja pada, na drugi strani indeksi nabavnikov PMI raste ...

Treba je pogledati, kaj je v ozadju teh anket oziroma podatkov. V letnih anketah so denimo slovenski direktorji tradicionalno bolj pesimistični od drugih direktorjev pri enako objektivnih okoliščinah. Boljši so mesečni kazalniki gospodarske klime, indeksi nabavnikov in druge redne, standardizirane ankete.

Kaj naj spremlja podjetnik?

Če prodaja končnemu kupcu, naj spremlja, kaj se na njegovem območju prodaje dogaja s trgov

dela in plačami. Gibanje BDP morajo spremljati multinacionalke, kot sta Nestle in BP, ne podjetnik. Podjetniki so majhni in okretni; četudi denimo pada BDP v Italiji, so v severni Italiji za naše podjetnike vedno priložnosti. Tamkajšnje gospodarstvo je zelo podobno avstrijskemu. Podjetnik naj torej gleda regije, trg dela in plače.

Lani so cene energentov in ključnih surovin izjemno nihale. Kaj se bo zgodilo s cenami ključnih surovin in energentov – nafto, plinom, elektriko, bakrom in aluminijem – letos?

Aktualne marčevske ocene imam (Eastern European Consensus). Ni pa nujno, da se bo tako dejansko tudi zgodilo. Njihova napovedna moč je zaradi različnih dejavnikov šibka.

Konec marca je bila cena sodčka nafte 78 evrov. Analitiki menijo, da bo letošnja povprečna cena 86 evrov. Za ceno nafte torej velja ocena, da bo višja.

dolarjev za tono. Profesionalni napovedovalci ocenjujejo, da naj bi bila v prihodnosti cena vendarle nekoliko nižja.

Pri aluminiju je napoved nasprotna. Zdaj je cena okoli 2.200 dolarjev na metrično tono. V bližnji prihodnosti naj bi se zvišala za 10 odstotkov, na okoli 2.430 dolarjev.

To so ključni energenti in dve pomembni surovini za energetske transformacije.

Lani je suša zelo vplivala na ceno elektrike. Ampak tudi letos se že opozarja na sušne razmere v zahodni Evropi, pa to ne vpliva na ceno elektrike. Zakaj ne? Navadno bi razmere psihološko vplivale na pričakovanja in cene.

Ustvarili smo velike zaloge zemeljskega plina. Rastejo pa tudi zmogljivosti iz obnovljivih virov energije.

Kateri dejavniki bi letos in prihodnje leto pospešili gospodarsko rast?

To so cene energentov in surovin. Za vsa razvita gospodarstva je v povprečju dobro, če so cene nafte, drugih pomembnih energentov in surovin nizke. Res pa so padci cen teh dobrin lahko v praksi povezani z recesijo, zato si po drugi strani a priori ne smemo želeli hudih padcev cen. To bi bilo posledica manjšega povpraševanja.

Zmerno zniževanje cen omenjenih energentov in surovin bi bil idealen scenarij. EU namreč 43 % trgovinske menjave opravi znotraj unije. Največje trgovinske partnerice EU pri blagu so ZDA, Kitajska, Združeno kraljestvo in Švica. Največ izvažamo v ZDA, iz Kitajske pa največ uvažamo.

Kateri dejavniki pa bi najbolj verjetno lahko poslabšali napovedi?

Če sem iskren, sem tudi sam pod vtisom dogajanj z dvema bankama v težavah, Silicon Valley Bank (SVB) in Credit Suisse. Pozorno spremljam razmere na finančnih trgih in razmišljam o vzporednicah z letom 2008. Potencialno bi lahko črni labod pomenil testiranje zaupanja pri kateri od bank v evrskem območju.

Slovenski bančni sektor v tem primeru ne bi bil pred izzivi. Vprašanje pa je, koliko bi to vplivalo na slovensko gospodarstvo.

Vendar to ni moj osnovni scenarij. Najbolj bi rast ustavilo zviševanje obrestnih mer in njegov vpliv. Slednje v EU nima tako velikega in hitrega učinka kot v ZDA. Ameriško gospodarstvo je po vseh parametrih namreč bolj zadolženo kot evropsko. Vseeno pa upočasnjena rast v ZDA tudi v EU učinkuje na nižjo rast, ker je ameriški potrošnik še vedno generator svetovni rasti številka ena. Nekatere investicije se bodo zaradi

>> V prihodnosti ne bo imigracije samo iz JV Evrope, ampak tudi iz drugih delov sveta.<<

Nihče ni verjel, da bo cena plina na nizozemskem trgu konec marca 40 evrov za MWh. Analitiki ceno plina za letos ocenjujejo na 70 evrov za MWh, torej je pričakovati enak trend kot pri nafti. Nato naj bi se cena spustila na 60 evrov za MWh.

Cene plina so močno padle, podobno cene elektrike. Če je podjetje kupilo elektriko avgusta lani, je za MWh za dobavo v letu 2023 odštelo tudi 1.000 evrov. Zdaj pa bi pri zakupu za leto 2024 odštelo le 145 evrov za MWh. Kljub temu ni junaka, ki bi lahko zanesljivo povedal, ali je že pravi čas za nakup ali pa še ne.

Kolikšna pa je bila cena električne energije pred krizo?

Od 60 do 70 evrov na MWh.

Torej se zdi nakup po ceni 145 evrov za MWh kar varen, mar ne?

Res je. Vendar to ne pomeni, da bo za vsako podjetje tudi optimalen. Električna energija je specifičen produkt. Mogoče ga je zakupiti mesec, četrletje, leto ali več let vnaprej. Možno jo je tudi plačevati po ceni, ki je znana dan vnaprej. Lani je nekaj dejavnikov (šibka proizvodnja električne energije, šibka napolnjenost plinskih skladišč) povzročilo hudo rast cene.

Kaj pa napovedujete pri cenah surovin?

Baker je zelo povezan z investicijami zelene transformacije. Trenutna cena je okoli 8.700

dviga obrestnih mer morda umirile, stanovanjska gradnja se utegne upočasniti. Ne bo pa to bistveno spremenilo gospodarske dinamike v Sloveniji.

Omenili ste banke. Leto 2008 se ne bo ponovilo, kajne?

V takšni meri ne. V primerih Silicon Valley Bank in Credit Suisse so se dobro poučeni vlagatelji prestrašili in umaknili svoje depozite. V slovenskih bankah so lastniki depozitov pretežno gospodinjstva, njihove vloge pa so zaščitene. Ti subjekti se navadno ne odzovejo odločno ali panično. Za vloge do 100.000 evrov tudi jamči država, kar je pomembna garancija, ki znižuje tveganje za gospodinjstva.

Kako čim hitreje znižati inflacijo?

V zgodovini se je pokazalo, da inflacijo najhitreje zmanjšamo z močno recesijo. Seveda pa si tega ne želimo.

Zdaj rast cen z blaga prehaja na storitve, zato raste tako imenovana osnovna inflacija. To je inflacija, ki je očiščena vplivov energentov, hrane in tobaka. Že februarja smo imeli relativno visoko osnovno inflacijo, 7,7-odstotno, zgodovinsko eno najvišjih. Višja kot prej je bila tudi na območju evra, in sicer 5,6-odstotna.

Rast osnovne inflacije je pričakovana, ker se cene storitev ne spreminjajo tako pogosto kot cene blaga. Evropska centralna banka zato še naprej zvišuje obrestno mero in trgi zaradi tega pričakujejo, da bo tako tudi v prihodnjih mesecih. To se odraža že v aktualni višini euriborja in stroškov dolgoročnega zadolževanja.

Ali bi uresničitev napovedanih vladnih reform: (a) zavrla ali (b) pospešila rast?

Odgovor (c). Mislim, da bi bil vpliv nevtralen. Reforme zdravstva, pokojninskega sistema in dolgotrajne oskrbe imajo dolgoročne učinke, ne kratkoročnih. Davčna reforma pa objektivno gledano ne bo uresničena pred začetkom leta 2025. Gre za zelo zahtevne tehnične prilagoditve obračunov pri dohodnini. Obračun naj bi povsem obrnili na glavo. Namesto olajšav naj bi dobili davčne odbitke. Tako velike spremembe v drugih državah pripravljajo več let, zato me ni strah, da bi v Sloveniji hitro sprejeli kakršnokoli radikalno rešitev.

» Tudi sam sem pod vtisom dogajanj z dvema bankama v težavah, Silicon Valley Bank (SVB) in Credit Suisse.«

Kaj pa se bo dogajalo z nepremičninami v Sloveniji in okolici? V Sloveniji imajo nepremičnine takšen status, kot ga ima v tujini zlato. Na Jadranu, kjer je veliko Slovencev tudi lastnikov vikendov, so cene eksplodirale. Rast je tudi 100-odstotna glede na čas pred epidemijo. Ali lahko te cene zdržijo na tej ravni?

Nepremičnine so ena najpogostejših naložbenih odločitev Srednjeevropejcev. V pandemiji se je pokazalo, da je mogoče relativno učinkovito delati tudi na daljavo. To pomeni, da so turistične nepremičnine bolje izkoriščene kot pred epidemijo.

Ob tem imamo visoko zaposlenost. Država pa je z zaščito delovnih mest v letih 2020 in 2021 omogočila, da so se dohodki zaposlenih povečali veliko bolj od produktivnosti. Vse to se je prelilo v prihranke, ki jih potrošniki v zadnjih letih niso uspeli zapraviti zaradi različnih omejitev. Prihranke je prebivalstvo namenilo nakupom večjih ali dodatnih nepremičnin. Ponudba temu ni sledila, zato so cene zrasle.

Tako je bilo. Kako pa bo v prihodnje?

Zelo malo kupljenih nepremičnin je bilo financiranih s posojili s spremenljivimi obrestnimi merami in zelo malo s špekulativnimi, kratkoročnimi nameeni. Zato ni velike potrebe po prodaji nepremičnin s strani teh deležnikov. Ne vidim veliko razlogov za nižje cene, dokler imamo tako visoko zaposlenost in pomanjkanje delavcev v celotni regiji.

Bodo pa cenovno bolj prizadete večje nepremičnine, z vrednostjo nad 300.000 evrov. Rast cen se je pri teh ustavila ali celo že malo upadla. Takšne nepremičnine se v večji meri financirajo s posojili. Dvig obrestnih mer pa je zato zmanjšal razpoložljiv znesek posojila in s tem prodajno ceno.

Breme pokojnin za aktivno prebivalstvo bo v Sloveniji zaradi negativnih demografskih gibanj v prihodnje izrazito večje. Kaj je boljša rešitev: zvišanje starostnega praga za

upokojitev ali intenzivnejše pametno privabljanje kadrov iz tujine?

Druga rešitev se sliši kot čarobna rešitev za prvo, ampak ni. Dejansko je nujno oboje, pa še kakšen dodaten ukrep. Vsako leto bi morali zaradi več upokojitev kot novih zaposlitev mladih privabiti in zaposliti 6.000 oseb iz tujine – samo zato, da ohranimo število delovnih mest. In ta številka se bo le še povečevala.

Po drugi strani je vrednost državnih pokojnin v primerjavi z BDP že zdaj 10-odstotna. Po pobranih prispevkih smo na prvem mestu med vsemi državami OECD. Dodatna obremenitev plač ni več možna.

Z naraščanjem števila upokojencev bo porasla tudi potreba po dolgotrajni oskrbi. S podaljševanjem pričakovane življenjske dobe se bodo povečevali tudi stroški za to oskrbo.

Zato ne bo dovolj le povečana imigracija, ki je za nekatera okolja lahko kulturni šok. Nujna je kakovostnejša integracija. Ta pri nas ni tako preprosta kot v tujini, tudi zaradi težjega jezika. V prihodnosti ne bo priseljevanja samo iz JV Evrope, ampak tudi iz drugih delov sveta. V celotni regiji primanjkuje kadrov. Vse države tekmujejo zanje.

EKSKLUZIVNI POGOVORI ZA NAROČNIKE PODJETNE SLOVENIJE

Spletni pogovor z Bojanom Ivancem je bil opravljen 28. marca, letos pa jih bomo izpeljali še nekaj. Skrbno načrtujemo program z vrhunskimi gosti na najbolj aktualne teme.

Veseli smo, da smo doslej gostili dr. Egona Zakrajška, Blaža Brodnjaka, Luka Podlogarja in Primoža Cenclja, Kristino Kočet Hudrap, Majo Bednaš in Marino Lindič.

Kmalu imamo v načrtu že nove ekskluzivne spletne pogovore za naročnike Podjetne Slovenije. Vse bralke in bralce vabimo, naj se pridružijo, saj s tem lahko pridobijo vrhunske aktualne informacije za svoje prihodnje poslovanje. Še ob pravem času.

Več na: trzenje@podjetnaslovenija.si

KAKŠNE BODO CENE?

	Cena konec marca	Predvidena povprečna cena 2023
Sodček nafte	78 €	86 €
Plin	40 €/MWh	70 €/MWh
Elektrika	145 €/MWh	?
Baker	8.700 \$/tono	nižja
Aluminij	2.200 \$/metrično ton	2.430 \$/metrično ton

KREPIJO VARNOST V SKLADIŠČIH IN PROIZVODNJI

Be Safe je mlado in hitro rastoče podjetje, ki nudi kakovostne in zanesljive rešitve ter izdelke s področja varne in učinkovite rabe skladiščnih prostorov ter optimizacije delovnih procesov.

So najboljši partner za varna skladišča in proizvodnjo. Svojim strankam obljublja-
jo **najkakovostnejše rešitve**, ki zagotavljajo **varno in učinkovito** uporabo **skladišč-**

nega in proizvodnega prostora. Kupcem svetujejo glede optimizacije delovnega procesa, uvajajo metodo 5S, umeščajo zaščito v skladišča in proizvodnjo, vse ponujene izdelke pa tudi zmontirajo.

ŠIROKA PALETA REŠITEV

Njihov spekter rešitev je širok. Med drugim ponujajo skladiščno zaščito MPM (Reflex zaščitne ograje in ščitnike za zaščito skladiščnih regalov), izdelke za označevanje tal (talni lepilni trakovi in spreji za izdelavo talnih označb), rezalnike kartona, industrijske ergonomske podloge in tepihe. So zastopniki tudi za ProfilGate čistilne rešetke za viličarje in pešce, tehnične spreje, naprave za čiščenje podplatov, industrijska in prometna ogledala, pripomočke za vzdrževanje tal ...

SODELUJEJO Z NAJBOLJŠIMI

Čeprav je Be Safe mlado podjetje, sodelujejo z vodilnimi slovenskimi podjetji, njihovo poslovanje pa sega tudi na Hrvaško (Bugatti Rimac, Ledo, Dukat, Podravka, Jamnica ...) **Njihovi potencialni partnerji so vse vrste industrije, farmacija, trgovina, logistika, skladiščenje, transport ...**

Usmerjajo se na grajenje partnerstev z mednarodnimi strankami, osveščajo ljudi v izobraževanju o njihovih potencialih, razvijajo vrednote in odnose med ljudmi. V podjetju pravijo, da sta zanje najpomembnejša uspeh in zadovoljstvo v življenju.

ZAUPANJA VREDEN PARTNER

V preteklem letu jih je izjemno osrečilo, da so s strani bonitetne hiše CompanyWall business prejeli eno najvišjih **bonitetnih ocen AA+**. To jih uvršča med zanesljive in zaupanja vredne poslovne partnerje in je potrditev, da so na pravi poti.

BE SAFE
Stay Protected

OSTANITE NA VARNI STRANI

Vse za logistiko, skladiščenje in proizvodnjo.

+386 31 438 267
www.be-safe.si
info@be-safe.si

Foto: Shutterstock

POZOR: NOVA PRAVILA V DOBAVNIH VERIGAH Z NEMČIJO

- Katerih je 6 ESG-pravil poslovanja z Nemčijo?
- Kazni zaradi nespoštovanja novega zakona ne morete dobiti. Lahko pa se zgodi, da zaradi nespoštovanja nemško podjetje prekine sodelovanje z vami.

Maja Virant

1. 1.2023 je Nemčija sprejela Zakon o dolžnostih skrbnega ravnanja v dobavnih verigah. Njegovi učinki so pomembni tudi za slovenska podjetja.

ZAKAJ JE NEMŠKI ZAKON POMEMBEN ZA SLOVENIJO?

Zakon o dolžnosti skrbnega ravnanja v dobavnih verigah (LkSG) ureja odgovornost nemških podjetij glede spoštovanja človekovih pravic in okoljevarstvenih standardov v globalnih dobavnih verigah, pojasnjuje Katja Stadler, direktorica podjetja Deslo – AHK:

»Velja za podjetja, ki imajo glavni organ upravljanja, glavni sedež ali podružnico v Nemčiji in tam praviloma zaposlujejo vsaj tri tisoč delavcev.« S 1. 1.2024 bo zakon začel veljati tudi za podjetja, ki v Nemčiji zaposlujejo vsaj tisoč delavcev. Zakaj je to pomembno za Slovenijo?

Vsa podjetja, ki poslujejo z nemškimi podjetji in so člen v dobavnih verigah s prej omenjenimi nemškimi podjetji, bodo prav tako morala spoštovati ta zakon, če bodo želela še naprej ostati v verigah.

Zakon ne uvaja novih dolžnosti ali standardov, ki ne bi že bile prenešene v slovenski pravni red. V slovenskem pravnem redu imamo že prenešene in uveljavljene norme glede človekovih pravic

in temeljnih svoboščin kot tudi okoljevarstvene standarde s prenosom različnih evropskih direktiv. Gre predvsem za dokazovanje, da se te pravice in standardi dejansko upoštevajo, pojasnjuje Katja Stadler.

»Če nekaj primerov naštejemo gre tukaj predvsem za prepoved dela otrok, prisilnega dela, suženjstva, upoštevanje delovnopравnih norm, pri okoljevarstvenih standardih pa za upoštevanje norm, ki bi lahko škodljivo vplivale okolje in podobno.« Ob upoštevanju že veljavne zakonodaje slovenska podjetja ne bi smela imeti težav glede dokazovanja upoštevanja človekovih in delovnopравnih pravic, mogoče je za pričakovati kak izziva na okoljevarstvenem področju, pravi Stadlerjeva.

6 PRAVIL ZA POSLOVANJE Z NEMČIJO

Toda čeprav podjetja že spoštujejo pravila, ta zdaj z nemškim zakonom postajajo bolj institucionalizirana. To pa pomeni tudi dodatne, predvsem birokratske zahteve. Poglejmo, kaj konkretno vas čaka:

1 Vzpostavitev stika

Z vami bo navezal stik pooblaščenec za človekove pravice iz nemškega podjetja – to je oseba, odgovorna za izvajanje ukrepov v nemškem glavnem podjetju. Prek njega boste dobili navodila, kaj točno boste morali narediti.

2 Izdelava analize tveganj

V podjetju boste morali vsaj enkrat na leto preveriti, kje bi lahko prišlo do kršenja predpisanih standardov, in tudi, na kakšen način boste to preprečevali. Gre za preventivne ukrepe, s katerimi boste preprečili kršitve le-teh.

3 Preventivni ukrepi

V primeru pritožbe proti neposrednim ali posrednim dobaviteljem bodo morala nemška podjetja ukrepati. Vaše podjetje bo moralo sodelovati z nemškimi partnerji pa tudi z drugimi dobavitelji. Poleg tega boste morali omogočiti in izvajati ukrepe šolanja in usposabljanja.

REŠITVE ZA VAŠE IZZIVE V VARJENJU IN REZANJU

Uresničujemo tudi najbolj "nore" ideje!

- Modularna robotska varilna celica RoboFlex
- Kolaborativni robot CoboFlex
- Kolaborativna robotska celica za lasersko varjenje CoboLas
- Robotska laserska varilna celica LaserFlex
- Programska rešitev WeldCockpit AI in druge
- Profesionalna varilna in rezalna oprema
- Stroji za posebne namene
- Izobražujemo, svetujemo, vzdržujemo

4 Odprava škodljivih ravnanj

Škodljiva ravnanja, kjer so okoliščine že nastopile, bo treba odpraviti, kar ureja določba o popravni ukrepih. Ukrepi morajo kršitve odpraviti v določenem časovnem okviru.

5 Poročanja o tveganjih

V zvezi s spoštovanjem zahtev in zakona boste morali voditi in hraniti dokumentacijo. Poleg tega boste morali pripraviti letno poročilo o spoštovanju standardov. Ta bodo morala biti objavljena najkasneje štiri mesece po zaključku poslovnega leta.

6 Sodelovanje

Vse, kar morate narediti, je, da sodelujete z nemškim podjetjem. Kazni zaradi nespoštovanja zakona ne morete dobiti, ker velja neposredno v Nemčiji za nemška podjetja in ne za podjetja v tujini. Lahko pa bi se zgodilo, da zaradi nespoštovanja nemško podjetje prekine sodelovanje oz. pogodbo s svojim dobaviteljem. V nasprotnem primeru bi namreč tvegalo hude sankcije.

ZAKON V NEMČIJI ZA VES SVET?

Zakon pa ne velja zgolj za dobavitelje v Sloveniji, ampak tudi za njihove dobavitelje, in tako se veriga nadaljuje naprej onstran meja. Poglejmo konkretno: če je slovensko podjetje dobavitelj nemškega, vendar določene komponente ali izdelke dobiva od svojega dobavitelja iz Bosne in Hercegovine, bo moralo tudi bosansko podjetje upoštevati zapovedane standarde.

Če veriga presega meje Evrope, bo zakon veljal tudi na drugih celinah, sicer dobavitelji ne bodo mogli obdržati posla. Tu bi se potencialno lahko zapletlo. Če so okoljska pravila in spoštovanje človekovih pravic logična v Evropski uniji, tega nikaor ne moremo trditi za ves svet. Pomislite na delo otrok ali pravice delavcev v Indiji ali na Kitajskem.

Ampak brez panike. To ne pomeni, da se bodo verige drastično skrajšale in zaključile v Evropi, miri Katja Stadler. »Gre zgolj za to, da nemška podjetja v verigi ne bodo mogla imeti dobaviteljev, ki ne bodo spoštovali človekovih

VEČ STROŠKOV IN VEČ DELA, TODA LEPŠI SVET

V praksi torej zakon pomeni kar nekaj dodatnega dela, kar je njegova pomanjkljivost. Bistveno več bo birokracije, kar je še en minus.

Toda omenjena minusa imata močne argumente. Nemški zakon je namreč dobra spodbuda v smeri spoštovanja človekovih pravic in upoštevanja okoljskih standardov.

pravic in okoljevarstvenih vprašanj. «Napoveduje, da sčasoma lahko pričakujemo dvig standardov na globalni ravni.

LkSG bo zagotovo največji izziv za tista podjetja, ki imajo dobavitelje iz tretjih držav, napoveduje Stadlerjeva: »Verjamemo, da je posel zanje pomemben in da se bodo raje, kot da bi ga izgubili, prilagodili in sprejeli saj del naših standardov.«

Zagotovo pa bo trajalo nekaj časa, do podjetja usvojijo določbe zakona in se navadijo na nov način dela.

PRILOŽNOST ZA SLOVENSKA PODJETJA?

To, da slovenska podjetja že zdaj spoštujejo določbe zakona, pa je lahko dobra priložnost za nova sodelovanja z Nemčijo, pravi Katja Stadler: »Opažamo že večje povpraševanje po slovenskih dobaviteljih, predvsem na področju izdelave in dobave komponent v industriji.«

NEMCI PIONIRJI, A KMALU ZA NJIMI VSI?

Pravila in nov način dela, ki jih predpisuje LkSG, so pravzaprav neizogibni, ne glede na to, s katero državo boste poslovali. Evropska komisija namreč načrtuje sprejetje in implementacijo predloga Direktive o skrbnem pregledu v podjetjih glede trajnosti in spremembi Direktive (EU) 2019/1937, ki ga je objavila 23. 2. 2023. Predlog vsebuje celo obširnejši nabor obveznosti in ukrepov kot LkSG, opozarja Katja Stadler.

SLOVENIJA POD LUPO S ČEŠKO, SLOVAŠKO, MADŽARSKO, SRBIJO IN HRVAŠKO

Slovensko-nemška zbornica 18. aprila prireja Dan slovensko-nemškega gospodarstva 2023:

»Slovenija kot poslovna lokacija – izkoristimo priložnosti in oblikujemo našo prihodnost.«

Osrednji gospodarski dogodek že tradicionalno soorganizirajo z IEDC – Poslovno šolo Bled.

Predstavniki slovenskega in nemškega gospodarstva bodo na dogodku spregovorili o zeleni transformaciji, energetski varnosti, trajnosti in izzivih poslovne lokacije. Torej o temah, ki so tesno povezane s pravili ESG.

Izhodišče predstavlja lokacijska študija, ki jo je v imenu Slovensko-nemške gospodarske zbornice pripravil Inštitut za nemško gospodarstvo v Kölnu (IW Consult).

Na podlagi približno 60 indikatorjev na šestih vsebinskih področjih (lokacija, infrastruktura, znanje, viri, stroški, trg) so Slovenijo primerjali s Češko, Slovaško, Madžarsko, Srbijo in Hrvaško kot tekmicami v regiji.

ESG: NEMČIJA JE ZAOSTRILA ZAHTEVE

Nemčija, ki je najpomembnejši izvozni trg za Slovenijo, je z januarjem zaostрила zahteve glede ocene tveganja in preglednosti dobavne verige.

Srečko Devjak, Dun & Bradstreet

Ietošnje leto prinaša spremembe pri sodelovanju z nemškimi podjetji, v prihodnje pa bo sprememb še več.

Evropska unija ima namreč cilj do leta 2050 postati podnebno nevtralna. Eden od pomembnih korakov na tej poti je lani sprejeta uredba o taksonomiji, ki vzpostavlja enoten sistem klasifikacije trajnostnih dejavnosti.

Vsebuje zavezujoča vseevropska pravila, ki določajo, katere gospodarske dejavnosti bodo v prihodnosti obravnavane kot ekološko trajnostne in katere ne. Uredba, ki je del zelenega dogovora, podjetjem postavlja jasne smernice, ko gre za analize in dokumentacijo o trajnosti njihovega poslovnega modela.

NOV NEMŠKI ZAKON ŽE VELJA!

V »duhu« direktive EU o prepoznavanju okoljskih, socialnih in upravljaljskih tveganj je od začetka leta 2023 v Nemčiji veljaven nov Zakon o skrbnem pregledu dobavne verige (»Supply Chain Due Diligence Act«/SCDDA). Ta podjetjem nalaga, da identificirajo in odpravijo tveganja v zvezi s človekovimi pravicami in okoljskimi vprašanji vzdolž neposredne dobavne verige.

Omenjena zakonodaja se bo v prihodnosti še bolj usmerila v to, da podjetja ne bodo več preverjala le uspešnosti neposrednih dobavite-

ljev, ampak bodo morala preverjati celotno verigo dobaviteljev pri doseganju standardov ESG.

Ker ima Slovenija izvozno naravnano gospodarstvo, bo za slovenska podjetja ključno, da bodo svojim kupcem v Nemčiji lahko pokazala in objektivno utemeljila uspešnost pri doseganju standardov ESG. Le tako bodo lahko upravičila svoj nadaljnji obstoj v nemški dobavni verigi ali pa bodo v njej prav zaradi upoštevanja načel ESG na novo vzpostavila položaj.

ESG RANKING: BREZPLAČNA SAMOOCENA ESG

Ugled podjetja se bo tako poleg finančne uspešnosti in stabilnega poslovanja že v bližnji prihodnosti izkazoval tudi na področjih, kot so skrb za okolje, spoštovanje človekovih pravic in transparentno upravljanje.

Trenutno ESG ne pomeni samo izziva na področju izvajanja, ampak tudi na področju merjenja. Za merjenje kateregakoli tveganja so bistveni podatki, ki pojasnjujejo izpostavljenost podjetja tveganju.

Dun & Bradstreet uspešnost podjetij na področju ESG že meri z oceno ESG Ranking, ki je vključena v rešitev D&B ESG Intelligence. Slovenskim podjetjem, ki tovrstne ocene še nimajo, ponuja možnost, da jo brezplačno pridobijo s tako imenovanim »ESG Self-Assessment*«.

* Samoocenjevanje

Tisk etiket po vaši meri

STARTUPI NE GRIZEJO – PRINAŠAJO SVEŽ VETER!

Preverili smo, kako se uspešno povezati s startupi. Nasveti iz prve roke tistih, ki so se že povezali z obetavnimi mladimi podjetji. Poiskali smo 4 korake za pomoč.

Aleksandra Godec

Naša uveljavljena podjetja se premalo ukvarjajo s prebojnimi inovacijami, kar pomeni, da

startupi velikokrat sploh ne najdejo pravih sogovornikov ali somišljenikov,« nam kot prvo misel zaupa Matej Rus, vodja mednarodne konference Podim in platforme Start:up Slovenija.

GLAVNE NAPAKE NA PARKETU STARTUPOV

Po Rusovih besedah v praksi opažajo, da startup podjetja velikokrat primarno iščejo le investicijo kapitala. A pogosto bi bilo bolj logično, da bi svojo energijo usmerili v iskanje potencialnih strank in ustreznih kanalov do strank. Pri tem jim lahko pomagajo uveljavljena podjetja.

Po drugi strani velika podjetja prevečkrat razmišljajo, da bi investirala v startupe, pri tem pa se premalo potrudijo, da bi jih spoznala in jim ponudila različne oblike partnerskega sodelovanja.

Poti do novih povezav med podjetji je več. Izkušnje kažejo, da se startup podjetja sama obrnejo na že uveljavljena podjetja ali se z njimi povežejo na priporočila drugih startupov in investitorjev, ki ta podjetja že poznajo.

Matej Rus pojasnjuje, da se podjetja s startupi povežejo na bolj ali manj individualizirane načine.

»Na eni strani lahko organiziramo celovit program s kakšnim dogodkom (na primer hekatonom). Po drugi strani pa imamo pristope, kot je udeležba na konferenci Podim. Nanjo vsako leto pripeljemo 200 najbolj obetavnih startupov iz Slovenije in sosednjih držav. Tako ponujamo razmeroma poceni dostop do startupov. V startup skupnosti delujemo že več kot 20 let, zato se znamo hitro povezati s katerimkoli startupom v regiji.«

1 korak: novi produkti + dovolj znanja + skok čez ovire

Aljoša Domijan, uspešni poslovnež in soustanovitelj tehnološkega podjetja (Gambit trade d.o.o. / Enaa.com) navaja 3 pogoje pri izbiri prave poti do uspešnega sodelovanja s startup podjetjem:

1. Pogled v prihodnost: »Ker dobro poznam trende, me zanimajo podjetja, ki na trg prinašajo stvari, ki jih bomo potrebovali čez nekaj let.«
2. »Sam želim imeti dovolj znanja, da razumem, kaj ekipa dela.«
3. »Pomembna je ocena, ali gre za ekipo, ki bo znala prepričati kupce in investitorje ter preskočiti vse ovire, ki jo čakajo.«

2 korak: motor je inovacija

Rus izpostavlja, da startup podjetjem pomagajo v vseh fazah razvoja: od razvoja ideje in oblikovanja ekipe v prvi fazi do testiranja ideje s poslovnimi testi v drugi ter zagona podjetja z validacijo na trgu v tretji fazi.

Uveljavljenim podjetjem pa pomagajo na področju inoviranja. »Če že imajo vpeljane inovacijske ekipe in procese, se osredotočamo na razvoj idej na podoben način kot pri startup podjetjih. Če pa teh struktur nimajo vzpostavljenih, jim pomagamo vzpostaviti inovacijsko ekipo in procese ter oblikovati inovacijsko strategijo. Podjetjem pomagamo identificirati ideje znotraj in zunaj podjetja ter jih pripeljati do faze, ko jih lahko predajo na produkcijsko oziroma izvršno raven podjetja.«

Sodelovanje in povezovanje tako postaja gonilo razvoja. Ob sodelovanjih si vsi vpleteni delijo znanje, ideje, pa tudi povezave, in tako izdelek ali projekt lahko poseže višje. Tako je dosegljivih še več trgov, omogočena je celovitejša rešitev, vsi vpleteni pa pridobijo neko novo znanje in dodatno širino, strni misli Špela Drobnič iz Britansko-slovenske gospodarske zbornice.

»ODKRITO POVEM, DA JE DOBIČEK MOJ EDINI INTERES.«

Aljoša Domijan, direktor Gambit trada in ustanovitelj spletne trgovine Enaa.com, je tudi partner v ABC pospeševalniku ter podjetju G+ Quant.

»Tu startupom pomagamo do globalnih investicij,« dodaja Domijan. »Z nekaterimi sodelujem zgolj kot svetovalec ali pa jim pomagam pridobiti posel, naročilo ali drugega investitorja. Vedno odkrito povem, da je moj edini interes dobiček.«

Direktor Gambit trada pri tem poudari, da so pri sodelovanju še kako pomembni zadovoljstvo ter tehnološki in drugi izzivi. »Ampak ko gre za investicijo ali posel, se držim načela, da je za vse najbolj pošteno, če se od začetka zavedamo, da delamo za to, da s tem zaslužimo,« še pristavi.

3 korak: po letu dni še finančni del pogajanj

Uveljavljeni podjetniki ugotavljajo, da je startup scena vse večja in da je na njej vse več dobrih ekip z možnostmi za preboj in uspeh.

»Ugotavljam, da sem ves čas v stiku s tremi do petimi potencialnimi startupi z mojega področja (spletna prodaja in podobno), ki me zanimajo kot investitorja. Povprečno smo v stiku okrog leto dni. V tem času spoznam ekipo in ocenim njihove cilje ter sposobnost, da jih dosežejo. Seveda pa tudi startup ekipa spozna mene in oceni, ali me želi sprejeti kot partnerja v podjetju. Če interes obstaja, nas potem čaka še finančni del pogajanj,« pojasni Domijan.

LETOŠNJI PODIM SE ZAČNE 15. MAJA

Konferenca Podim se je razvila v enega najvplivnejših startup in tehnoloških dogodkov v regiji srednje in vzhodne Evrope (CEE). Uvrstila se je med 30 najboljših v Evropi po mnenju EU Startups. Vsako leto se je udeleži 1000 udeležencev (število so zavestno omejili, da lahko zagotavljajo visoko kakovost mreženja).

V središču so startup in scaleup podjetja (okoli 500 udeležencev), primarno iz regije CEE, ki se potem mrežijo z investitorji, direktorji podjetij in drugimi deležniki startup ekosistema iz Evrope in z drugih celin.

Podim izvaja aktivnosti za mednarodno promocijo naše širše regije v svetu ter navezovanje delovnih stikov in prijateljstev z globalnimi igralci. Njihov cilj je, da v regiji ustvarijo več priložnosti za razvoj startup podjetništva in ustvarjanje prebojnih inovacij.

Letošnji Podim bo med 15. in 17. majem. Start:up Slovenia pa je partner Podjetne Slovenije.

PRIVLAČNO TUDI ZA STARTUPE

Tudi Združeno kraljestvo je svoja vrata na stežaj odprlo startupom, so nam pojasnili na Britansko-slovenski gospodarski zbornici.

Brezplačno tako startupom ponuja:

- ★ dostop in predstavitve ustreznim stikom,
- ★ nasvet in podporo pri odpiranju podjetja v Združenem kraljestvu,
- ★ podroben pregled podjetja in konkretne nasvete,
- ★ pomoč pri iskanju ustrezne lokacije,
- ★ davčne nasvete,
- ★ pomoč podjetjem tudi po tem, ko je podjetje že ustanovljeno,
- ★ pomoč pri vizumih,
- ★ pomoč pri zaposlovanju.

KAJ PRAVI STATISTIKA?

Startup podjetja pridobivajo pomen s pospešeno hitrostjo. Statistični podatki kažejo (Dealroom in Sifted, 2021), da so startupi v razvitih startup ekosistemih v zadnjih letih postali vodilni vir novih delovnih mest.

To dokazujejo analize Dealrooma, ki navajajo, da so v številnih startup vozliščih nova delovna mesta v zadnjih nekaj letih rasla za povprečno približno 10 odstotkov na leto, kar je dvakrat do trikrat hitreje od rasti delovnih mest v širšem gospodarstvu.

4 RAZLOGI, ZAKAJ SE UDELEŽITI PODIMA:

1 Dostop do več kot 150 startupov z območja Alpe-Adria, Srednje in Vzhodne Evrope ter Balkana.

2 Z orodjem Podim Dealroom do pomembnih sestankov in poslov.

3 Odlična priložnost za mreženje, povezovanje in iskanje novih investicijskih priložnosti.

4 Vrhunski program, tradicionalna Podim zabava in tekmovanje Podim Pitching.

BO ZAPOSLOVANJE TUJCEV RES LAŽJE?

- Lažje za tiste, ki so že v Sloveniji in ...
- ... 'isti šmorn' za tiste, ki bi šele radi prišli.

Maja Virant

Sloveniji še vedno kronično primanjkuje kadrov. Z zaposlovanjem tujcev bi to vrzel lahko zaprli. A žal se zapleta. Že v novembrski številki smo

pisali o dolgotrajnih in zapletenih, včasih celo nemogočih postopkih zaposlovanja tujcev.

Preverili smo obljube, ki jih je predsednik vlade dr. Robert Golob podal lansko jesen, na 26. srečanju primorskih gospodarstvenikov. Takrat je poslovneže pozval, naj prek zbornic pripravijo prednostni sistem držav, od koder bi podjetja želela hitreje zaposlovati tuje delavce. Vlada pa naj bi se po njegovih besedah potrudila, da bo od desetih držav hitrejšo postopke zaposlovanja tujcev zagotovila vsaj iz treh.

Od takrat je minila polovica leta in preverili smo, kaj se je v tem času dejansko zgodilo.

PREMIKA SE ...

Da je pomanjkanje kadrov eden ključnih gospodarskih izzivov, ugotavlja tudi predsednik vlade sam. Delavci, ki prihajajo v Slovenijo, in tudi tisti, ki so že pri nas, bodo lažje pridobili delovna dovoljenja. Tako je obljubil na 55. podelitvi nagrad GZS, pred približno enim mesecem: »Bitka za kadre bo v naslednjih mesecih ključna, če želimo ohraniti konkurenčnost v Evropi.«

Torej, kaj vlada počne na tem področju? Na Uradu vlade za komuniciranje (UKOM) so nam povedali, kako vlada uresničuje svoje obljube in katere ukrepe za poenostavitev postopkov za pridobivanje dovoljenj za delo v Sloveniji so pripravili.

Poslanci so že potrdili predlog novele zakona o tujcih, ki omogoča hitrejšo izdajo dovoljenj za prebivanje in administrativno razbremenitev upravnih enot. Hitrejšo zaposlovanje tujcev bo

mogoče tudi na podlagi predloga zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o zaposlovanju, samozaposlovanju in delu tujcev. Kaj konkretno vse to pomeni?

Za pomoč pri interpretaciji smo se obrnili na obe pristojni ministristvi, ministristvo za notranje zadeve (MNZ) ter ministristvo za delo, družino socialne zadeve in enake možnosti (MDDSZ).

JUHUUH, MANJ POSTOPKOV ZA TUJCE ... KI SO ŽE PRI NAS

S spremembami zakona o tujcih v prvi vrsti odpravljajo administrativne ovire in omogočajo hitrejše vodenje postopkov izdaje ter vročanja dovoljenj za prebivanje in potrdil o prijavi, so nam povedali na MNZ. Poglejmo konkretno.

7 ključnih rešitev pri dovoljenjih za prebivanje:

1 **Uvajajo možnost vročanja izkaznic podaljšanih dovoljenj za začasno prebivanje in dovoljenj za stalno prebivanje po pošti.**

2 **Olajšan je postopek zamenjave delodajalca,** zamenjave delovnega mesta pri istem delodajalcu ali zaposlitev pri dveh ali več delodajalcih v okviru veljavnega enotnega dovoljenja za prebivanje in delo. Upravnim enotam ne bo več treba izdajati odločb o pisni odobritvi. Zamenjava bo mogoča že na podlagi podanega soglasja Zavoda za zaposlovanje.

S tem bodo upravne enote razbremenjene, saj jim ne bo treba izdajati odločb o pisni odobritvi. Za tujce pa bodo postopki hitrejši in preprostejši.

3 **Prstni odtisi, oddani v postopku izdaje prvega dovoljenja za prebivanje,** bodo lahko uporabljeni tudi v postopku podaljšanja. To pomeni, da upravni enoti ne bo treba ponovno zajeti prstnih odtisov. Hranili jih bodo pet let.

4 **Odpravlja se obveznost periodičnega preverjanja sredstev za preživljanje po uradni dolžnosti.** Tujci bodo morali zadostna sredstva izkazati v vlogi za izdajo prvega dovoljenja in za vsako podaljšanje. Upravna enota tega ne bo več preverjala vsakih šest mesecev.

5 **Odpravlja se zahteva po pisnem pozivu upravne enote za dopolnitev prošnje s prstnimi odtisi.** To pomeni, da diplomatsko predstavništvo ali konzulat Republike Slovenije v tujini lahko v postopku izdaje prvega dovoljenja za začasno prebivanje digitalno zajame dva prstna odtisa tujca brez poziva upravne enote.

TRIK, KAKO SKRAJŠATI POSTOPKE ZA TUJCE

Glavna težava pri pridobivanju dovoljenj za tujce, ki bi radi prišli na delo v Slovenijo, so še vedno dolge čakalne vrste na določenih upravnih enotah. Delodajalci, s katerimi smo se pogovarjali, pravijo, da postopki trajajo pol leta in več.

Postopki se zavlečejo prav zaradi dolgih čakalnih dob na upravnih enotah, pojasnjuje Grega Malec. A obstaja nekaj manevrskega prostora. Ni namreč nujno, da izberete upravno enoto sedeža podjetja.

Vlogo za zaposlitev tujca lahko delodajalec vloži na upravno enoto na podlagi treh kriterijev, je navedeno v zakonu o tujcih:

- ★ glede na to, kje je sedež podjetja,
- ★ glede na to, kje se delo dejansko izvaja ali
- ★ glede na nameravani kraj prebivanja.

Prvi kriterij je zacementiran, pri drugem imate bistveno več možnosti vsaj tisti, ki delate na več različnih lokacijah. Tretji ponuja več manevrskega prostora. Nameravani kraj prebivanja je samo namera, ne pa zaveza, zato lahko za oddajo vloge v tem primeru izberete tudi upravno enoto s krajšimi čakalnimi dobami, svetuje Grega Malec. Tako boste lahko bistveno skrajšali postopek čakanja na tuje kadre.

6 Tujec, ki mu je prenehal status **začasne zaščite**, lahko v osmih dneh po prenehanju začasne zaščite zaprosi za dovoljenje za začasno prebivanje za katerikoli namen, ki ga določa zakon (na primer delo, študij).

7 V zakonu ohranjajo zahtevo po **osnovni stopnji znanja slovenskega jezika** za družinske člane in tiste, ki želijo pridobiti dovoljenje za stalno prebivanje, pojasnjujejo na MNZ: »Z odlogom jim dajemo dovolj časa, da bodo lahko potrebno znanje tudi pridobili na brezplačnih tečajih.« Določeno je namreč 18-mesečno prehodno obdobje za začetek uporabe določb za predložitve potrdila o opravljenem preizkusu znanja slovenskega jezika v postopku za podaljšanje dovoljenja za prebivanje zaradi združitve družine (na vstopni ravni A1) in izdaje dovoljenja za stalno prebivanje (na osnovni ravni A2), so še pojasnili na MNZ. Nov datum začetka uporabe je 1. november 2024 (namesto 27. aprila 2023).

Prosilci bodo morali za podaljšanje dovoljenja zaradi združevanja družine v obdobju po sprejemu strategije za vključevanje (šest mesecev po uveljavitvi sprememb zakona) do začetka uporabe pogoja znanja izpita (18 mesecev po uveljavitvi sprememb zakona) vlogi za podaljšanje priložiti potrdilo o udeležbi v programu učenja slovenskega jezika in spoznavanja slovenske družbe.

Vir: Ministrstvo za notranje zadeve.

ZAKONA ZA RAZBREMENITEV UPRAVNIH ENOT?

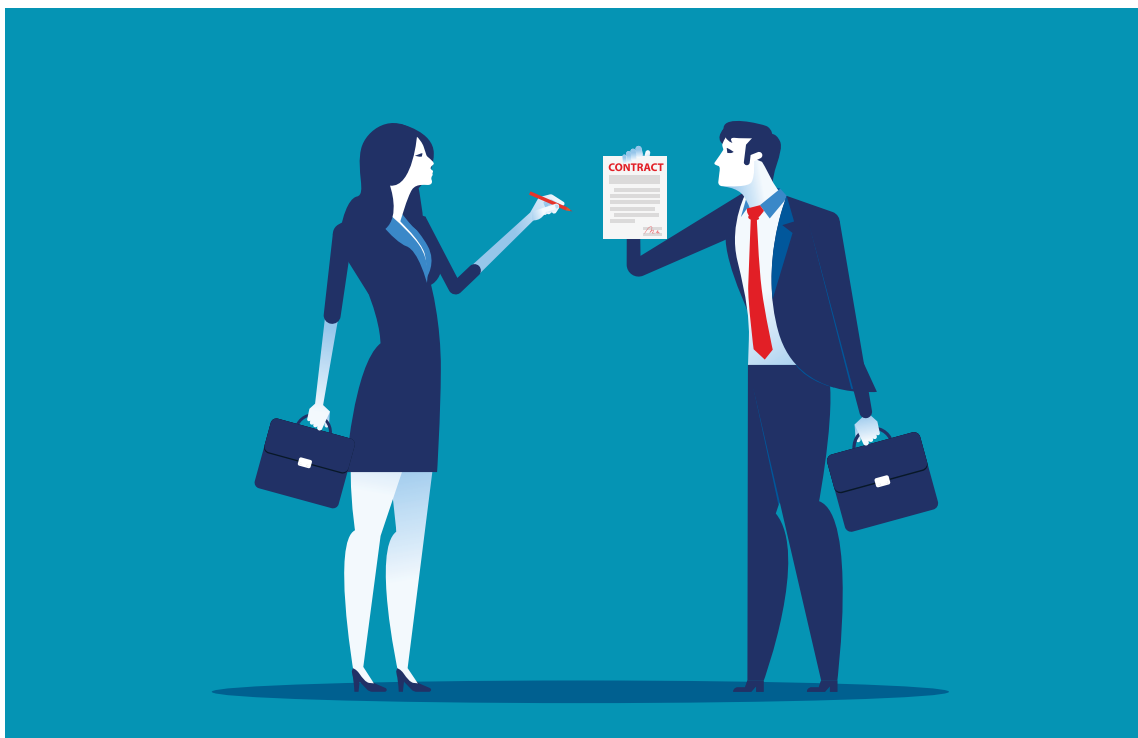
Praktično vsi ukrepi in postopki, ki jih predvidevata zakon, so usmerjeni v razbremenitev upravnih enot in veljajo zgolj za tiste tujce, ki so že na delu v Sloveniji. To je dobrodošlo in nujno, poudarja Grega Malec iz MDDSZ: »Čakalne dobe na nekaterih upravnih enotah so zelo dolge.«

Najbolj obremenjena je denimo ljubljanska, sledijo ji koprška, mariborska, ptujska in celjska, kjer so čakalne dobe 150 dni. Na teh se procesi ustavljajo, ker stranke v postopkih čakajo, pojasnjuje Malec. Manj postopkov za zaposlovanje tujcev pomeni manj obremenitev za upravne enote.

Na nekaterih upravnih enotah, denimo v Cerknici, čakalnih dob sploh ne poznajo. Po novem lahko sicer bolj obremenjene upravne enote prerazporejajo delo na druge. Vprašanje je sicer, kako navdušeni bodo nad dodatnim delom kolegov iz drugih upravnih enot tisti, ki zaostankov nimajo.

NIČ NOVEGA ZA TUJCE, KI BI RADI ŠELE PRIŠLI

Nobeden od naštetih ukrepov pa ne velja za tujce, ki bi do Slovenije šele radi prišli, oziroma za delodajalce, ki bi jih radi zaposlili. Na tem področju ni nobenih sprememb. Vse tisto, o čemer smo pisali v tej reviji v novembrskem uvodniku z naslovom »Ograje na mejah, ograje v glavah« o predpisih pri zaposlovanju tujcev, še vedno

velja. Ponovimo nekaj nespametnosti trenutne ureditve:

- ★ Oseba s Filipinov, ki želi delati na Hrvaškem, lahko vse uredi v glavnem mestu Manili. Če ista oseba želi delati v Sloveniji, mora dokumente urejati v Tokiu. Z letalom dvakrat po pet ur!
- ★ Če oseba iz Srednje Amerike želi delati v Sloveniji, mora dokumente urediti v Braziliji ali Argentini!
- ★ Če oseba iz Južne Afrike želi delati v Sloveniji, mora prstne odtise oddati v Kairu na severu Afrike!
- ★ Pozor! Celo ko je oseba iz oddaljene države že v Sloveniji, mora na slovensko veleposlaništvo, ki pokriva njegovo matično državo. Kjerkoli na zemeljski obli to je!

BIROKRATSKA NORIŠNICA

Na zmedo pri zaposlovanju tujcev opozarja Jernej Zupančič, direktor podjetja Cleangrad, v katerem zaposlujejo večinoma iz Srbije ter Bosne in Hercegovine:

»Postopki za pridobivanje delovnih dovoljenj so dolgotrajni (pridobitev dovoljenja na zavodu za zaposlovanje, postopek na srbskem zavodu za zaposlovanje in nato še pridobitev enotnega dovoljenja za prebivanje in delo v RS na upravni enoti). Pri tem se na Zavod RS za zaposlovanje, na Zavod za zaposlovanje v Republiki Srbiji in na upravno enoto pošilja skoraj enaka dokumentacija.«

Postopki trajajo od štiri do šest mesecev. Zupančič pa opaža tudi pomanjkljivosti v komunikaciji med slovenskim in srbskim zavodom za zaposlovanje.

Na boljšem bodo torej po spremembah zakonodaje samo delodajalci, ki so tuje kadre že našli. To pa še zdaleč ne rešuje izhodiščnih težav.

SO LUČ NA KONCU PREDORA FILIPINI?

Od Golobove obljube, da bo vlada zagotovila lažje in hitrejše zaposlovanje vsaj iz treh držav, se ni zgodilo še nič. Malce več optimizma prinaša novica, da so v februarju filipinski vladi

DELOS – EDINSTVENI PRISTOP H KADROVSKI SELEKCIJI

DELOS zaposlovanje, d. o. o. je kadrovska agencija, ki zagotavlja celostno podporo kadrovskim procesom. Strokovni tim odlikujejo dolgoletne izkušnje in fleksibilnost. Z butičnim pristopom dokazujejo, da so storitve po meri naročnika edinstvena pot za reševanje kadrovskih izzivov sodobnega poslovnega okolja. Zagotavljajo kakovostne kadrovske rešitve z impresivno selekcijo v najkrajšem dogovorjenem času in to po konkurenčni ceni.

Strokovna in izvršna direktorica Delosa je mag. Sabina Ivankovič. Skozi celotno kariero je delovala v različnih kadrovskih agencijah, zato je svoj edinstveni pristop k selekciji kadra tako izpopolnila, da je leta 2011 ustanovila lastno kadrovsko agencijo. Z 20-letnimi bogatimi izkušnjami na področju selekcije

in izbora kadrov ter vodenjem tako številnim podjetjem pomaga sooblikovati vzdržno kadrovsko politiko.

Celoten kadrovski postopek je sestavljen iz petih korakov. Pri Delosu z naročnikom najprej opredelijo dotične kadrovske zahteve oziroma potrebe. Ustrezno osebo nato poiščejo s pomočjo svojih kadrovskih virov in v lastni bazi iskalcev zaposlitve. Sledijo razgovori s kandidati, preverjanje referenc in morebitna psihološka testiranja, da lahko izberejo kar najustreznejše kandidate. Te nato napotijo še na razgovor k naročnikom in po potrditvi izbranega kandidata in z nastopom dela pri naročniku poskrbijo še za vso dokumentacijo in zaposlitev. Storitve številna podjetja pozdravljajo, saj tako prihranijo dragocen čas in se lahko osredotočajo na razvoj svojih organizacij.

DELOS
ZAPOSLOVANJE

predlagali bilateralni sporazum o zaposlovanju Filipincev v Sloveniji. Slovenija ima sicer že od prej sklenjena takšna bilateralna sporazuma s Srbijo ter Bosno in Hercegovino.

Filipinska stran sporazuma še ni potrdila. Filipini imajo velik migracijski potencial, razlaga Grega Malec: »Država ima zelo veliko prebivalcev. Minimalna plača in standard sta nizka. Poleg tega govorijo španski jezik in so s kulturnega vidika precej podobni Evropejcem.«

Toda Filipini so le ena (in še vedno nerealizirana) država od obljubljenih treh. Glede na kronično pomanjkanje kadrov bi vseeno pričakovali vsaj predlog sporazuma še s kakšno drugo državo. Navsezadnje je pridobivanje kadrov ključni izziv gospodarstva. Pogovori v tej smeri so sicer tekli še z Ukrajino in Moldavijo, a so zaradi varnostnih razmer v tem trenutku odloženi, je povedal Malec. Potekajo pa še preliminarni pogovori z Gruzijo.

Foto Shutterstock

KAJ VENDARLE ŠE SNUJE VLADA RS?

V zadnjem obdobju se na področju zaposlovanja tujcev res dogajajo in napovedujejo določene spremembe v smeri zmanjšanja birokracije in pohitritve postopkov, pravijo pri Gospodarski zbornici Slovenije (GZS), kjer so nam navedli naslednje premike. Četudi se zdi, da so še daleč od uresničitve, jih omenjamo. Hkrati se zavezujemo, da bomo spremljali njihovo uresničevanje in predvsem učinke:

- ★ Ministrstvo za javno upravo je med prednostnimi nalogami v letu 2023 navedlo prenovu migracijske zakonodaje.
- ★ Vlada je objavila predlog spremembe Zakona o tujcih in Zakona o zaposlovanju, samozaposlovanju in delu tujcev.
- ★ Na MJU naj bi se lotili tudi priprave nekaterih nujnih sprememb organizacije dela upravnih enot, za katere zagotavljajo, da bodo pripomogle k hitrejši obravnavi tujcev.
- ★ Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti pripravlja uvedbo sistema vrednotenja pridobljenih neformalnih poklicnih izkušenj v tretjih državah.
- ★ Ministrstvo za gospodarstvo, turizem in šport pa pripravlja nove zakonske podlage za zaposlovanje visoko usposobljenih strokovnjakinj in strokovnjakov iz tujine v Sloveniji.

Na GZS vsa ta prizadevanja za izboljšanje postopkov podpirajo in upajo, da bodo tudi realizirana.

Lani poleti so organizirali posvet in okroglo mizo glede problematike zaposlovanja tujih delavcev. Med zaključki so navedli konkretne predloge za določene organizacijske in zakonodajne spremembe na tem področju. Med drugim so predlagali:

- ★ naj bodo postopki digitalizirani v največji možni meri,
- ★ odpravi naj se teritorialna pristojnost pri obravnavi vlog oziroma celo specializirani oddelki posebej za te postopke,
- ★ omogoči naj se elektronski vpogled v vloge,
- ★ vzpostavljena naj bo odzivna enotna točka/klicni center za pomoč delodajalcem pri pripravi vlog, pripravljen naj bo seznam prilog in navodila za pripravo vloge,
- ★ uveden naj bo poenostavljen postopek vsaj za deficitarne poklice oziroma »fast track« postopek za specifične poklice,
- ★ uvedene naj bodo poenostavitve pri oddaji prstnih odtisov in preverjanju potrdil o nekaznovanosti.

KJE SO POTENCIALNI KADROVSKI BAZENI?

Slovenski delodajalci se še vedno najraje ozirajo po delavcih z Balkana. Ker pa ta kadrovski bazen postaja prazen, se povečuje zanimanje tudi za bolj oddaljene države, kot so Filipini, so nam povedali na GZS. Predlog bilateralnega sporazuma s Filipini je torej korak v pravo smer, a treba bo narediti več korakov in hoditi bistveno hitreje, če hočemo rešiti vsesplošni kadrovski problem.

Slovenija pa ni edina, ki išče. Tudi v tujini primanjkuje kadrov, opozarja Zupančič. Sosednje države, denimo Hrvaška in Madžarska, so že veliko bolj sprostile zaposlovanje tujcev ter postale zelo fleksibilne na tem področju v primerjavi z nami, opazajo na GZS. Na Hrvaškem je tako že lani delalo od štiri do pet tisoč

Filipincev, je povedal Grega Malec. To pomeni, da morajo slovenski podjetniki v bitko za tujimi kadri z državami, ki imajo bistveno bolj enostavne postopke zaposlovanja tujcev. In kadri nam tako spet bežijo.

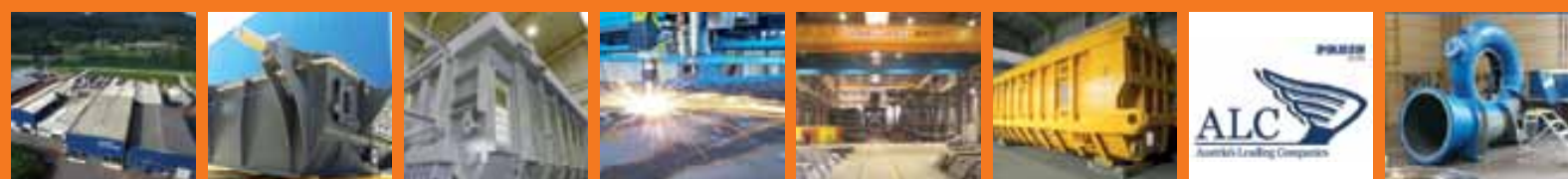
Za uspešnejše zaposlovanje tujcev iz bolj oddaljenih držav bi bilo nujno pristopiti k sklenitvi bilateralnih sporazumov na področju socialne varnosti ter okrepiti mrežo diplomatsko-konzularnih predstavništev v teh državah, svetujejo na GZS.

Če bomo čakali, da rešitev pade z neba, bo to imelo katastrofalne posledice za gospodarstvo. »Delodajalci bodo prisiljeni odklanjati naročila, ker ne bodo imeli zadostnega kadra, da bi jih lahko realizirali, to pa bo privedlo do zmanjšanja rasti podjetij ali celo do njihovega zaprtja,« opozarja Zupančič.

PREIS® SEVNICA

PREIS SEVNICA d. o. o., Savska cesta 23, 8290 Sevnica, Slovenia | office.slovenia@preisgroup.com | www.preisgroup.com

Smo podjetje z več kot 25-letno tradicijo. Delamo s široko paleto metod in proizvodov na področju varjenih konstrukcij ter pri tem uporabljamo najnaprednejšo tehnologijo. Z nedavnimi vlaganji v posodobitev in širitev proizvodnih kapacitet, smo eden izmed najbolj opremljenih proizvajalcev tovrstnih konstrukcij v Evropi.

Z MANJ TRUDA DO BOLJŠEGA RAZPOREDA

Načrtovanje delovnih razporedov je lahko zelo kompleksen in dolgotrajen proces, ki lahko vodjem vzame velik del delovnega časa. Prav v ta namen je bila razvita rešitev Plandela, ki ta proces avtomatizira in poenostavi, predvsem pa vam prihrani mučno delo.

Rešitev Plandela omogoča poenotenje in avtomatizacijo celotnega postopka načrtovanja delovnega časa. Z njeno pomočjo so vodje oziroma načrtovalci urnikov močno razbremenjeni, hkrati pa je omogočena tudi veliko bolj optimizirana obravnava potreb podjetja in želja zaposlenih.

SAMODEJNO PROCESIRANI PODATKI ZA OPTIMALEN NAČRT DELA

Izdelava kakovostnega in funkcionalnega delovnega razporeda terja veliko časa in usklajevanja, sploh v okoljih z veččimskimi delovnimi procesi, ki jih najdemo predvsem v zdravstvu, trgovini, industriji, turizmu in gostinstvu.

Upoštevati je treba zahteve delovnega procesa in zakonodajne omejitve, hkrati pa tudi želje oziroma razpoložljivost zaposlenih. Svojevrsten logistični izziv so tudi naknadne menjave zaposlenih v izmenah – treba je raziskati možnosti za menjave, ažurirati raspored, obvestiti zaposlene ... Vse te spremembe lahko sicer že ustvarjen raspored popolnoma porušijo. Rešitev Plandela ta celoten postopek olajša tako, da samodejno procesira vse relevantne podatke in poskrbi za optimalen urnik dela.

NAJ VAS NE SKRBIJO ZAHTEVJE IN OMEJITVE

Plandela omogoča, da so podatki ažurni in zbrani na enem mestu,

modul za samodejno izdelavo razporeda pa jih razvrsti v delovni raspored, ki odgovarja na vse zahteve. Najnaprednejše metode umetne inteligence omogočijo, da je izdelan raspored bolj uravnotežen, hkrati pa upošteva velik splet omejitev in želja.

Poseben poudarek pri tem imajo zakonske omejitve, pri katerih je ročno preverjanje zamudno in se zaradi tega pogosto niti ne izvaja, nastale napake pa lahko vodijo do slabe volje pri zaposlenih. Pri aplikaciji s tem ni težav, saj so vsi podatki o omejitvah že vneseni in avtomatsko upoštevani. Program tako sproti preverja skladnost in ob izdelavi in spreminjanju razporeda jasno prikaže morebitne kršitve, vključno s podrobno razlago.

PREPROSTA UPORABA IN HITER DOSTOP

Uporaba programa je zelo enostavna in intuitivna, saj je vnos podatkov podoben tistemu, ki ga

že poznamo iz programa Microsoft Excel. Aplikacija je tako hitra, učinkovita in uporabniku prijazna, prehod nanjo pa ne zahteva posebnega uvajanja.

Vključeni modul za registracijo delovnega časa in obračun plač poskrbi tudi za celotno upravljanje delovnega časa na enem mestu, da ne prihaja do nepotrebnih napak in dvojnega dela. Podrobne analize na ravni zaposlenih, oddelkov in celotne organizacije pripomorejo tudi k lažjemu izboljševanju delovnih procesov.

Zaposleni lahko z mobilnim telefonom do razporeda dostopajo vedno in povsod prek osebnega portala, ki jih obvešča o morebitnih spremembah. Na voljo so jim vsi podatki, potrebni za razporejanje – od stanja dopusta in delovnih ur do števila izmen, ki jih je posameznik opravil. Prek vmesnika pa lahko oddajo tudi želje in najave, ki so nato prikazane v razporedu.

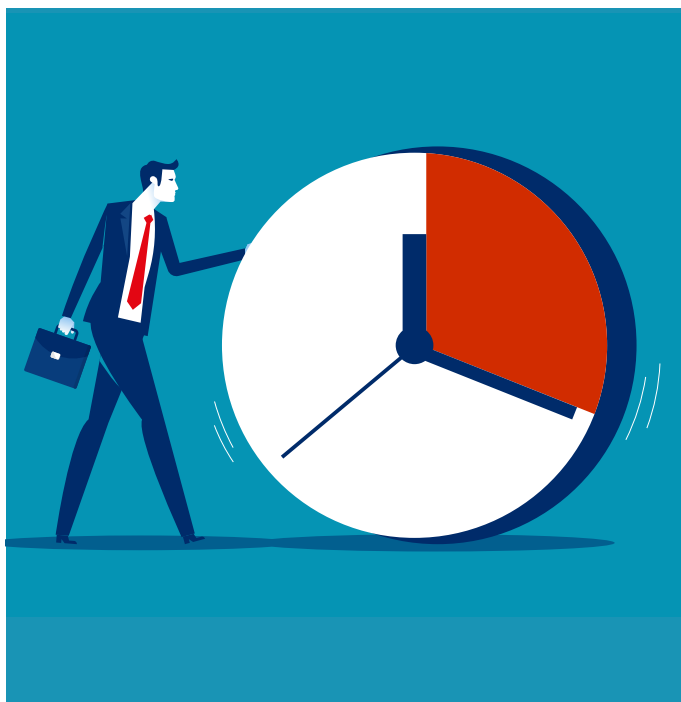

Foto: Shutterstock

ZA KRŠITELJE OBVEZNA ELEKTRONSKA EVIDENCA DELOVNEGA ČASA

- Vsi delodajalci bodo morali vse delavce enkrat na mesec seznaniti s številom vodenih ur.
- Kaj bo še novega po sprejetju novega zakona o evidencah?

Barbara Leskovar

Predvidoma ta mesec bodo poslanci v Državnem zboru RS opravili tretje branje predloga novele zakona o evidencah na področju dela in socialne varnosti. Do naslednje seje državnega zbora mora zakon za tretjo obravnavo pripraviti vlada. Ključna cilja zakona sta:

1 Zagotovitev učinkovitejšega inšpekcijskega nadzora nad izvajanjem zakona

2 Spoštovanje določb o delovnem času ter zagotavljanju počitkov in odmorov

Inšpektorat za delo je več let dajal pobude za pripravo sprememb zakona o evidencah na področju dela, saj je, kot pravijo, evidentiranje ključno za nadziranje spoštovanja določb o delovnem času, odmoru in počitkih.

Delodajalec mora že danes voditi evidenco o delovnem času, v katero se za posameznega delavca vsak dan vpisuje podatke o številu opravljenih ur, nadurnem delu, številu neopravljenih ur, za katere se izplačuje nadomestilo, in podobno.

A iz evidenc po zdaj veljavni zakonodaji ni nujno razvidno, v katerem delu dneva je delavec

opravljal delo: ali gre za delo v manj ugodnem delovnem času (nočno delo, deljen delovni čas, izmensko delo) ali pa je morda delo opravljeno v neenakomernem delovnem času. To pa lahko pomeni, da niso upoštevane pravice delavcev, kot je to opredeljeno v delovnopravni zakonodaji.

KAKO BI BILO PO NOVEM?

Po novem bo moral delodajalec beležiti več podatkov, med drugim:

1 čas prihoda delavca na delo in odhoda delavca z dela,

2 obseg izrabe odmora med delovnim časom,

3 jasno bo moralo biti razvidno, kdaj gre za nočno, nedeljsko, praznično, izmensko delo, kdaj za popoldansko delo, torej kdaj so ure opravljene v posebnih pogojih in v neenakomerno razporejenem delovnem času,

4 razviden bo moral biti seštevek ur za daljše obdobje in podobno.

Ena bistvenih predlaganih sprememb je, da bi morali vsi delodajalci za vse zaposlene, ne glede na naravo dela ali panogo, elektronsko beležiti prisotnost na delu. Za slednjo si je prizadevalo ministrstvo za delo, a je zaradi nasprotovanja delodajalcev na Ekonomsko-socialnem svetu padla v vodo.

Za zdaj so tako ubrali srednjo pot, in sicer bodo morali elektronske evidence zagotoviti le kršitelji – tisti delodajalci, ki imajo pravnomočno globo na področju evidenc oziroma na področju

delovnega časa. Tak delodajalec ima za to, da jo uvede, dva meseca časa. Elektronsko vodenje delovnega časa lahko zahtevajo tudi delavci, a delodajalec lahko pristojnemu inšpektoratu sporoči, da se s tem ne strinja, in to utemelji.

»Evidentiranje delovnega časa je bilo v Sloveniji že do zdaj obvezno. Na ZDS se zavedamo pomena usklajevanja poklicnega in zasebnega življenja ter s tem povezane ureditve delovnega časa. Nismo pa zagovorniki uvajanja dodatnega administriranja.

Rešitve, ki so zajete v predlogu zakona, so plod kompromisa med socialnimi partnerji, seveda pa imamo tudi na delodajalski strani še določene pripombe in želimo iskati dodatne rešitve v okviru socialnega dialoga. Delodajalci želimo biti v nadaljnjem postopku vključeni tudi v pripravo podzakonskega akta, kot smo se dogovorili v okviru Ekonomsko-socialnega sveta,« so za Podjetno Slovenijo odgovorili pri Združenju delodajalcev Slovenije (ZDS).

DELAVCI BODO LAHKO ZAHTEVALI TEDENSKO POROČILO

Zakon dodatne administrativne obveznosti nalaga vsem delodajalcem. Vsak delodajalec mora namreč delavca pisno obvestiti o podatkih iz evidence o izrabi delovnega časa za pretekli mesec do konca plačilnega dne. Obenem imajo delavci pravico od delodajalca enkrat na teden zahtevati, da jih pisno seznanijo s podatki iz evidence o izrabi delovnega časa.

NOVA DEFINICIJA DELAVCA

Zakon definicijo delavca razširja tako, da se kot delavec šteje tudi tisti, ki na kakršnikoli drugi pravni podlagi opravlja delo pri delodajalcu – pod pogojem, da ga opravlja osebno in je vključen v delovni proces delodajalca ali pretežno uporablja sredstva za opravljanje dela, ki so del delovnega procesa uporabnika.

VEDETI VEČ,
VIDETI DLJE.

RAČUNOVODSTVO / PLAČE
SVETOVANJE / IT

unija®

SMART
ACCOUNTING

Ali bodo izjema pri evidentiranju delovnega časa visokošolski učitelji in raziskovalci, še ni jasno. Odbor DZ za delo je na začetku marca to izjemo sicer sprejel, toda z njo se ne strinjajo pri Gospodarski zbornici Slovenije, saj menijo, da bi bila izjema, ker tudi drugi zaposleni delajo ob različnih urah, diskriminatorna. Napovedano je dopolnilo koalicije za odpravo te izjeme.

PODJETJA NE ŽELIJO KOMENTIRATI NOVOSTI

Na več podjetij smo naslovili vprašanja, kako gledajo na predlagane zakonske spremembe, ki naj bi prinesle večje spoštovanje pravic delavcev. Odzvali so se le pri Pošti Slovenije, kjer so zapisali:

»Pri Pošti Slovenije je evidentiranje delovnega časa že zdaj obvezno. Evidentiranje poteka na različne načine, in sicer z registrirno kartico, vpisom v kadrovsko-informacijski sistem ali vpisom v ustrezen dokument, odvisno od delovnega mesta, ki ga zaseda zaposleni. Predvidenim spremembam zakonodaje sledimo in jim bomo sledili tudi v prihodnje.«

Ključni cilj zakona po besedah predlagatelja, ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, je zagotovitev učinkovitejšega inšpekcijskega nadzora nad izvajanjem zakona ter določb o delovnem času, odmorih in počitkih delavca.

S tem želijo zagotoviti spoštovanje določb o delovnem času ter zagotavljanju počitkov in odmorov, kar je pomembno z vidika obnavljanja fizičnih moči delavca, njegove delovne učinkovitosti, dolgoročnega ohranjanja delovne sposobnosti ter zagotavljanja varnosti in zdravja pri delu.

Poslovnih subjektov je v Sloveniji več kot 200 tisoč, nadzira pa jih okoli 60 inšpektorjev dela.

OPTIMIZIRAJTE BELEŽENJE DELOVNEGA ČASA

Evidentiranje delovnega časa je pogosto zamudna naloga, ki zahteva precej preverjanja in usklajevanja. Pri tem je lahko v veliko pomoč elektronska evidenca, ki pripomore tako k izboljšanju učinkovitosti poslovanja kot k točnosti podatkov.

Marsikatero podjetje za vodenje evidence delovnega časa uporablja ročni vnos podatkov. Ker pa je ta metoda odvisna od vsakega posameznega zaposlenega, lahko pride do številnih napak ali celo do namernih zlorab. Obsežna administracija je še posebej zamudna v podjetjih z večjim številom zaposlenih, hibridnim delovnim časom ali terenskim delom. Vse več podjetij se zato poslužuje elektronskih evidenc, ki samostojno beležijo prihod in odhod zaposlenih ter zagotavljajo natančnost podatkov in njihovo enostavnejšo obdelavo.

IZKORISTITE PREDNOSTI ELEKTRONSKE EVIDENCE ePRISOTNOST

Vse naštetе prednosti vam prinese sistem za registracijo in evidenco delovnega časa **ePrisotnost.si** podjetja Bilaz. Gre za oblachno storitev, ki omogoča registracijo s pomočjo kartice, unikatne kode ali pametnega telefona in je v celoti na voljo v slovenskem jeziku. Evidenco rednega dela združuje tudi z evidenco službenih izhodov, malic, dopustov in drugih sorodnih podatkov, preprosto pa je tudi odpravljanje morebitnih napak. Poleg tega **ePrisotnost.si** omogoča tudi enostaven uvoz podatkov v programe za obračunavanje plač.

Sredstva investiranja v elektronsko evidenco kot je **ePrisotnost.si** se vam tako gotovo povrnejo v obliki prihranjenega časa, boljših delovnih procesov in prihranjenih pravnih težav.

Bilaz računalniški, prodajno – servisni center d.o.o.
Sedejeva ulica 8, 5000 Nova Gorica
Tel.: + 386 (0)41 614 944

email: info@bilaz.si
<https://www.bilaz.si>

Bilaz
SERVIS IN PRODAJA RAČUNALNIŠKE OPREME

Vyko

E(c)ho friendly

Vyko | Akustični strop in svetilo v enem, do 1600 lm, UGR<19

www.intra-lighting.com/#Vyko

 intra lighting

ODPIRANJA OKEN SKORAJ NE BO VEČ

Preverili smo, kako pametni delovni prostor izboljša delo in počutje. Kakšni so trendi na področju izboljšanja delovnih pogojev?

Marija Mica Kotnik

Cilj pametnih delovnih prostorov je, da zagotavljajo udobno življenje, ustvarjalno delo, poleg tega pa so podprti s tehnologijo, ki pomaga uporabnikom, ne da bi ti za to potrebovali kup navodil.

Tehnologije prihodnosti gredo v smer pametnega in samodejnega upravljanja, dejansko pa tudi v prediktivno upravljanje. Naprava v prostoru bo začela delovati, na primer prezračevati prostor, na podlagi določenih podatkov in predvidevanja, kakšen bo trend in kakšne bodo vrednosti, pravi Franci Pliberšek, direktor MIK Celje.

»Pameten delovni prostor prihodnosti ne bo upošteval le kemijskih parametrov prostora in udobne postavitve, ampak bo deloval na osnovi našega vedenja in navad ter se prilagajal uporabnikom prostora. Tehnologije in produkti prihodnosti bodo tisti, ki se bodo učili naših navad in se posamezniku popolnoma prilagodili, ne da bi se sam s tem ukvarjal ter proučeval navodila in funkcije. Menim, da je to prihodnost pametnih tehnologij, ki bodo res olajšale in izboljšale kakovost bivanja.«

UMETNA INTELIGENCA V SPLOŠNO UPORABO

V trendih pri opreми za delovni prostor, ki v bližnji prihodnosti prihajajo na trg, Pliberšek vidi priložnost, da umetna inteligenca najde pot do vsesplošne uporabe in nam olajša delo. »Ljudje se nismo pripravljene odpovedati udobju na račun kakovosti in obratno. To lahko dosežemo z naprednimi tehnologijami. Umetna inteligenca bo lahko delovala in bo uporabna samo, če bo dobila dovolj podatkov iz okolja. Hkrati s tem se bodo zato razvijali senzori, digitalna orodja, aplikacije in obdelave podatkov, da bo celoten sistem dobil uporabno vrednost.«

VEČCONSKA KLIMATIZACIJA PRED VRATI

Matej Cibic, vodja prodaje pri Energo Plus, d. o. o., pravi, da bo pametni delovni prostor vseboval napredno krmiljenje kot pametna hiša.

»Pred prihodom osebja bodo parametri zraka v prostorih v tako imenovani coni udobja, kar pomeni ustrezno vlažnost in temperaturo. Uporabljeno bo oddaljeno krmiljenje, oddaljen prikaz okvar in takojšnje obveščanje servisnih ekip v primeru težav (z nadzorom naprav prek spleta). Poskrbljeno bo za čistost zraka z ustrezno filtracijo – odpiranja oken skoraj ne bo več, ampak bodo vgrajena le stekla, kar je tudi ceneje. Vsak prostor bo ločeno klimatiziran glede na potrebe osebja oziroma proizvodnega procesa – s tako imenovano večconsko klimatizacijo.«

Cibic dodaja, da se vse tehnologije klimatizacije usmerjajo k znižanju porabe energije in večji okoljski prijavnosti.

SVETLOBA PRIHODNOSTI: TEHNOLOGIJA Li-Fi

V obstoječih konceptih prostorov lahko izkoristimo sodoben razvoj in tehnične inovacije – zlasti na področju LED-razsvetljave, je prepričan Peter Zelnik, direktor MTSI Lighting, d. o. o.

»Sodobna pisarniška razsvetljava v standardnemu svetu dela ponuja številne možnosti za optimizacijo; od najvišje kakovosti svetlobe brez bleščanja do upravljanja svetlobe kot razsvetljave, osredotočene na človeka (Human Centric Lighting – HCL). Prefinjen koncept osvetlitve, ki sledi človeškemu biološkemu ritmu, podpira dobro počutje, učinkovitost in udobje na delovnem mestu.«

Na opremljanje prostorov prihodnosti na splošno že močno vpliva povečano število pripomočkov, naprav in sistemov za nadzor, vključno z nadzorom razsvetljave, ki med sabo komunicirajo s pomočjo medmrežja. Gre za internet stvari

(IoT), ki postaja vezno tkivo in sinhronizira vse vidike naših ustvarjenih okolij. Ker se z IoT pojavlja problem preobremenjenosti obstoječih sistemov za hiter prenos podatkov, je rešitev tehnologija Li-Fi, ki vidno svetlobo LED-svetilk uporablja za brezžično oddajanje signalov.

»Vključitev Li-Fi v arhitekturno zasnovo lahko zagotovi alternativno rešitev za zanesljivo internetno povezavo. Moderni elementi razsvetljave v pametnih delovnih prostorih pa bodo vključevali tudi okoljski vidik in cilje trajnostnega razvoja EU. Varčna in učinkovita razsvetljava v objektih bo tako eden od nepogrešljivih kamenčkov v mozaiku zelenega prehoda na trajnostno delovanje podjetij,« poudarja Zelnik.

POMEMBNO JE VZPOSTAVITI ZAVEDANJE, DA OBSTAJAJO REDNI NADZORI

Detektivsko varnostna agencija je mednarodna preiskovalna agencija, ki jo odlikujeta široka multidisciplinarnost znanj in več kot 17 let izkušenj. Bernarda Škrabar Damnjanovič, direktorica družbe, je doktorandka varstvoslovja, certificirana mednarodna preiskovalka, članica izobraževalne sekcije mednarodnega združenja preiskovalcev, članica Komisije za detektivske izpite, prejemnica priznanja karierno uspešna diplomantka Fakultete za varnostne vede in častna dekanja Poletne detektivske šole v Bukarešti.

KAKŠNE SO PREDNOSTI SODELOVANJA Z VAŠO AGENCIJO?

Podjetja lahko z implementacijo naših rešitev izboljšajo donosnost svojega poslovanja oziroma zvišajo svoj EBITDA. Uporaba naših storitev doprinese tudi k izboljšanju klime med zaposlenimi in dvigom kulture v podjetju.

KAKO VAŠE STORITVE PRIPOMOREJO K ZVIŠANJU EBITDA?

Kar se tiče nadzora zaposlenih, je v podjetju bolj kot sankcioniranje posameznika pomembno zavedanje, da obstajajo redni nadzori ravnanja. Z njimi lahko znatno znižamo neželjeno obnašanje zaposlenih kot denimo: bolniški staleži, uživanje alkohola, rane odtujitve. Vse to ima vplivati tudi na nižje stroške in višjo produktivnost ekipe. Imamo primere, kjer so samo prihranki z naslova preprečitve tatvin in odtujevanja premoženja znašali 10 % EBITDA podjetja, ponekod tudi kakšen odstotek več.

KAJ KONKRETNO IMATE V MISLIH Z IZBOLJŠANJEM KULTURE?

Zaposleni zelo natančno spremljajo vedenje sodelavcev in vedo, kdo neupravičeno izkorišča bolniške staleže, odtuja premoženje ali na

drug način izkorišča podjetje. Če vidijo, da podjetje takega vedenja ne sankcionira, to negativno vpliva na njihovo delovno vnemo, sčasoma lahko celo prevzamejo negativno vedenje. Posledično se porušijo odnosi v celem podjetju in kultura organizacije nazaduje.

KOLIKO PODJETIJ SE ODLOČA ZA UPORABO VAŠIH STORITEV?

Kontaktira nas vse več podjetij, a nas v svoje procese vključujejo prepozno, ko se težave že preveč razrastejo. Še bolj učinkoviti bomo lahko, ko bo naša dejavnost postala del rednega compliance procesa in bomo delovali predvsem preventivno.

www.detektiv-dva.si

REVOLUCIJA V PREZRAČEVANJU

**UPRAVLJANJE
SISTEMA Z APLIKACIJO**

**VARČEVANJE
Z ENERGIJO**

**PREPROSTO IN POCENI
VZDRŽEVANJE**

**ODPRAVA ODVEČNE
VLAGE IN PLESNI**

**NAŠA TEHNOLOGIJA ŽE V DOMOVIH
100.000 SLOVENCEV!**

leanpay

NOVO

**NAKUP NA OBROKE
do 84 mesecev**

ecodan[®] MULTI

Hibridna toplotna črpalka zrak-voda in zrak-zrak poskrbi za vodno ogrevanje prostorov, pripravo tople sanitarne vode ter zračno hlajenje prostorov.

Stenska klimatska naprava MSZ-AY za spalnico

Talna klimatska naprava MFZ-KT za otroško sobo

Zunanja enota hibridne toplotne črpalke model PXZ-4F75VG

Kanalska klimatska naprava SEZ-M nad visečim stropom

Ecodan Cylinder, vodna enota toplotne črpalke z integriranim rezervoarjem sanitarne vode in centralizirana prezračevalna naprava z rekuperacijo toplote Loosnay VL-CZPVU

OGREVANJE, HLAJENJE IN PREZRAČEVANJE

**SPECIALIZIRANI DOBAVITELJ
ZA OGREVANJE, HLAJENJE
IN PREZRAČEVANJE**

www.vitanest.si

e: info@vitanest.si

t: 080 1959

POKLICNE BOLEZNI PRIHODNOSTI: KOSTNO-MIŠIČNE IN DUŠEVNE

- S 1. majem začne veljati nov pravilnik o poklicnih boleznih.
- Z ergonomskimi ukrepi bi kostno-mišične bolezni skoraj zagotovo zmanjšali za polovico.

Marija Mica Kotnik

Do poklicnih boleznih prihaja zaradi obremenitev in obremenjenosti, ki so višje, kot jih telo lahko dolgoročno prenese. Te sčasoma privedejo do zdravstvenih težav, ki so lahko za določen čas popravljive, nato pa lahko preidejo v nepopravljive, kronične bolezni. Najbolj so izpostavljeni delavci v kemijski industriji, ki delajo z izocianati in drugimi kemikalijami, peki, cvetličarji in delavci v zdravstvu, če uporabljajo lateks.

Najpogostejše poklicne bolezni, ki jih pričakujemo v prihodnosti, so še vedno klasične, pravi prof. dr. Metoda Dodič Fikfak, dr. med., predstojnica Kliničnega inštituta za medicino dela in športa UKC Ljubljana.

To so poklicne dermatoze, poklicna naglušnost, poklicna astma, sindrom karpalnega kanala in nekatere druge kostno-mišične bolezni. »Nadaljevala se bo verifikacija poklicnih azbestnih boleznih, kjer so najpogostejše diagnoze: plevralni plaki, azbestoza, plevralni izliv, mezoteliom plevre in peritoneja, pljučni rak, predvsem zaradi dolge latentne dobe in neočiščenega okolja.«

VEČ BO DUŠEVNIH BOLEZNI

Sogovornica dodaja, da je v prihodnje vsekakor še vedno pričakovati več kostno-mišičnih boleznih, duševnih in vedenjskih motenj in respiratornih obolenj, ki pa bodo lahko posledica drugih ali drugačnih dejavnikov tveganja oziroma izpostavljenosti.

»Na primer finih in ultrafinih delcev. Ne vemo še natanko, kaj nam prinašajo nanodelci. Med duševnimi motnjami je treba razmišljati o izgore-

losti, depresiji, anksioznosti. Ne gre zanemarjati različnih vrst raka, ki bodo posledica izpostavljenosti iz preteklosti, vendar se bo zaradi latentne dobe bolezni pokazala šele v prihodnosti.«

Dejstvo je, da bodo v poklicih prihodnosti, med katere štejemo strokovnjake za kibernetiko, varnost, medicinske sestre, ustvarjalce vsebin, računovodje, oblikovalce uporabniške izkušnje, električarje, razvijalce programske opreme, analitike podatkov, inženirje robotike in psihologe ali psihoterapevte, tudi poklicne bolezni podobne, le povzročitelji bodo drugačni.

ZMANJŠATI IZPOSTAVLJENOST, DA BO BOLEZNI MANJ

Pojavnost poklicnih boleznih bi v prihodnje lahko tudi preprečili oziroma zmanjšali verjetnost njihovega nastanka, če bi omejili izpostavljenost na delovnem mestu, je prepričana prof. dr. Metoda Dodič Fikfak. Pri preprečevanju poklicnih boleznih so pravila zelo jasna:

1 zamenjava nevarne snovi ali načina dela z nenevarno ali manj nevarno,

2 sprememba procesa dela, da bo stopnja izpostavljenosti manjša, in končno (če ničesar od tega ni mogoče storiti)

3 zaščita delavca, za kar je potrebnega predvsem nekaj znanja.

VERIFIKACIJA POKLICNIH BOLEZNI V SLOVENIJI

24. februarja letos je bil sprejet Pravilnik o poklicnih boleznih, ki na novo določa, kaj so poklicne bolezni. Veljati bo začel 1. maja letos.

V prvo skupino poklicnih boleznih so uvrščene:

1. Poklicna astma
2. Poklicne kožne bolezni
3. Poklicne bolezni zaradi izpostavljenosti azbestu
4. Poklicni alergijski konjunktivitis
5. Poklicni alergijski rinitis
6. Poklicne okvare sluha zaradi hrupa
7. Poklicna vibracijska bolezen

V drugo skupino poklicnih boleznih so uvrščene:

1. Poklicne bolezni obsejalnih burz zaradi pritiska
2. Poklicne bolezni zaradi prevelikega obremenjevanja kit, kitnih ovojnica in mišičnih oziroma kitnih narastišč
3. Poklicne okvare meniskusa kolena
4. Poklicna bolezen hrbtenice
5. Poklicna bolezen ohromitev živcev zaradi mehničnega pritiska

POKLICNE BOLEZNI IN ABSENTIZEM

Ker v Sloveniji poklicnih boleznih doslej skoraj nismo odkrivali, tudi ni podatkov, koliko poklicne bolezni vplivajo na pogostnost izostankov iz službe. Lahko pa ocenimo, kako visok je absentizem za bolezni, povezane z delom.

Delodajalci morajo na primer v preprečevanje kostno-mišičnih boleznih že danes vlagati velik napor, saj je prav zaradi njih največ bolniške odsotnosti z dela. Po oceni so od petodstotnega bolniškega staleža v enem letu vsaj za petino oziroma eno odstotno točko vzrok kostno-mišične bolezni, v največji meri bolečine v križu. Vsaj petino bolniških odsotnosti povzročijo težave z gibalni.

Prof. dr. Metoda Dodič Fikfak je prepričana, da bi z ergonomskimi ukrepi ta delež skoraj gotovo zmanjšali za polovico, torej na 0,5 odstotne točke.

HCL Human Centric Lighting

razsvetljava prihodnosti

www.mtsi.si info@mtsi.si

MTSI Lighting d.o.o.
Perhavčeva 15c,
SI-2000 Maribor

NAGRADNI NATEČAJ ZAVAROVALNICE GENERALI ZA SPODBUJANJE TRAJNOSTNEGA POSLOVANJA

Natečaj SME EnterPRIZE ZA MALA IN SREDNJE VELIKA
PODJETJA LETOS PRVIČ V SLOVENIJI

Trajnostno poslovanje je pomembna priložnost za rast in razvoj malih in srednje velikih podjetij, ki predstavljajo steber evropskega gospodarstva. Imajo moč, da vplivajo na gospodarstvo in na prihodnost novih generacij, saj lahko zagotavljajo dolgoročni trajnostni razvoj, ki omogoča dostop do ključnih virov in priložnosti za gospodarski uspeh ter hitrejše okrevanje tudi v času težjih gospodarskih razmer.

V to je trdno prepričana mednarodna Skupina Generali, ki v skladu s svojim trajnostnim delovanjem in strateško usmeritvijo pomaga pri oblikovanju bolj varne in trajnostne prihodnosti. V letu 2023 na evropskih tleh že tretjič zapored organizira nagradni natečaj SME EnterPRIZE za mala in srednje velika podjetja. Natečaj spodbuja uvajanje trajnostnih poslovnih praks in modelov ter javno razpravo o pomenu trajnostnega poslovanja.

**VANJA HROVAT, PREDSEDNICA
UPRAVE GENERALI
ZAVAROVALNICE D.D.:**

»V našem strateškem načrtu Vseživljenjski partner 24: Spodbujanje

rasti smo se zavezali k trajnostnemu delovanju na vseh področjih našega poslovanja. To pomeni, da ob sprejemanju vseh najpomembnejših odločitev vedno premislimo, kakšne posledice ima naše delovanje na okolje in družbo. Ker so mala in srednje velika podjetja steber evropskega gospodarstva, jih želimo vzpodbuditi pri vpeljavi trajnostnih praks, saj vsi vemo, da je to danes edina prava pot.«

SME ENTERPRIZE ŽE V DESETIH EVROPSKIH DRŽAVAH

Strateška pobuda je zaživela leta 2021, ob 190. obletnici Generalija, danes pa kot nagradni natečaj poteka v desetih evropskih državah (Avstrija, Hrvaška, Češka, Francija, Nemčija, Madžarska, Italija, Portugalska, Španija), med katerimi je letos prvič tudi Slovenija. Natečaj SME EnterPRIZE je usmerjen v spodbujanje bolj zelenega in bolj vključujočega gospodarstva v skladu z najpomembnejšimi pobudami Evropske komisije. Strateški partner projekta je največje evropsko prostovoljno združenje malih in srednje velikih podjetij - konfederacija European Entrepreneurs CEA-PME.

VABLJENA VSA MALA IN SREDNJE VELIKA SLOVENSKA PODJETJA!

- ★ Prijave na natečaj: od **17. 4. 2023 do 17. 5. 2023**.
- ★ Dve kategoriji: **Pozitiven vpliv na okolje in Pozitiven vpliv na zaposlene, družbo in skupnost**.
- ★ Nagrade: **10.000 EUR za zmagovalce in paket poslovnih zavarovanj za drugo uvrščene po izboru žirije** (člani so akademski strokovnjaki, podjetniki ter predstavniki medijev in Generalija).
- ★ **Slovensko podjetje z najboljšo trajnostno poslovno prakso po izboru mednarodne žirije** se bo predstavilo na evropskem dogodku oktobra v Bruslju.
- ★ Več na: www.generali.si/sme-enterprize.

Sprejmite povabilo za sodelovanje v nagradnem natečaju in predstavite vašo trajnostno prakso. Naj vaš poslovni model odmeva v Sloveniji in mednarodno!

- Kako je mogoče, da podjetje ustvari 230.000 evrov dodane vrednosti na zaposlenega?
- Zakaj je prezračevnost slovenskih stanovanj v vrhu EU?
 - Kako iztržiti avans od Fursa?

»SMO TIK PRED DOGOVOROM Z NAJMOČNEJŠIM IGRALCEM NA SVETU.«

Goran Novković
Foto: Barbara Reya

M

ilan Kuster, direktor in lastnik podjetja Lunos, razmišlja drugače.

Kakšno njegovo izjavo bi zato lahko kdo razumel kot zelo

provokativno. A rast njegovega podjetja je izjemna. Zaradi obeh razlogov je zelo zanimiv sogovornik.

Predlani ste ustvarili kar 190.000 evrov dodane vrednosti na zaposlenega. Ob 8 milijonih prihodkov kar 2 milijona evrov dobička in 65-odstotni donos na kapital. Vse to s 16 zaposlenimi. Kako pa je bilo lani?

Lani je bilo bolje. Tako kot je pri nas po navadi. ☺

Ste presegli 200.000 evrov dodane vrednosti na zaposlenega?

Da, krepko. Ocenjujem, da je bilo dodane vrednosti na zaposlenega okoli 230.000 evrov. Prihodkov bo okoli 10 milijonov, dobička pa približno 3 milijone evrov. EBITDA je bila 3,6 milijona evrov.

Kaj je skrivnost vašega poslovnega modela, da dosegate takšne finančne rezultate?

Res je, da marsikdo ob teh številkah dobi občutek, da prodajamo zelo kakovostno programsko opremo. A tega ne počnemo.

Že leta 2018 smo montažo prezračevalnih sistemov formalno ločili od podjetja. Montažerji so zdaj naši poslovni partnerji, vendar nosijo naša delovna oblačila, ker so tesno povezani z nami. Tudi njihova vozila nosijo ime naše znamke. Obravnavamo jih kot del naše ekipe. Pomembno je, da do nas čutijo pripadnost, saj prav oni delajo na objektih. Temu primerno jih tudi nagradujemo.

Leta 2018 je bilo osem takšnih ekip monterjev. Zdaj jih je že 17. Nekateri monterski partnerji imajo zdaj že po tri ekipe. Že v prvem letu po letu 2018 se je njihova produktivnost povečala za 30 odstotkov. Delo, za katerega smo nekoč potrebovali po cel dan ali pa še to ni bilo dovolj, zdaj opravijo v prvem dnevu do 14. ure. Zdaj ena

ekipa v povprečju opravi dve montaži prezračevalnih sistemov na dan.

Pred letom smo o tem lahko samo sanjali. Zdaj pa fantje delajo zase. Malice so malce krajše, servisi opreme so čudežno opravljeni čez vikend ... Če bi jih prišteli k zaposlenim, nas bi bilo v sistemu Lunos skupaj čez 50.

Ukvarjate se s prezračevalno tehnologijo. Koliko so ti sistemi v Slovenji že vgrajeni v stavbe, če bi se primerjali z drugimi evropskimi državami, zlasti z zahodno Evropo?

To je tragično. Lani je Gospodarska zbornica Slovenije priredila konferenco, na kateri so večkrat poudarili podatek, da je Slovenija po prezračevalnosti zgradb na repu v EU. Ni mi jasno, kdo je te podatke sploh objavil.

Trdim, da je prav nasprotno. Natančno vem, kolikšna je prezračevalnost zgradb v Nemčiji, Avstriji in Švici. Za te države vsako leto dobim debel elaborat inštituta IGH. Tam so vsi podatki na dlani. V Nemčiji je prezračevalnost gospodinjstev približno 3,5-odstotna. To je katastrofalno malo.

»Lani sem zaposlenim povišal plače za 20 odstotkov, zdaj pa jih bom še za 15 odstotkov.«

Lunos je v zadnjih 13 letih vgradil prezračevalne sisteme v približno 35.000 objektov. To so bile enostanovanjske hiše, pa tudi stanovanjski bloki. Zdaj smo že blizu 40.000 prezračevalnim stanovanjskim enotam. Nekaj jih je vgradila tudi naša konkurenca, nekje med 10.000 in 20.000. Slovenija ima 500.000 gospodinjstev, torej je slovenska prezračevalnost gospodinjstev od 10- do 12-odstotna.

Nismo samo bistveno boljši kot Nemčija, ampak smo daleč nad evropskim povprečjem. Zagotovo smo na prvem mestu v EU. Bi pa moral nekdo zbrati realne podatke. Doslej nihče ni opravil ustrezne ankete. Nihče ne sledi temu, koliko gospodinjstev na leto vgradi nov prezračevalni sistem.

Torej ste jih v Lunosu po deležu v Sloveniji – 8 odstotkov – vgradili več kot Nemčija v celoti – 3,5 odstotka. Drži?

Da, vendar je Nemcev 80 milijonov.

Res je, a lahko je tudi več ponudnikov.

Nemčija je bila zelo nerodna. Zaradi velike konjunkturo veliko prezračevalnih sistemov vgradijo v novogradnje. Pri novogradnjah zelo upoštevajo nove smernice energetske učinkovitosti, obstoječih stanovanj pa se še niso konkretnje lotili.

V Sloveniji imamo ekosklad. Naj ga ocenjujemo tako ali drugače, a od njegovega začetka ljudje vedo, da bodo dobili subvencije, če se bodo lotili energetske sanacije svojih stanovanj.

danes. Na Hrvaškem smo začeli resno delati šele aprila lani. V nekaj mesecih smo v našem tamkajšnjem podjetju ustvarili okoli pol milijona evrov prihodkov. Letos jih načrtujemo dva milijona evrov.

Ta rast je bistveno večja, kot je bila v Sloveniji. Seveda pa ima naše hrvaško podjetje na voljo našo zdaj že zgrajeno poslovno platformo, naše znanje, kapital in vse drugo. Poleg zagrebške imamo tudi enoto v Splitu. Odprli pa bomo še enoto v Istri.

Na Hrvaškem od aprila lani ni bilo niti enega meseca, ko rast ne bi bila večja od 20 odstotkov. Celo v Slavoniji odlično prodajamo. Povpraševanje je podobno kot v Zagrebu.

Menda Lunos kmalu ne bo več takšen, kot je zdaj. Postal naj bi globalni igralec. Ali to drži?

Drži. Že tretje leto kontinuirano razvijamo in izdelujemo prezračevalne z lastno blagovno znamko I-Vent. Ocenjujemo, da so ti produkti najboljši na svetu. Seveda pa jih mora tako oceniti tudi trg.

Sam sem v letih, ko bom počasi začel razmišljati o drugih zgodbah. Podjetje sem zato postavil na trg in dobil ogromno ponudb. Smo tik pred tem, da se lastniško povežemo z najmočnejšim igralcem na svetovnem trgu. Ocenil nas je na takšno vrednost, da ne bi bilo higiensko, če v to ponudbo ne bi privolili. To nam je dalo dodatno samozavest in potrditev, da smo na pravi poti.

» Teško bo prodati stanovanje brez prezračevalnega sistema.«

To je v največji meri zasluga našega podjetja. Prav mi smo to panogo odprli, jo promovirali in izobraževali ljudi. Ustvarili smo potrebo po prezračevanju in pokazali rešitev za kar nekaj izzivov v stanovanjih. Konkurenčne firme sledijo našemu poslovnemu modelu.

Lani ste napovedali, da se bo rast poslovanja poznala v naslednjih petih letih. Kako vam gre na tujih trgih?

Izvoz raste odlično. Predvidevamo, da bomo na Hrvaškem v petih letih tam, kjer smo v Sloveniji

Je že mogoče izvedeti, katero podjetje je to?

Ne bi še rad razkrival imena. Bo pa dogovor kmalu dokončno sklenjen.

Kaj pa bo to pomenilo za Lunos?

Zdaj naredimo 15.000 enot na leto. Pričakujemo, da se bo po sklenitvi dogovora kmalu pojavila potreba po več kot 50.000 enotah na leto. Postopoma bomo velik del prihodkov ustvarili z razvojem in proizvodnjo, prodaja pa bo potekala prek veleprodajnega omrežja novega partnerja. Njegov trg je ves svet.

Ali je tudi v vaši panogi pričakovati večjo globalno koncentracijo moči?

Pričakovati je predvsem veliko rast panoge. Ta je razmeroma mlada in ima še veliko prostora na trgu. Prepričan sem, da niti moji vnuki, če bi se ukvarjali s to dejavnostjo, Slovenije še ne bi mogli prezračiti v tolikšni meri, kot bi bilo treba. Prezračevalni sistemi bodo v zgradbah postali prepoznani podobno kot klimatske naprave v avtomobilih. Težko bo prodati stanovanje brez prezračevalnega sistema.

Če boste več pozornosti posvetili razvoju izdelkov, boste potrebovali več razvojnikov. Jih boste lahko našli v Sloveniji?

Ne vem, če jih bomo zaposlovali. Tistih, s katerimi delamo in so dobri, ne moremo zaposliti. To so že oblikovane ekipe razvojnikov, ki so pravzaprav že podjetniki. Med seboj se povezujejo in znajo razviti čudesa. Posamezen razvojniki nam v službi ne bo mogel razviti celotnega izdelka.

Ne potrebujemo laboratorijev. Razvoj v Lunosu najemamo zunaj podjetja. Že zdaj lahko tudi proizvodnjo za do 20.000 izdelkov najemamo na trgu. Seveda imajo vsi ti partnerji naše ime in nosijo našo znamko. Imamo pa v hiši ljudi, ki nadzirajo kakovost, skrbijo za našo znamko in koordinirajo razvoj.

Boste lahko najeli tudi proizvodnjo za 50.000 enot?

Ko gre za proizvodnjo, pa že imamo kupljena zemljišča. Večje proizvodnje bi se morali lotiti sami.

Lani ste v enem od intervjujev zatrjili, da se življenje v Sloveniji ne more bolj podražiti, kot vi lahko zvišate plače zaposlenim. Inflacija še vedno galopira. Ali to še drži?

Po omenjenem intervjuju sem povišal plače zaposlenim za 20 odstotkov, zdaj pa jih bom še za 15 odstotkov. Če se je morda inflacija še kaj bolj zvišala, mi povejte, pa bom plače še bolj dvignil. Plačo za ta mesec namreč izplačujem prihodnji teden. ☺

Naši ljudje so dobro plačani. Zaradi dobrih rezultatov vedo, da so na varnem. Vedo, da bo zanje poskrbljeno. Ne sme jih skrbeti, ko spremljajo novice o podražitvah. Zasebno morajo živeti kakovostno.

Spremljate dogajanje v državi. Kaj bi morali prednostno storiti, da bi izboljšali poslovno okolje in hkrati blaginjo prebivalcev?

Najprej je treba znižati obremenitve plač. Včasih se zelo obnese pravilo »manj je več«. Prepričan sem, da bi se včasih kje obrestovalo, če bi država pobrala manj denarja.

Kritiki razbremenitve plač bi rekli, da bo potem ostalo manj za pokojnine, javne storitve in drugo. Kako bi jim odgovorili?

Saj to ni res. V enem stavku je težko odgovoriti na te kritike, ker je pri tem zelo veliko manipulacij. Težko je prepričati nespametnega, če misli, da je pameten.

Nekega dne smo začeli zbirati denar od plač za pokojnine. Zdaj vsi govorijo, kaj bo s prihodnjimi generacijami. Počakajte malo. Če je kdo to vrečo izpraznil, je zgodbe konec. Če pa je ni, je vedno na voljo toliko denarja, kolikor ga za upokojece prispeva trenutna generacija aktivnih prebivalcev. Nikoli ne prispevamo za pokojnine prihodnjih generacij. Res pa se je porušilo razmerje med aktivnim in upokojenim prebivalstvom.

Toda po drugi strani povprečno slovensko podjetje odličnega sodelavca ob koncu leta ne more dobro nagraditi z 10.000 evri, če mora

podjetje za to plačati 20.000 evrov. To je velika neumnost. Ne gre vsem podjetjem tako dobro kot nam.

Zato gredo dobri kadri v tujino, četudi smo jim plačali šolanje do konca fakultete. Zakaj so uspešni po svetu, ne doma v Sloveniji?

Bi dodali še kakšen prednostni ukrep?

Izstop iz Nata in hkrati iz EU.

Iz EU?

Da.

» Po povezavi s svetovnim igralcem bomo povečali proizvodnjo s 15.000 na 50.000 enot na leto.«

Kaj pa bi se denimo zgodilo leta 2013, če ne bi bili del EU?

Kaj bi se zgodilo?

Verjetno bi bankrotirali.

Kdo pa je že bankrotiral? Je Bolivija bankrotirala? Še nihče na svetu ni bankrotiral. Trošili bi, kolikor bi ustvarjali. Prepričan sem, da bi imeli več, kot imamo zdaj. Švica tudi nima težav, ker ni članica EU.

Švica morda ne. Romunija pa je prav zaradi vstopa v EU pred leti prvič v zgodovini po stopnji razvitosti prehitela Srbijo.

Poljska pa je prehitela Slovenijo.

Ni še. Jo pa dohiteva. ☺

Težava EU je, da je to umetna tvorba. Vsak dan, ko se zbudim, ne verjamem ničemu, kar rečejo v EU. Trošijo ogromno denarja, tiskajo ga še več, hkrati pa se delajo, da ga delijo. Na podlagi tega vodijo politiko uničenja držav, uničenja identitete in lastnih produktov. Zakoni so škodljivi za ljudi in države. Vsak dan nam v lončkih jemljejo zemljo.

Najbrž mislite na pretirano birokracijo.

Na vse, ne le na drago birokracijo. Zakoni EU so usmerjeni proti zdravi logiki. Poglejte, kaj vse prepovedujejo. Tudi pri kovidu se je to videlo. Cepiva so bila milijardni posel, danes pa umirajo tisti, ki so bili cepljeni. To vedo vsi zdravniki in vsi moji kolegi. Nihče pa tega ne bo povedal javno.

No, tudi če bi to bilo res – kako pa je potem toliko ljudi umrlo, še preden so začeli cepiti ljudi?

Vsako leto jih precej umre zaradi gripe.

Toda presežna smrtnost je bila v prvem letu epidemije izrazita.

Ne, tudi to statistiko so letos objavili.

Spremljal sem to statistiko. Pred cepljenjem, v prvi fazi epidemije, je bila v Sloveniji izrazito čezmerna smrtnost.

No ... Hočem povedati, da je naslednja takšna zgodba vojna v Ukrajini. Ne vem, če kdo pozna zgodovino o tem. Kaj so se zmenili ob koncu hladne vojne o tem, do kam bo šel Nato?

Vrniva se domov. Vam je kakšna zgradba, ki ste jo prezračili, še posebej ostala v spominu?

V nekem slovenskem mestu smo dobili naročilo, da vgradimo prezračevalni sistem v zgradbo Fursa. Bila je kar velika zgradba. Pred tem smo imeli v našem podjetju inšpekcijske preglede o tem, koliko časa delajo zaposleni. V tem primeru pa smo se lahko zmenili, da delavci delo lahko opravijo tudi v soboto in nedeljo. Na koncu so bili celo zadovoljni.

Rekli smo jim tudi, da ne poslujemo brez avansa. Ko so to slišali, so presenečeno rekli, da so oni Furs in da imajo seveda vedno denar. Čudili so se, zakaj zahtevamo avans. Šefu projekta sem rekel, naj jim reče, da se je z mano pogovoril, ampak da so takšna pravila igre, ker mi brez avansa ne delamo.

In dobili smo avans. Navsezadnje tudi mi vsak mesec plačujemo akontacijo davka, torej avans državi. ☺

INVESTICIJSKA PRILOŽNOST – GRADNJA MESTNEGA HOTELA V SREDIŠČU AJDOVŠČINE

Ajdovščina je kraj, kjer se že od nekdaj pišejo zgodbe. Že v času Rimljanov je igrala pomembno vlogo kot utrdba, ki je varovala vzhodno mejo rimskega cesarstva, skozi čas pa se je njen položaj razvijal in rasel.

Lavričev trg, foto: Matic Semič

Predmet investicije je rekonstrukcija večnadstropne stavbe v butični poslovnoturistični hotelski kompleks.

Dandanes je Ajdovščina žarišče podjetniške vneme, ki gosti številne uspešne gospodarske družbe, v svojo sredino pa na račun množice zanimivosti vabi tudi turistične obiskovalce in investitorje.

Leta 2018 je Lonely Planet Vipavsko dolino uvrstil na seznam desetih najboljših evropskih destinacij. Turistični razcvet v dolini temelji predvsem na vinu in kulinariki, adrenalinskih doživetjih in rekreaciji ter kulturni in tehnični dediščini. Ajdovščina je v tem smislu že zdaj zelo dejavna, saj vse leto gosti številna poslovna srečanja in turistične dogodke, kot so Ajdovščina v maju, Rally Vipavska dolina, odprte kleti Vipavske doline, Ultra Trail Vipavska dolina, InCastra ter druge športne in kulturne prireditve.

ODLIČNI POGOJI ZA HOTELSKO DEJAVNOST

Obilica dogajanja v tem kraju pomeni, da ima Ajdovščina velik potencial kot prvovrstna hotelska destinacija. Prav zato je Občina Ajdovščina ta izziv naslovlila s krovnim strateškim

dokumentom ter kot prednostni projekt opredelila gradnjo mestnega hotela, ki za Ajdovščino predstavlja pomemben turistični preboj, je pravzaprav revitalizacija nekdanjega mlina, ki ga je v sredini devetnajstega stoletja zgradil Wenzel Jochmann in velja za prvi slovenski industrijski žitni mlin.

IDEALNA LOKACIJA V OSRČJU MESTA

Trenutno zapuščen oploj mline se nahaja na strateški lokaciji na robu strnjenejega dela Ajdovščine, kjer so ruševine rimskih term, na desnem bregu reke Hubelj. Nahajališče na samem obrobju starega mestnega jedra predstavlja edinstveno lokacijo za umestitev ekskluzivnega trgovsko-turističnega hotelskega kompleksa. Lokacija obsega dve stavbi in prostorno dvorišče oziroma parkirišče, stavba pa zahteva konkretno prenovu ali pa porušitev starega objekta z novogradnjo.

OBČINA BO INVESTITORJEM ZAGOTOVILA PODORO

Občinski prostorski načrt Ajdovščine z urbanističnim načrtovanjem na območju starih mestnih predelov Kastru in Šturje, ki predstavljata

dušo mesta, predvideva revitalizacijo na podlagi ureditvenega načrta ali posamezne prenove, skladno s soglasjem Zavoda za varstvo kulturne dediščine Republike Slovenije in prostorskimi ureditvenimi pogoji.

REVITALIZACIJA NEKDAJ MOGOČNEGA JOCMANNOVEGA MLINA OB PODPORI OBČINE PRI INVESTICIJI IN REVITALIZACIJI OBJEKTA

- ★ **OBJEKT:** Dve zapuščeni stavbi – št. 148 in št. 1434 – na parceli št. 953/1, katastrska občina Ajdovščina
- ★ **POVRŠINA:** 1000 m²
- ★ **ŠTEVILKA PARCELE:** 953/1, katastrska občina Ajdovščina
- ★ **LETO IZGRADNJE:** 1850
- ★ **STANJE:** Delna ruševina
- ★ **LOKACIJA:** V središču Ajdovščine, del starega mestnega jedra
- ★ **MIKROLOKACIJA:** Ob cesti in reki Hubelj
- ★ **KOMUNALNA UREDITEV:** Urejeni so komunalni priključki in dostop
- ★ **KONCEPT:** Nakup nepremičnine, gradnja in upravljanje hotela

TRAJNOST, MIKROKREDITI IN OBMEJNA PODROČJA

Kateri razpisi so predvideni v kratkem?

Barbara Leskovar

V naslednjem obdobju bodo zanimive tri skupine razpisov. Izbrali so jih v podjetju Tiko Pro.

TRAJNOSTNA IN KROŽNA TRANSFORMACIJA POSLOVANJA

Več rokov za prijave v tem letu je in bo odprtih na razpisu za podporo krožnemu gospodarstvu za mala in srednje velika podjetja (MSP). Z javnim razpisom želijo podpreti intenzivni proces trajnostne in krožne preobrazbe poslovanja s poudarkom na:

- ★ zasledovanju strateških ciljev učinkovite rabe virov,
- ★ povečevanju pozitivnih vplivov na podnebje in okolje ter
- ★ povečevanju produktivnosti in konkurenčnosti.

Roki za oddajo za podjetja z 1-19 zaposlenimi so: 15. 4. 2023, 15. 9. 2023, 15. 1. 2024, 15. 4. 2024.

Roki za oddajo za podjetja z najmanj 20 zaposlenimi so: 15. 6. 2023, 15. 11. 2023, 15. 3. 2024.

Trendom krožne transformacije poslovanja sledijo tudi razpisi za podjetja. Brez dokazil zelene komponente, krožnega načina poslovanja z učinkovito rabo virov, recikliranjem in podobno podjetja pri oddaji vlog na nacionalnih razpisih ne bodo več uspešna.

Več o razpisu na spletni strani Tiko Pro.

UGODNA POSOJILA IN MIKROKREDITI

V prvem kvartalu leta lahko pričakujemo kar nekaj razpisov za povratna sredstva (ugodni krediti) prek Slovenskega podjetniškega sklada. Največji izmed kreditov za podjetje bo P1 plus 2023, ki ga podjetja že dobro poznajo.

Gre za garancije Sklada za bančne kredite s subvencijo obrestne mere. Namen kredita bodo lahko investicije ali obratna sredstva. Slovenski podjetniški sklad bo za povratna sredstva za podjetja skupno namenil 81 milijonov evrov.

KMALU RAZPIS ZA INVESTICIJE NA OBMEJNIH PROBLEMSKIH OBMOČJIH

Še iz načrta za okrevanje in odpornost (NOO) bo namenjenih 26,5 milijona evrov. V pripravi je nov razpis, namenjen MSP (mikro, malim, srednjim podjetjem) iz obmejnih problemskih območij, kjer bodo podjetja lahko izkoristila nepovratna sredstva za nakup strojev (vsaj 50 odstotkov investicije) ter gradnje objektov (do 50 odstotkov celotne investicije).

Upravičeni stroški po razpisu bodo:

- ★ materialni – nakup strojev in opreme
- ★ nematerialni – pravice, licence, know-how
- ★ gradbena, obrtniška dela

Sofinanciranje bo do 50 odstotkov upravičenih stroškov, odvisno od lokacije investicije, vendar bo nepovratnih sredstev največ 100.000 evrov.

SVOJE DIPLOMANTE OPREMLJAJO S SODOBNIM LOGISTIČNIM ZNANJEM IN VEŠČINAMI

Na Fakulteti za logistiko se zavedajo pomena logistike za zagotavljanje konkurenčnosti podjetij. Svojim študentom dajejo znanje in veščine, s katerimi bodo kos izzivom, ki jih bodo srečevali na karierni poti.

»Na Fakulteti za logistiko verjamo, da bomo v Celju v doglednem času preseljeni v lastne prostore, ki bodo tehnološko najsodobnejši in bodo omogočali razvoj logistike in oskrbovalnih verig,« pravi dr. Maja Fošner, dekanica Fakultete za logistiko.

Fakulteta za logistiko je edina izobraževalna in znanstvenoraziskovalna institucija, specializirana za področje logistike v Sloveniji. Izvajajo mednarodno akreditirane študijske programe na vseh treh bolonjskih stopnjah. Poleg prenosa znanja na študente v predavalnicah prispevajo tudi k ustvarjanju novega znanja. Uspešno izvajajo tudi raziskovalno nalogo, ki se kaže v obliki zavezanosti za izvajanje raziskovalnih ali razvojnih projektov, katerih rezultati so dosežki, ki fakulteto umeščajo visoko na lokalni in mednarodni parket po znanstvenih prispevkih.

LOGISTIKA KLJUČNA ZA KONKURENČNOST PODJETJA

Učinkovito opravljanje logističnih tokov, procesov in sistemov je velikokrat ključno za optimizirano poslovanje podjetij. Pogosto je prav logistika hrbtenica poslovanja, ki lahko z uspešnim upravljanjem gradi uspešnost podjetja; po drugi strani pa se pri slabem logističnem upravljanju lomi poslovanje.

ŠTUDIJSKI PROGRAMI V SOZVOČJU S SODOBNIM RAZVOJEM

Ravno z zavedanjem o raznolikosti področij, in ker je logistika posredno ali neposredno vključena v vse pore poslovanja, pridobijo diplomanti Fakultete za logistiko celovito znanje logistike in upravljanja oskrbovalnih verig. V letošnje študijsko leto so vstopili s prenovljenimi študijskimi vsebinami, ki so skrbno premišljene in pripravljene v skladu s sodobnimi dognanji s področja logistike in smernicami Evropskega logističnega združenja. Hkrati pa so posledica tektonskih sprememb, ki jih je panoga doživela v pandemijskem času in kasneje zaradi vseh geopolitičnih nestabilnosti ter napovedi, kam se bo panoga razvijala.

UČENJE NA KONKRETNIH PRIMERIH

Na visokošolskem strokovnem študijskem programu imajo študenti celoten zadnji semester obvezno praktično usposabljanje. To jim omogoči, da se поблиže spoznajo z delovnim okoljem, da svoje aplikativno znanje, ki so ga pridobili med študijem, uporabijo pri reševanju

konkretnih strokovnih težav, se pri tem učijo timskega dela in krepijo svoje komunikacijske spretnosti ob sodelovanju z drugimi zaposlenimi. Prav tako na fakulteti aktivno izvajajo študentske projekte za vse stopnje študija v povezavi z industrijo in jim tako omogočajo vpogled v realna delovna okolja in pridobitve praktičnih izkušenj.

ŠTUDENTOM POSREDUJEJO IZSLEDKE LASTNEGA RAZISKOVANJA

Na Fakulteti za logistiko nenehno nadgrajujejo svoje znanstvenoraziskovalno in izobraževalno delo. Okrepili so prijave na projektih, v katerih sodelujejo študenti. Tudi v študijske programe vpeljujejo najsodobnejše vsebine, ki so rezultat lastnega raziskovanja in predstavljajo pomemben prispevek v zakladnici svetovnega logističnega znanja. Več bo vsebin digitalizacije, e-poslovanja, krožnega gospodarstva, poznavanja sledljivosti in digitalizacije dokumentacije, pametne mobilnosti in na splošno upravljanja pametnih mest, trajnostnih oskrbovalnih verig. Večji poudarek dajejo tudi procesnemu in projektnemu razmišljanju.

Foto: Shutterstock

3,2 MILIJARDE EVROV NA PLADNJU

- Kdaj bodo aktualni težko pričakovani razpisi za kohezijska sredstva?
- Na spletni strani evropskasredstva.si bo vsake tri mesece objavljena napoved razpisov.
- Za kaj vse bo namenjen denar?

Barbara Leskovar

S

lovenija ima zeleno luč Evropske komisije za črpanje 3,2 milijarde evropskih kohezijskih virov. Na začetku marca so bila na Brdu pri Kranju dorečena merila za izbor operacij v okviru programa.

To pomeni, da se koriščenje evropskih sredstev iz novega programskega obdobja lahko začne. Tudi uredba o izvajanju evropske kohezijske politike v obdobju 2021–2027 je že sprejeta. Zdaj manjkajo še razpisi, ki jih podjetniki nestrno pričakujejo.

Kdaj konkretno bodo prvi razpisi, še ni znano.

Jasno pa je, da bodo razporejeni po kvartalnih, ki so vsebinsko že predvideni. Na spletni strani evropskasredstva.si bo predvidoma vsake tri mesece objavljena napoved razpisov.

Največ denarja v koheziji bo namenjenega razvoju in raziskavam, kar 436,5 milijona evrov. Za kaj podrobneje? In kje bo še fokus koriščenja sredstev?

Sekretarka Tina Čuček Šmid iz novoustanovljenega ministrstva za kohezijo in regionalni razvoj (MKRR), ki ga vodi minister Aleksander Jevšek, je za Podjetno Slovenijo širše predstavila predvideni slovenski program evropske kohezijske politike v obdobju 2021–2027.

VABLJENI V NOVI ILLY SHOP. DOBRODOŠLI NA POTI DO SREČE.

V pritličju nakupovalne galerije Kristalne palače v ljubljanskem BTC City-ju je odprta nova trgovina ILLY SHOP. V njej boste našli kavo illy v vseh izvedbah in praženjih, kavne aparate, umetniške skodelice in pribor za pripravo kave. Ponudbo dopolnjujejo vrhunski francoski čaji Dammann Frères ter izvrstna čokolada Domori.

ILLY SHOP, Ameriška ulica 8, 1000 Ljubljana, T 051 620 520, www.espresso.si

LIVE HAPPILLY

PROGRAM EPK 21-27

	v mio €	%
Pametna Evropa	727,2	23
Zelena Evropa	793,0	25
Povezana Evropa	511,0	16
Socialna Evropa	741,4	23
Evropa bližje državljanom	85,2	3
Sklad za pravični prehod od premoga k drugim virom energije, ki je usmerjen k transformaciji dveh premogovnih regij – Zasavske in Savinjsko-Šaleške	248,8	8
Tehnična pomoč	106,0	3
SKUPAJ	3.212,7	

Kar četrtnina vsega denarja oziroma skoraj 800 milijonov evrov je namenjenih doseganju cilja Zelena Evropa, kjer je načrtovano za:

- ★ odvajanje in čiščenje voda/pitno vodo: 169 milijonov evrov,
- ★ naložbe v obnovljive vire energije: 168 milijonov evrov,
- ★ poplavno varnost in odziv na podnebne spremembe: 159 milijonov evrov,
- ★ energetska prenova stavb: 103 milijone evrov,
- ★ varstvo/ohranjanje narave ter zelena infrastruktura v urbanem okolju: 83 milijonov evrov,
- ★ krožno gospodarstvo: 57 milijonov evrov,
- ★ trajnostno mobilnost v mestih: 54 milijonov evrov.

Doseganju cilja Pametna Evropa je namenjenih 23 odstotkov sredstev ali skoraj 730 milijonov evrov. Gre za spodbujanje:

- ★ inovacij,
- ★ digitalizacije,
- ★ gospodarske preobrazbe ter
- ★ podpore malim in srednjim podjetjem.

Največji del denarja, kar 436,5 milijona evrov, gre za raziskave in razvoj, in sicer za:

- ★ ukrepe v podporo strateškim razvojnim inovacijskim partnerstvom,
- ★ izgradnjo in vzpostavitev javne raziskovalne infrastrukture,
- ★ spodbude raziskovalnim projektom,
- ★ demo projektom podjetij,
- ★ zaposlovanje mladih raziskovalcev oziroma raziskovalcev na začetku kariere v podjetjih in javnih raziskovalnih organizacijah,
- ★ krepitev sinergij med različnimi viri financiranja,
- ★ podporno okolje za razvoj inovacijske dejavnosti,
- ★ razvoj raziskovalnih umetnosti in kulture.

Sledi konkurenčnost MSP, čemur je namenjenih 183,2 milijona evrov, in sicer za:

- ★ ukrepe za razvoj in optimizacijo ekosistema za podporo podjetništvu in inovativnosti (točke SPOT svetovanje in SPOT Global, PONI, podjetniške inkubatorje, pospeševalnike, podporo e-javnemu naročanju in podobno),
- ★ prehod novih podjetniških podjetij v fazo hitrejše rasti ter za hitrorastoča podjetja (spodbujanje start-up podjetij, ukrepi za scale-up in scale-out, mentoriranje, različne oblike sodelovanja in prenosa znanj),
- ★ različne spodbude za podjetja (na primer digitalne vavčerje, spodbude za inovacije, vključno z družbenimi),
- ★ internacionalizacijo in sodelovanje na področju makroregij prek oblikovanja partnerstev s podjetji na tujih trgih, promocije in krepitev znamk proizvodov in storitev slovenskih podjetij v tujini ter skupna vlaganja na tujih trgih, podporo nacionalni platformi kulturnih in kreativnih industrij.

Za digitalizacijo je predvidenih 107,5 milijona evrov, in sicer za:

- ★ spodbujanje digitalne preobrazbe družbe, podjetij in javnih storitev prek digitalizacije storitev javne uprave in družbe za državljanke in poslovne subjekte (e-storitve, celovite pametne mobilne javne storitve, enotno platformo za e-storitve, e-vključenost, e-učenje in e-izobraževanje, digitalne kompetence prebivalstva in drugo),
- ★ pametna mesta, skupnosti in vasi,
- ★ digitalne inovacije na področju prostora in okolja (nadgradnjo e-Prostora),
- ★ digitalizacijo slovenskega jezika, kulturne dediščine in pomoč ranljivim skupinam (izdelavo in nadgradnjo korpusov slovenskega jezika),

S TELEMACHOM DO VEŠČIN, KI BODO KMALU NEPOGREŠLJIVE

Vstop na trg dela je ena največjih prelomnic v življenju vsakega mladega človeka. Da bi bili mladi pri tem koraku čim bolj samozavestni, so se pri slovenskem telekomunikacijskem podjetju Telemach Slovenija odločili, da jim priskočijo na pomoč in jim ta prehod olajšajo.

V šolskem letu 2022/2023 so tako začeli izvajati projekt Job Lab, s katerim želijo mlade opogumiti in pripraviti na prvo srečanje z delodajalci. Zato jim predstavljajo trg dela in poklice prihodnosti, hkrati pa jim tudi prikazujejo, da so sami zmožni doseči svoje cilje, če se tega lotijo na pravi način.

PRIMANJKLJAJ STROKOVNJAKOV

Poklicni barometer, ki ga je Zavod RS za zaposlovanje objavil za leto 2022, prikazuje, da smo v primanjkljaju strokovnjakov tehnično-tehnoloških strok ter tehnikov za elektroniko in elektrotehniko. Pri Telemachu želijo s svojim družbeno odgovornim projektom zapolniti vrzel med razpoložljivimi delovnimi mesti in razpoložljivim kadrom. Pri tem so se povezali s šolskim centrom Novo mesto, natančneje Srednjo elektro šolo in tehniško gimnazijo. Za dijake 4. letnikov so pripravili delavnice, na katerih so utrjevali mehke veščine in svoje znanje nadgradili s poznavanjem virtualne resničnosti.

KAJ NA TRGU DELA IŠČEJO DELODAJALCI?

Analično in kreativno razmišljanje ter zmožnost premagovanja kompleksnih ovir so veščine, ki so za delodajalce med najpomembnejšimi, hkrati pa jih primanjkuje mnogim kandidatom za delovna mesta. Na delavnicah Job Lab so

se tako učili prepoznavanja ovir in iskanja njihovih rešitev, s čimer bodo mladi konkurenčno stopili na trg dela.

Na drugem mestu med najbolj iskanimi veščinami so tako imenovane veščine samoupravljanja, kamor sodijo strategije učenja, vzdržljivost, soočenje s stresom in fleksibilnost. Uporaba tehnologije in njeno upravljanje sta prisotna na mnogih delovnih mestih, ki so bila še pred desetletji analogna. Zato je poznavanje tehnologije postalo osnova za opravljanje mnogih del. Veščina, ki na lestvicah iskanih znanj prihaja vse višje, pa je zmožnost lastnega tehnološkega načrtovanja in programiranja.

JOB LAB HEKATON

Eden od gonilnikov tehnološkega razvoja je kot telekomunikacijski

operater tudi Telemach. Zato želijo kot idejni vodje projekta Job Lab dijakom predstaviti uporabo tehnologij v praksi. Tehnologija, ki bo v prihodnosti vse bolj razširjena, obenem pa že danes mladim ni tuja, je virtualna resničnost. Dijaki so se na delavnicah spoznali s teorijo, ki sloni v njenem ozadju, nekaj ur pa so preživeli tudi ob ustvarjanju lastnega virtualnega okolja. Prav tako je bila virtualna resničnost vključena v Job Lab hekaton, ki so ga pripravili marca. Tehnološki izziv je bil, kako vključiti virtualno resničnost v izobraževalni sistem. Izkušnje, ki so jih dijaki pridobili med tekmovanjem, so tako praktično nadgradile formalno znanje, pridobljeno na jesenskih delavnicah, vse skupaj pa bo srednješolcem v pomoč pri raziskovanju poklicnih možnosti po koncu šolanja.

- ★ podporo uvajanju rešitev umetne inteligence v gospodarstvo, javno upravo in družbo; spodbujanje digitalne preobrazbe MSP,
- ★ digitalno inovacijsko stičišče, Fablabi, digitalne kreativne cente in podobno,
- ★ izgradnjo širokopasovnega omrežja, predvsem na območjih, kjer taka omrežja danes še ne obstajajo in za njihovo gradnjo ne obstaja interes operaterjev oziroma investitorjev.

»Prve razpise pričakujemo kmalu,« napoveduje Čuček Šmid, ki podjetnikom priporoča, da »predvsem natančno preberejo vsebino razpisa, ko bo ta objavljen.«

V podjetju Tiko Pro pa podrobneje predstavljajo načrtovane razpise po kvartalih, ki jih predstavljamo tudi v naši reviji, da bi se lažje pripravili nanje, ko bodo objavljeni.

RAZPISI PO KVARTALIH

2. kvartal:

- ★ Za SPOT GLOBAL + je načrtovana vrednost razpisanih sredstev 10,59 milijona evrov. Gre za nepovratna sredstva. Razpisnik bo Spirit.

3. kvartal:

- ★ Za mednarodne sejme je predvidenih 9,56 milijona evrov nepovratnih sredstev. Razpisnik bo Spirit.
- ★ Za krožne in digitalne modele – krožno gospodarstvo – sta predvidena 2 milijona evrov nepovratnih sredstev. Razpisnik bo MGTŠ.
- ★ Za čezmejne projekte – razvoj in raziskave – bo namenjenih 11,4 milijona evrov nepovratnih sredstev. Razpisnik bo MGTŠ.
- ★ Za spodbujanje krožnega gospodarstva z uporabo lesa bo namenjenih 10,89 milijona evrov kombiniranih sredstev – nepovratna/povratna. Razpisnik bo MGTŠ.

4. kvartal

- ★ Za Sklad za pravični prehod – produktivne naložbe (Zasavje 26,2 milijona evrov; SAŠA 42,5 milijona evrov) – je načrtovanih 68,7 milijona evrov nepovratnih sredstev. Razpisnik bo MGTŠ.
- ★ Za Sklad za pravični prehod – RRI-aktivnosti (Zasavje 4,42 milijona evrov; SAŠA 10 milijonov evrov) – je predvidenih 14,42

VAŠI STROKOVNJAKI ZA HIDRAVLIČNE SISTEME

Pisnik je družinsko podjetje z dolgoletnimi izkušnjami na področju hidravlike, ki se ukvarja s servisom, montažo in izdelavo hidravličnih sistemov. Izvajajo novogradnje in obnove hidravličnih sistemov ter izdelujejo in obnavljajo agregate, cilindre, hidravlične in kovinske cevi.

Podjetje Pisnik lahko najdete v Vuzevcih na Koroškem. Svoje storitve trži-

jo doma, kar 70 % pa tudi na tujem trgu, največ v Avstriji in Nemčiji. Čez čas so se podjetju pridružili ljudje, ki danes tvorijo petnajstčlansko ekipo in poskrbijo, da je storitev opravljena hitro, kakovostno in po vaših željah.

DRUŽINSKA ZGODBA JE DOBILA NOVO POGlavJE

Z dejavnostjo podjetja Pisnik je prvi začel Janez Pisnik kot samostojni podjetnik leta 1998.

»Nato se mu je pridružila žena Viktorija in skupaj sta ustvarila podjetje, kot ga poznamo danes,« pripoveduje njuna hči in prevzemnica podjetja Veronika Pisnik. Sinova Jernej in Jure sta se po opravljeni srednji strojni šoli že hitro vključila v delo, vendar se je Jure kasneje odločil za samostojno poslovno pot, kot najmlajša članica družine pa se je podjetju nazadnje pridružila še sama. Skupaj z Jernejem sva oktobra 2022 prevzela vodenje podjetja.

»Na vsakem koraku vidiva delo svojih staršev, zato se zavedava odgovornosti in se hkrati veseliva izzivov, ki bodo pripomogli k razvoju našega podjetja,« je optimistična sogovornica.

PISNIK d.o.o.
www.pisnik.si

milijona evrov nepovratnih sredstev. Razpisnik bo MGTŠ.

- ★ Za vavčerje oziroma spodbude mikro, malim in srednje velikim podjetjem bo namenjenih 23,4 milijona evrov nepovratnih sredstev. Razpisnik SPS.
- ★ Za Podporno okolje (SIO/SPOT) bo namenjenih 8,47 milijona evrov nepovratnih sredstev. Razpisnik bo SPIRIT.

Kot je znano, bo največ denarja znotraj kohezije, kar 436,5 milijona evrov, namenjenega za raziskave in razvoj ter zeleni prehod. Še iz Načrta za okrevanje in odpornost je bil letos odprt razpis za razvoj in raziskave (RR), z rokom oddaje 3. 4. 2023.

»Napovedani razpisi za RR bodo podobni temu razpisu. V obdobju kohezije (2021–2027) bo na voljo veliko sredstev, ki bodo podpirala razvoj in raziskave v podjetjih. V prihodnjih letih v tem obdobju lahko pričakujemo razpise, ki bodo podpirali projekte od prototipa naprej. Pomembno je, da je razvojni projekt, ki ga podjetja želijo pripeljati do končnega produkta, že v fazi prototipa, ko bo razpis odprt.

Kot že večkrat omenjeno, bodo razpisi zasledovali cilje Evropske unije – to so zelena komponenta v projektih, zmanjšanje CO2, brezogljivična Evropa. Če se bodo podjetja želela prijaviti na razpise, ki prihajajo, bodo s svojimi projekti morali prispevati k trajnostnemu razvoju,« poudarja direktorica podjetja Tiko Pro Kristina Kočet Hudrap. Konkretnih razpisov in rokov sicer še ni.

POENOSTAVITI POSTOPKE

Na ministrstvu za kohezijo in regionalni razvoj obljublajo poenostavljene postopke, s katerimi želijo omogočiti čim hitrejšo črpanje in hitrejši začetek izvajanja evropskih projektov.

»Omogočeni bodo denimo poenostavljeno izvajanje finančnih instrumentov in tehnične pomoči, administrativno preverjanje na vzorcu, poenostavljeno obračunavanje stroškov in poenostavitve na področju komuniciranja. Po novem Evropska komisija tudi ne bo več odločala o tako imenovanih velikih projektih in manjših finančnih prerazporeditvah v okviru programa,« je povedal minister Aleksander Jevšek.

TECHNOLOGY
AHEAD

it's time to
#beingGREEN

www.sevenrefractories.com

HALL 10
F 72

VISIT OUR
GREEN BOOTH

ZAVARUJTE PODJETJE S POMOČJO STROKOVNJAKOV KIBERNETSKE VARNOSTI

Podjetje Evidentium je eno redkih, ki se ukvarja z detektivsko dejavnostjo in varnostnim svetovanjem na področju informacijske varnosti. Svojim strankam nudijo zanesljivo storitev, zato svoje znanje ob razvoju tehnologije pa nenehno nadgrajujejo.

Evidentium podjetjem nudi tako detektivske storitve kot storitve računalniške forenzike in kibernetike varnosti.

Pohvali se lahko s certifikatom etičnega hekerja (CEH), pooblaščen osebno za varstvo osebnih podatkov, licenciranim detektivom, vodilnim presojevalcem za ISO 27001 za informacijsko varnost in BS 25999 za neprekinjeno poslovanje. Letos so postali tudi člani kluba SBC.

VEDNO POMEMBNEJŠA POSTAJA PREVENTIVA

Varnost poslovanja je zelo pomemben element vsakega podjetja, v kontekstu kibernetike varnosti in geopolitičnih dogajanj pa zadnja leta veliko bolj prihaja do izraza predvsem preventivno delovanje. Sem spada pregledovanje informacijskih sistemov, izobraževanje zaposlenih ter hitro ukrepanje v primeru uhajanja informacij. V skladu s tem v podjetju Evidentium beležijo veliko zanimanja po sistemskih varnostnih pregledih in po izobraževanjih za zaposlene na področju kibernetike varnosti. Na detektivskem področju medtem zaznavajo največ povpraševanja po pridobivanju informacij v povezavi s preprečevanjem kaznivih dejanj. »To so kraje poslovnih skrivnosti, omadeževanje imena podjetja s širjenjem lažnih informacij, predvsem pa področja, ki zadevajo iskanje,

**PODJETJE EVIDENTIUM
NAJBOLJ ODLIKUJETA
VZTRAJNOST IN
POTRPEŽLJIVOST,
ODLOČILNA PA JE TUDI
NJIHOVA TOČNOST, SAJ
NIKOLI NE ZAMUDIJO
ROKOV.**

obdelavo in pravilno interpretacijo digitalnih sledi za določene osebe ali podjetja,« našteva direktor Evidentiuma Žiga Primc.

USPEH JE REZULTAT VZTRAJ- NOSTI IN POTRPEŽLJIVOSTI

V zadnjem času se Evidentium na področju kibernetike varnosti veliko posveča predvsem sistemskim (IT) varnostnim pregledom v organizacijah, etičnemu hekanju, področju OSINT (Open Source Intelligence) ter izdelavi in izvedbi praktičnih usposabljanj za zaposlene. Kar se tiče detektivske dejavnosti pa se usmerjajo predvsem v preiskovanje incidentov v podjetjih, ko gre za sum odtokanja ali kraje podatkov.

Podjetje Evidentium najbolj odlikujeta vztrajnost in potrpežljivost,

odločilna pa je tudi njihova točnost, saj nikoli ne zamudijo rokov, četudi gre za pridobitev dokazov za uporabo na sodišču v roku 24 ur.

»Marsikdo bi rekel, da smo imeli srečo, saj so nam uspele že neverjetne stvari. Ampak izkušenejši kolegi vedo, da je to le rezultat vztrajnosti in potrpežljivosti, sistematičnega dela, iznajdljivosti in dobre priprave pred začetkom projekta ter seveda potrebnega znanja z različnih področij, da koščke sestavljanke povežemo v celoto,« še poudari direktor.

Evidentium, d. o. o.

Ljubljanska cesta 12 f, 1236 Trzin
www.evidentium.si

E: info@evidentium.si

M: +386 31 692 892

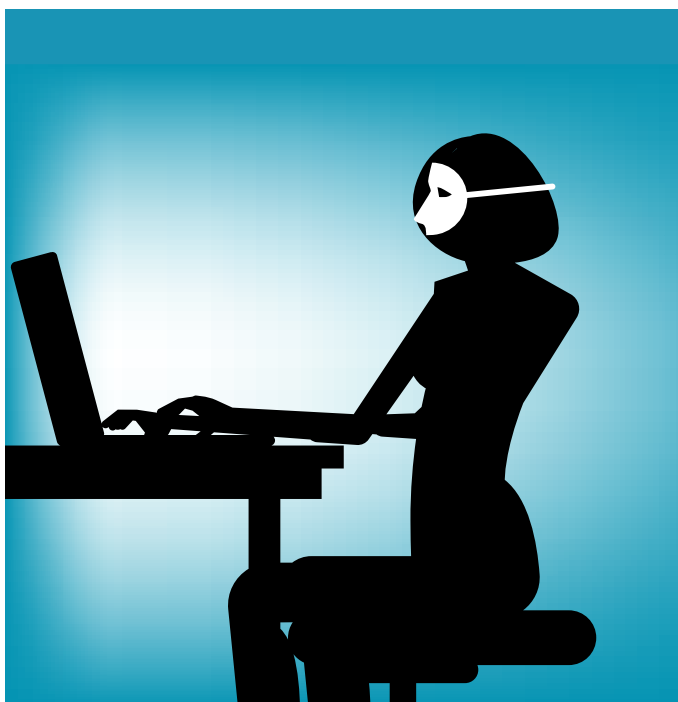

Foto: Shutterstock

POZOR – KIBERNETSKA NEVARNOST ANTE PORTAS*!

**Pred vrati*

Katera so najaktualnejša tveganja in oblike napadov? Kako poskrbeti za tovrstno varnost?

Nina Simić

ečina nas že pozna zlonamerno programsko opremo (črvi, trojanci in podobno) in izsiljevalske viruse

(ransomware). Napadalci jih žrtvi največkrat dostavijo s spletnim ribarjenjem (phishing) ali prek ranljivosti programske opreme,« našteva Metod Platiše, strokovnjak za kibernetisko varnost v Telekomu Slovenije.

Tudi vdori v elektronsko pošto in direktorske prevare so še vedno zelo priljubljen način hekerjev za preusmeritev plačil na svoje račune. Prav tako napadi DDoS (porazdeljeno onemogočanje storitev) in skeniranje omrežij ter iskanje varnostnih lukenj, izpostavlja Platiše. Vse te

nevarnosti lahko podjetju naredijo tudi milijonsko škodo. Podjetja morajo zato poskrbeti za primerno preventivo.

POGOSTE OBLIKE KIBERNETSKIH TVEGANJ ZA PODJETJA

Na nekaj konkretnih oblik kibernetiskih napadov in tveganj na področju kibernetiske varnosti, na katere moramo biti v prihodnje še posebej pozorni, opozarjata Peter Čeferin, tehnični direktor iz podjetja Smart Com, in Tadej Hren iz nacionalnega odzivnega centra za kibernetisko varnost, SI-CERT.

1 Kibernetski napadi z izsiljevanjem

Napad z izsiljevanjem (ransomware) ni nova oblika napada, vendar je najpogostejša in

hekerji jo bodo tudi v tem letu množično uporabljali. Pri tem bodo izkoriščali tehnike, kot je socialni inženiring, in izrabljali varnostne ranljivosti v sistemih, da bi pridobili dostop do podatkov in jih nato zašifirali, v zameno za njihovo dešifriranje pa zahtevali plačilo.

2 Napadi na oblačne storitve

Z uporabo oblačnih storitev se je povečala tudi odvisnost organizacij od njih. Napadalcı bodo poskušali izkoristiti ranljivosti v varnostnih sistemih ponudnikov oblačnih storitev, da bi pridobili dostop do podatkov v oblaku.

3 Napadi na internet stvari (IoT)

Z vedno več napravami, povezanimi v internetu stvari, bodo kibernetski napadi na te naprave še pogostejši. Naprave IoT so z vidika vgrajenih varnostnih mehanizmov in orodij ranljive. Napadalcı izkoriščajo pomanjkljivosti v varnostnih sistemih teh naprav, da prek njih izvedejo napade z namenom kraje podatkov ali izsiljevanja.

4 Napadi z zlorabo umetne inteligence (UI)

Umetna inteligenca se vse bolj uporablja v rešitvah za povečanje odpornosti proti kibernetskim napadom. Vendar lahko tudi napadalcı to tehnologijo uporabijo za izvedbo uspešnega kibernetskega napada. Tak primer je uporaba UI za zavajanje varnostnih sistemov z lažnimi podatki ali pa uporaba UI za učinkovitejše ciljno napadanje.

5 Napadi na kriptovalute

Kriptovalute so postale priljubljene tudi med kiberkriminalci, saj so pogosto manj regulirane in manj zaščitene kot tradicionalne finančne transakcije. Pričakovati je, da bodo napadi na kriptovalute še naprej naraščali, vključno s krajo kriptovalut in napadi na kriptoborze.

Pri vsem naštetem se je pomembno zavedati, da število kibernetskih napadov narašča, na drugi strani pa je pomanjkanje strokovnjakov za kibernetsko varnost še vedno velik izziv pri zagotavljanju učinkovite zaščite sistemov in podatkov organizacije.

6 Kraje baz podatkov

Te so velikokrat eden izmed glavnih stebrov poslovanja podjetja, kraje pa so velikokrat posledica zgolj majhne napake v konfiguraciji ali vzdrževanju sistema, dodaja Hren.

7 Napadi prek dobavnih verig

Do vdora v podjetje pride zaradi predhodne zlorabe informacijskega sistema dobavitelja programske opreme. »Podjetja take zlorabe tudi z različnimi tehničnimi ukrepi zelo težko preprečijo,« opozarja Hren.

ZAŠČITA: POUČIMO ZAPOSELENE!

Ozaveščanje zaposlenih o naštetih tveganjih je ključno za preprečevanje kibernetskih napadov in zaščito organizacije pred potencialno katastrofalnimi posledicami, meni Čeferin in našteje najpogostejše težave:

Prilagojena servisna ponudba

za
vaš voznı park

Poskrbite za vaš posel, mi pa poskrbimo za vaš voznı park.

Prigo Brezovica. Zanesljivi servisni partner za lahka dostavna vozila Mercedes-Benz.

Rezervacija termina za vaš servis: **01 365 82 40**

Mercedes-Benz
Vans. Born to run.

PRIGO, d.o.o., Brezovica | Pooblašćeni servis vozil Mercedes-Benz
Servisni center Brezovica, Podpeška cesta 10, 1351 Brezovica pri Ljubljani
T 01 365 82 23 | E servis.ov@prigo.si | www.prigo.si

1 Neskladnost z varnostno politiko

Veliko organizacij ima zapisano varnostno politiko in določila, ki jih morajo zaposleni poznati in upoštevati ter redno osveževati poznavanje teh ukrepov.

Socialni inženiring

Napadalci pogosto manipulirajo z zaposlenimi in jih zavajajo k razkritju njihovih gesel, uporabniških imen ali drugih občutljivih podatkov. Pri tem večinoma uporabljajo tehniko »phishinga« oziroma spletnega ribarjenja z uporabo lažnih e-poštnih sporočil ali spletnih strani.

Kot pojasni tudi Hren, gre lahko za klasične ali pa tudi bolj ciljane napade na določene osebe. Pogosti pa so tudi sofisticirani BEC-napadi.

»Napadi, pri katerih napadalci vdrejo v poštni sistem podjetja in v primeru zaznave pošiljalnika fakture poslovnemu partnerju v sporočilu spremenijo podatek o bančnem računu, so po eni strani tehnično dokaj enostavni, po drugi pa jih zaposleni zelo težko prepoznajo. Omogočajo izredno velike zasluge ob majhnem vložku,« dodaja Hren.

Prhajevo omenja, da pri tem lahko pomaga dvofazno potrjevanje plačil z doslej neznanimi TRR in tudi preverjanje, ali so bile javljene njihove spremembe. Omenja tudi napade s posrednikom – vrivanje v elektronsko pošto in prestrezanje le-te (»man-in-the-middle« napadi) ter napade z vrivanjem stavkov SQL (napadalci napadejo spletne aplikacije in spletne strani, navadno za pridobivanje vsebine podatkovnih baz).

2 Slaba praksa upravljanja gesel

Če zaposleni uporabljajo preprosta gesla, jih lahko napadalec hitro odkrije ter tako vdre v sistem. Za dostop do sistemov, storitev oziroma aplikacij bi morali uporabljati zapletena, tako imenovana močna gesla (vsaj 12 znakov) ter jih pogosto in redno spreminjati. Priporočljiva je tudi dvofaktorska avtentikacija (kot je Google Authenticator), saj se s tem poveča varnost pri dostopu do računov.

3 Škodljiva programska oprema

Z zlonamerno programsko opremo in virusi kiberkriminalci najpogosteje vdirajo v računalnike in omrežja organizacij. Takšne grožnje se lahko skrivajo v priponkah e-pošte, spletnih povezavah ali celo v programski opremi, ki jo namestijo na svoje računalnike.

4 Mobilne naprave

Težava nastane predvsem takrat, ko zaposleni za službene namene uporabljajo svoje mobilne naprave (BYOD – Bring Your Own Device), kot so pametni telefoni in tablični računalniki. Morali bi biti seznanjeni z varnostnimi ukrepi pri uporabi mobilnih naprav in z ustreznim ravnanjem v primeru izgube ali kraje. Ne smemo pa pozabiti niti na varnostne kopije na ločenih lokacijah ter šifriranje osebnih in zaupnih podatkov na prenosnih napravah, opozarja Prhajevo.

POPOLNE REŠITVE ZA VAŠE PODJETJE

Razvijamo digitalno prihodnost

SharePoint
in BI rešitve

Aplikacije
po naročilu

Sistemske integracije
in kibernetska varnost

Izobraževalni
in izpitni center

THRIVE
KONFERENCA

30. do 31. maj

Lipica, Hotel Maestosa

PRIJAVE > thriveconf.com

Kompas Xnet d.o.o. Stegne 7, 1000 Ljubljana

01 5136 990

info@kompas-xnet.si

kompas-xnet.si

5 Šibke točke v omrežju

Zaposlene bi morali ozavestiti o nevarnosti javnih omrežij Wi-Fi in jih spodbuditi k uporabi virtualnih zasebnih omrežij (VPN) za dostop do občutljivih podatkov.

KAJ KONKRETNO LAHKO ZAVARUJEMO?

Z varnostnimi ukrepi sicer verjetnost kibernetskega napada lahko le zmanjšamo, nikakor pa ga ne moremo preprečiti. Nika Prhaj iz Zavarovalnice Triglav našteva, katera osnovna kritija ponuja zavarovanje kibernetske zaščite, zlasti malim in srednjim podjetjem, ki so tarča kibernetskih napadov v večini primerov:

- ★ lastna škoda zavarovanca: odziv na incident (kritje stroškov strokovnjaka za izvedbo preiskave, stroškov svetovanja strokovnjaka za varovanje ugleda, pravnih stroškov, glob in kazni informacijskega pooblaščenca zaradi kršitve varstva podatkov ...);

- ★ stroški ponovne vzpostavitve podatkov in programske opreme;
- ★ odškodninski zahtevki tretjih oseb;
- ★ odgovornost za kršitve zaupnosti in zasebnosti (kritje stroškov morebitnih odškodninskih tožb tretjih oseb zaradi izpostavljenosti njihovih osebnih podatkov, ki so od uvedbe GDPR-uredbe lahko višji);
- ★ odgovornost za omrežno varnost (kritje morebitnih odškodninskih tožb tretjih oseb zaradi škode, ki jim je bila povzročena ob uporabi kompromitiranega informacijskega sistema podjetja).

COFACE, 75-LETNA TRADICIJA

ZAVAROVANJE TERJATEV Temelj varnega poslovanja in financiranja

COFACE, podružnica v Sloveniji
www.coface.si

POSLOVNE INFORMACIJE Napredne informacije o podjetjih iz celega sveta

COFACE SLOVENIJA STORITVE d.o.o.
www.cofacestoritve.si

coface

DIGITALNA TRANSFORMACIJA ZAHTEVA UČINKOVITO IZMENJAVO ZNANJA

Poleg formalnega izobraževanja sta za uspešno izvedbo digitalne transformacije zelo pomembna tudi izmenjava znanj pri zaposlenih in sodelovanje v neformalnih skupinah.

Digitalna transformacija prinaša mnogo dramatičnih sprememb na celotnem področju poslovanja – od proizvodnje in razvoja do prodaje in upravljanja s človeškimi viri. Uspešnost transformacije je popolnoma odvisna od hitrega razvoja človeških virov, ki bodo morali te spremembe zasnovati, uvesti in podpreti.

OKOLJE ZA IZMENJAVO ZNANJ MiTEAM FOR LEARNING

Širokega spektra znanj in kompetenc, poleg načrtovanih izobraževanj, pomeni spodbujanje individualne izmenjave znanj pri zaposlenih in sodelovanje v neformalnih skupinah. Tako okolje vključuje vse vrste izobraževanj, kot so mikro in mobilno učenje, sinhrono in asinhrono sodelovanje, hibridno online in on site izobraževanje ter video, interaktivne in AR/VR vsebine.

Enostavno dostopnost znanj in povezanih sodelavcev kakorkoli in od kjerkoli in učinkovito poročanje imenujemo MiTeam Learning Experience 360, ki ga lahko povežemo tudi v vaš HRM, za vaše kupce in partnerje pa v vaš CRM.

IZMENJAVA ZNANJ V TREH OBLIKAH

Izmenjava znanj se lahko izvaja v treh oblikah. Lahko se organizirajo formalizirana izobraževanja, ki so pogosto v hibridni obliki in z delom, ki se bo odvijalo asinhrono oziroma individualno.

Drug del izmenjave poteka bolj neformalno, saj zaposlenim ponudite dobro organizirano knjižnico inte-

raktivnih izobraževalnih vsebin, da izberejo primerne, pa tudi prispevajo vsebine za ostale sodelavce. V tej knjižnici bodo zaposleni tudi komentirali in ocenjevali posamezne vsebine. Del interaktivnih izobraževalnih vsebin bo zbran v interni specializirani multimedijski in interaktivni knjižnici, del bodo slušatelji našli preko preko internega iskalnika in povezav v vašem internem dokumentacijskem sistemu ali na zunanjih platformah, kot so Youtube, LinkedIn Learning ipd.

V tretjem delu bodo zgradili učečo se skupnost, kjer se bodo zaposleni zbirali in medsebojno pomagali po tematskih skupinah, se poiskali preko internega imenika in komunicirali preko varnih video in sporočilnih kanalov. Tu si bodo izmenjevali vsebine, informacije, odgovorjali na vprašanja in se spoznavali.

UČENJE V TOKU DELOVNEGA PROCESA

Učenje v toku delovnega procesa pomeni hiter in enostaven dostop do optimiziranih kratkih informacij, pogosto v video, interaktivni VR ali AR obliki tudi preko pametnega telefona ali tablice na stroju v proizvodnji,

včasih pa tudi preko pametnih očal ali prikazovalnikov na dotik. V tem delu boste pogosto v AR izkušnjo integrirali tudi prikaz stanja proizvodnega procesa preko povezave z ERP, Scada in podobnimi sistemi.

Platformi za integrirano izmenjavo znanj pogosto rečejo tudi Employee Experience Platform EXP in je eden zelo hitro rastočih segmentov podpore digitalni transformaciji. Tako je npr. platforma Microsoft Viva, pa tudi okolje MiTeam® podjetja Media-interactive, ki je rezultat slovenskega znanja, pa še izjemno prijazno, varno in ekonomično je.

Okolje MiTeam® je zasnovano s poudarkom na prijaznosti in varnosti in je podprto tudi s certifikatom ISO 27001. Podjetje Mediainteractive se že desetletje ukvarja z varnimi sistemi za sodelovanje in izobraževanje v podjetjih, izobraževalnih ustanovah, zbornicah in državnih organih. Podprli so tudi predsedovanje Slovenije v EU in prejeli Zlato priznanje GZS za inovativno rešitev MiTeam.

Spletna stran: mitem.eu

E-pošta: info@mediainteractive.tv

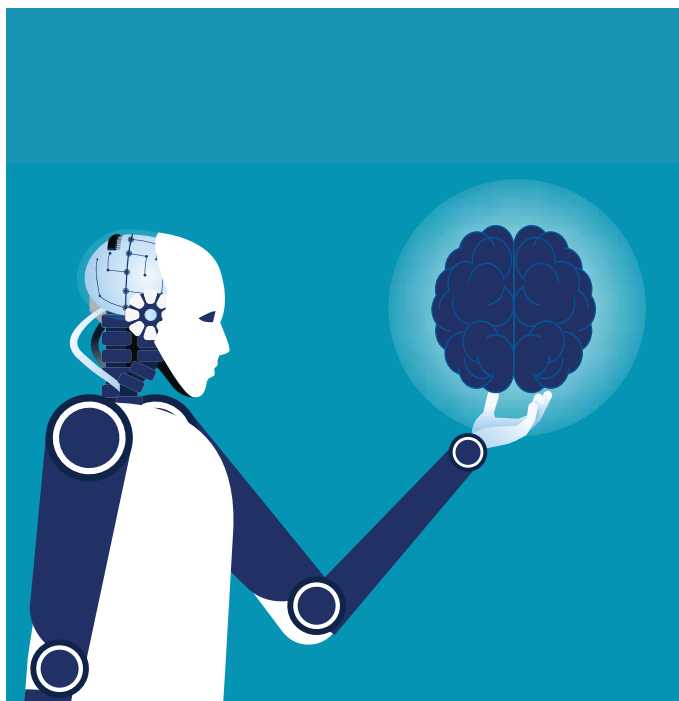

Foto: Shutterstock

V 3 DO 5 LETIH RAZCVET UMETNE INTELIGENCE

Na dolgi rok bo njen vpliv največji v šolstvu, preventivni medicini, avtonomnih vozilih in osebnih asistentih. Kako bo umetna inteligenca vplivala na različna področja?

Nina Simić

V naslednjih treh do petih letih lahko pričakujemo razcvet uporabe umetne inteligence (UI) praktično na vseh področjih – v turizmu, finančni industriji, storitvenih podjetjih, spletnih in klasičnih trgovinah – ter praktično vseh napravah, ki jih uporabljamo vsak dan,« našteva Blaž Strle, direktor podjetja Be-terna, ki ponuja napredne poslovne rešitve.

»Ogromno umetne inteligence se že uporablja pri trženju in prodaji, in sicer za napovedovanje prodaje, načrtovanje trženjskih kampanj,

izdelavo kreativnih vsebin in ponujanje izdelkov pri spletnem nakupovanju,« dodaja Klemen Rizman, direktor podjetja CREApro.

Na dolgi rok Strle največji vpliv vidi v šolstvu (demokratizacija vsebin in prilagoditev vsebin glede na predhodno znanje ter kapacitete učenca), preventivni medicini, avtonomnih vozilih in osebnih asistentih.

Strle povzame, da najvišjo rast umetne inteligence (UI) v naslednjih treh do petih letih pričakujemo v podjetjih:

- ki že imajo zbrane podatke v strukturirani obliki,
- kjer kompleksnost obdelave podatkov (količina, število atributov) presega človeške kapacitete,

ČAS, DA SE ZNEBITE PREDSDOKOV O UMETNI INTELIGENCI

V obdobju hitrega tehnološkega razvoja je za konkurenčnost podjetja ključna sposobnost prilagajanja spremembam in usvajanja novih informacijskih tehnologij. Predvsem v zadnjem času je ena osrednjih tematik na tem področju umetna inteligenca – a za kaj pri tem sploh gre in kako jo lahko uporabimo v podjetju?

Umetna inteligenca lahko nadgradi veliko vidikov poslovanja, če jo le znamo in si jo upamo uporabiti na pravi način. Velik potencial ima pri izboljševanju učinkovitosti procesov, ne le z avtomatizacijo rutinskih del, ampak tudi z lažanjem dostopa do razpršenih informacij podjetja. Izboljša lahko uporabniško izkušnjo, da ta postane bolj personalizirana in interaktivna, ključna pa je tudi za podjetja, katerih konkurenčna prednost je razvoj tehnologije ali drugih inovativnih rešitev.

V priznanem IT podjetju Endava ob tem poudarjajo: »Včasih se je le treba otresti predsodkov in umetno inteligenco prepoznati kot kreativnega partnerja, ki lahko predlaga rešitve, ki se jih sami ne bi spomnili.«

Z ENIM MODELOM LAHKO REŠUJEMO RAZLIČNE TEŽAVE

Ena ključnih uporabnosti umetne inteligence so generativni modeli. Ti zgolj iz opisov generirajo raznolike vsebine (besedila, kodo, slike, 3D-objekte, glasbo, celo videoposnetke). Pogosto so prednaučeni na velikih bazah podatkov in dosegajo neko raven splošnosti. Uporabimo jih lahko torej brez dodatnega učenja in z istim modelom rešimo različne težave.

Jezikovni modeli tako odgovarjajo na strokovna vprašanja iz različnih

Boris Cergol, regijski vodja podatkovne discipline v Endavi

domen, povzemajo besedila, pišejo kodo ali pa počno kaj kreativnega, kot je pisanje pesmi. Čeprav ti modeli obstajajo precej časa, so šele pred kratkim postali dovolj zmogljivi za uporabo v podjetjih.

AVTOMATIZACIJA ZNIŽUJE RAVEN POTREBNIH VEŠČIN

Transformacija storitev in produktov se je tako šele začela, prihodnost pa bo prinesla še večje spremembe.

»Narava dela se bo zaradi umetne inteligence zagotovo spremenila, in to hitreje, kot smo predvidevali. Zaradi vključevanja vse več inteligentnih agentov v delovne procese bo marsikatero delo postalo bolj podobno produktnemu vodenju,« zagotavlja Boris Cergol, regijski vodja podatkovne discipline v Endavi. Na drugi strani pa avtomatizacija tudi znižuje vstopni prag za opra-

vljanje del, za katera posamezniki prej niso imeli zadostnih veščin. Primer je npr. programiranje, ki bo postalo dostopnejše širšemu krogu ljudi, z njim pa bo posledično mogoče reševati še več težav.

CHATGPT PRESENEČA S SVOJIMI ZMOGLJIVOSTMI

Zdaj je torej pravi trenutek, da podjetja ponovno ovrednotijo predpostavke glede umetne inteligence, ki mogoče ne držijo več. Pri tem je pomembno, da zaposleni dobijo izkušnjo uporabe umetne inteligence, kar s prihodom ChatGPT in podobnih produktov ni več ovira. »Razmah generativne umetne inteligence pa ne pomeni, da interni podatki ne bodo več pomembni. A treba je znati presoditi, kdaj je vanje še smiselno vlagati, saj je marsikateri primer uporabe z novo tehnologijo postal redundanten,« še dodaja Cergol.

Omenjeni ChatGPT je chatbot podjetja OpenAI, ki je umetno inteligenco približal množicam in presenetil s svojimi sposobnostmi. Od nedavne posodobitve omogoča uporabo boljšega modela GPT-4, v OpenAI pa so predstavili tudi koncept vtičnikov. Ti mu dajejo nove zmogljivosti, kot sta brskanje po spletu ali uporaba specializiranih orodij. Vtičnike lahko razvijajo tudi podjetja, ki preko njih ponudijo svoje storitve, kar utegne pripeljati do nove oblike globalne spletne tržnice.

- c) kjer rezultati algoritmov lahko avtomatsko izvedejo korake v procesu in
d) ki so izčrpala druge možnosti optimizacije oziroma hitre rasti.

KONKRETNE REŠITVE UI GLEDE NA PANOGO

Energetika

Pametni števc. Pametni števcji omogočajo merjenje porabe energije v realnem času. Rešitve distributerjem že omogočajo, da z integracijo, obdelavo in analizo velikih količin podatkov preprečujejo izpade, zmanjšujejo izgube in kraje energije v omrežju, preprečujejo nezaželena nihanja v napetosti in na splošno bolje razumejo celotno sliko delovanja omrežja.

Isti podatki omogočajo boljši nadzor nad porabo energije in so že podlaga za razvoj pametnih rešitev, ki tako posameznikom kot podjetjem omogočajo nadzor nad porabo; to lahko prilagodijo potrebam in tako optimizirajo stroške.

Telemetrija in zunanji podatki. »Kombinacija podatkov telemetrije z zunanjimi podatki (vreme, delež električnih vozil, obnovljivi viri energije in podobno) je prednost, saj lahko z UI simuliramo stanja v omrežju ter predvidimo prihodnje trende porabe in z masovnimi simulacijami lociramo ozka grla v omrežju.

Tako lahko lociramo kritične točke omrežja in s tem določimo prioritete investiranja v omrežje. To, da danes vemo, kakšen bo potencialen vpliv višjega deleža električnih vozil in vklopa novih virov energije na del omrežja (na primer sončne elektrarne), lahko odločilno vpliva na obvladovanje tveganj, povezanih s spremembami v

rabi energije,« pojasnjuje iz podjetja ADD, ki se ukvarja s poslovno analitiko.

Proizvodnja

Implementacija digitalnih dvojčkov. »Omogoča povezavo naprav in sistemov v omrežje za boljši nadzor nad proizvodnimi procesi. Podjetja ob pomoči senzorjev in drugih naprav zbirajo podatke o različnih parametrih, kot so hitrost, moč, navor, tresljaji, temperatura, vlaga in pritisk. Zajem in prikaz teh podatkov v kombinaciji s podatki iz delovnih nalogov (kaj kdo dela) v vizualni obliki omogoča celovito spremljanje proizvodnega procesa v realnem času in pravočasno ukrepanje v primeru morebitnih odstopanj (bolje preprečevati kot sanirati),« nadaljujejo v ADD. »Dodatno digitalni dvojčki, kot virtualne kopije dejanskih proizvodnih sistemov, podjetjem omogočajo, da simulirajo različne scenarije in predvidijo potencialne težave v proizvodnem procesu. Tako podjetja uporabijo podatke za optimizacijo proizvodnega procesa in zmanjšanje stroškov.«

Analiza podatkov v proizvodnem procesu. »V proizvodnji se zbira ogromna količina podatkov, proces proizvodnje pa je visoko robotiziran. UI pomaga identificirati optimalne nastavitve proizvodne linije glede na vhodne surovine, trenutno stanje proizvodnje ter izdelka, da se doseže želeno kvaliteta, zmanjša izmet in podobno. Na višji ravni UI optimizira celotno dobavno verigo od napovedovanja prodanih količin do optimalnega naročanja glede na predvideno prodajo, proizvodne kapacitete ter stanja zalog v skladišču,« našteva Strle in dodaja, da je podoben scenarij aplikativen tudi v distribucijskih podjetjih.

STE VARNI PRED HEKERSKIMI VDORI? TO LAHKO PREVERITE PRI SPECIALISTIH PODJETJA GO-LIX

Družinsko podjetje GO-LIX d.o.o. združuje ekipo certificiranih strokovnjakov na področju kibernetske ter informacijske varnosti, ki temeljito preverijo stanje vaše varnosti v organizaciji.

Edini način, da se lahko prepričate, ali ste varni pred hekerskimi napadi je to, da najamete etičnega hekerja. Na trgu so znani kot podjetje, ki svoje storitve opravljajo na najvišnji tehnični in strokovni ravni.

»Ne izvajamo samo varnostnih pregledov, ampak smo specializirani za penetracijske teste vseh vrst informacijskih sistemov – zunanji ter notranji pregledi IKT okolij, penetracijski testi spletnih strani in aplikacij, mobilnih aplikacij in še kaj,« pove direktor podjetja Boštjan Špehonja.

CELOVITO POSKRBIJO ZA VAŠO KIBERNETSKO VARNOST

V podjetju GO-LIX so specializirani za področje izvajanja varnostnih

pregledov in penetracijskih testov, odzivov na kibernetske incidente, revizijo IT sistemov, področje neprekinjenega poslovanja. Posebej se osredotočajo tudi na izobraževanje končnih uporabnikov, kot najšibkejši člen v varnostni verigi.

KAKO POSTAVITI SPLETNO STRAN IN BITI Z NJO USPEŠEN?

V letu 2020 je veliko podjetij hitelo s postavitvijo ali nadgradnjo spletnih strani in trgovin v upanju, da bodo hitro in učinkovito privabljali nove kupce, se tem pa bo posel rešen.

Pri CREATIVE37 so bili in so še vedno prepričani, da ne bo tako. Velika večina digitalnih produktov namreč na trgu ne uspe, če kupci zanje ne vedo. Postavljanje spletnega mesta in uporaba orodij digitalnega marketinga gresta tako z roko v roki.

Eden največjih razlogov za neuspeh digitalnih produktov je prav slaba priprava. Okolica sicer spodbuja takojšnja akcija, a pri CREATIVE37 verjamejo, da je včasih bolje pogledati za čeri, preden skočimo v vodo.

Torej, kako sploh postaviti učinkovito spletno mesto?

Na grobo bi lahko rekli, da spletna stran oz. trgovina za dobro prodajo potrebuje:

- ★ dobro strukturirano vsebino,
- ★ dobro uporabniško izkušnjo,
- ★ odlične funkcionalnosti (hitro odpiranje, https povezava, intuitivna košarica ...),
- ★ digitalni marketing (SEO, družbena omrežja, novičniki, pisanje bloga ...).

Vse to pa mora sovpadati s poslovnim procesom podjetja, zato je priporočljivo, da najprej analizirate obstoječi način poslovanja preko štirih bistvenih točk:

- ★ definiranje potencialnega kupca in njegove problematike,
- ★ definiranje produkta/storitve,
- ★ prodajni kanal,
- ★ proces prodaje.

Pred tem je dobro pogledati tudi konkurenčne spletne strani in analizirati, katere funkcionalnosti

potrebujemo, kakšna grafična oblika nam je zanimiva in kako se predstavlja vsebina. Pomembno je, da imate nenehno v mislih svojega naročnika, da analiza ne spodbudi kopiranja, temveč služi kot inspiracija.

PRIPRAVA NAČRTA ZA POSTAVITEV SPLETNEGA MESTA

Če si vzamete čas za izdelavo podrobnega načrta, boste dobili strukturo, v kateri lahko delate z večjim zaupanjem in veliko večjo možnostjo, da pravočasno in v skladu s proračunom dosežete svoje prvotne cilje. Za izdelavo načrta spletnega mesta sledite naslednjim osnovnim korakom:

- ★ Določitev ciljev svojega spletnega mesta.
- ★ Skica oziroma okvir (wire-frame) spletnega mesta.
- ★ Priprava vsebine (besedilo in slike).
- ★ Lista nalog.
- ★ Določitev časovnice.
- ★ Določitev proračuna.

Upoštevanje teh korakov vam pomaga narediti red v kreativnem kaosu.

BOSTE DELALI SAMI ALI BOSTE IZBRALI AGENCIJO?

Digitalni svet je poln različnih tehnologij in marketinških strategij, zato je včasih težko ugotoviti, kakšen je pravilen pristop za vstop v ta svet. Ne skrbite, ekipa CREATIVE37 poskrbi, da se v tem digitalnem svetu ne boste izgubili. Po skoraj dveh desetletjih v IT okolju so se naučili, kakšen digitalni trend je priporočljiv za vaše podjetje.

Zaupali so jim že:

- ★ Podjetje, ki se ukvarja z delnicami na ameriškem trgu: <https://stocktraderapp.net> (63 % novih naročnikov).

★ Kolesarski eksperti: <https://bikegalaxy.si> (35,7 % novih uporabnikov sredi leta 2020).

★ Švicarji – mojstri pri izdelovanju luksuznih ur: <https://cyrus-watches.ch/> (stran se postavi v manj kot treh sekundah).

★ Ostali projekti: <https://creative37.com>.

Imate poslovni model in bi ga radi digitalizirali? Imate idejo o digitalnem produktu, ki bo novi Facebook? Želite postaviti e-trgovino ali e-izobraževalnico?

Dogovorite se za kavico v njihovih poslovnih prostorih, kjer vam bodo v eni uri predstavili vse pomembne informacije za boljšo orientacijo v digitalnem svetu. Pišite jim na info@creative37.com ali pokličete Domna na **040 323 311**.

Marketing & prodaja

Proces napovedi prodaje. »Tako lahko bolje načrtujete prihodnja naročila, odkrijete prihodnjo rast ali upad prodaje in optimizirate proizvodnjo ter z njo povezane vire, od materiala in strojev do človeških virov in kooperacije. Gre za optimizacijo celotne verige procesov, ki vplivajo na prodajno realizacijo,« prednosti izpostavlja Rizman in navaja primere:

- ★ načrtovanje proizvodnje z namenom zmanjšanja motenj na proizvodni liniji,
- ★ optimizacija zalog z namenom sproščanja dragega skladiščnega prostora in kapitala, vezanega v zaloge,
- ★ spremljanje zalog glede na zunanje dogodke (vreme, sezonski vpliv, trendi ...), ki bi lahko vplivali na pomanjkanje ali presežek zalog, teh pa ne bi mogli uporabiti v proizvodnji oziroma prodati,
- ★ optimizacija nabavnega postopka, vključno z optimizacijo logistike (prava količina za pravo ceno na pravem mestu in ob pravem času),
- ★ avtomatizacija upravljanja zalog (na primer, da se sproži proizvodni ali nabavni proces glede na povpraševanje v spletni trgovini oziroma glede na stanje zalog v skladišču).

Digitalizacija tržnikomunikacijskih kanalov.

»Tako zberemo ogromne količine podatkov o dejavnostih potrošnikov, njihovih nakupnih navadah ter demografskih in vedenjskih lastnostih. Umetna inteligenca lahko pri trženju pripomore k povečanju uspešnosti kampanj in izbiri najboljše-

ga načina komunikacije ter naslavljanja vsebine za posamezne segmente, in to celo na ravni posamezne osebe.

Zelo se obnese pri priporočanju produktov ali storitev, kar je ključno za uspešno nadgradno prodajo (upsell) in uspešnost navzkrižne prodaje (cross-sell). Prav tako ponuja vpogled v priložnosti na trgih in napredno primerjavo s konkurenco ter analizo mnenja uporabnikov o naših storitvah in produktih na podlagi tekstovnih komentarjev,« poudarja Rizman.

Infrastruktura

Preventivno vzdrževanje opreme. Infrastrukturalna podjetja, ki delujejo na področjih distribucije elektrike, vode in plina ter telekomunikacij, zbirajo podatke o stanju opreme na terenu. UI pa napove, kdaj bo določena naprava odpovedala oziroma kdaj je potrebno preventivno vzdrževanje,« pravi Strle.

Upravljanje prometa in mobilnost. »Mesta se širijo. Urbanizacija bo vse obsežnejša in vse pogostejša. Pomanjkanje virov zahteva uporabo UI, ki podatke preračunava neprimerljivo hitreje kot človek in lahko določeno odločitev ponudi v nekaj sekundah. Pametna mesta bodo tako uporabljala sisteme za upravljanje prometa, zmanjšanje zastojev, optimizacijo pretoka, povečanje varnosti in zagotavljanje zanesljivega urnika.

Sistem izkorišča potencial zbranih zgodovinskih podatkov za izdelavo natančnih napovedi, upošteva pa tudi tekoče podatke, od vremenske napovedi do družbenih dogodkov, kot so premični prazniki. Vključeval bo celo optimizacijo razporeda del na cestah, ki se bodo izvajala, ko bodo

OPTIMIZIRAJTE PROIZVODNJO S POMOČJO RAČUNALNIŠKEGA VIDA

Odprava reklamacij je glavno vodilo proizvodnih podjetij, ko se odločijo za avtomatizacijo kontrole kakovosti, pomemben dejavnik pa je tudi odprava napak, izgorelosti in nepazljivosti človeške delovne sile. Pri vsem tem jim je lahko v veliko pomoč računalniški vid.

Računalniški vid je iskanje informacij v slikah, s katerim je mogoča avtomatizacija in optimizacija časovno zahtevnih

operacij, ki hkrati zahtevajo visoko natančnost. Proizvodna podjetja lahko s pomočjo te tehnologije prihranijo tako pri času kot pri človeških napakah.

PROIZVODNE INDUSTRIJE IMAJO ŠE VELIKO POTENCIALA ZA AVTOMATIZACIJO

Širok spekter uporabe računalniškega vida obsega aplikacije za zaznavanje objektov, kot so npr. prometni znaki in registrske tablice v prometu ali odkrivanje raka v zdravstvu. V podjetju

Trilobit svoje znanje računalniškega vida uporabljajo predvsem za avtomatizacije nadzora kakovosti (pol)izdelkov: razlikujejo med izdelki, merijo njihove razdalje v mikronih in odkrivajo napake.

Kar 80 % svojega dela Trilobit opravi v avtomobilski industriji, veliko potenciala pa vidijo še v prehranski industriji in industriji odpadkov.

TRILOBIT

SODELUJEJO S PODJETJI SVETOVNEGA SLOVESJA

NOMNIO je zgodba o treh študentih, ki so se odločili, da svoje ideje preizkusijo v poslovnem svetu, danes pa sodelujejo z največjimi imeni HVAC industrije.

Pred dobrimi desetimi leti je povezovanje naprav v internet in razvoj rešitev za oddaljeno upravljanje naprav predstavljalo velike tehnološke in inženirske izzive. Ravno to je ustanovitelje podjetja NOMNIO pritegnilo, da so zasnovali tehnološko platformo, ki je omogočala povezovanje naprav v internet (IoT) in z njo pristopili do mariborskega podjetja Seltron d.o.o., ki proizvaja sistemske rešitve za ogrevanje. To je bila odskočna deska za podjetje, ki je od takrat spletlo tesne stike s številnimi slovenskimi proizvodnimi podjetji, katerim zagotavljajo razvoj inovativnih IoT rešitev, s katerimi izkoriščajo celoten potencial njihovih produktov.

ODLIKUJETA JIH RADOVEDNOST IN VISOKA KVALITETA STORITEV

NOMNIO je izredno raziskovalno-razvojno usmerjeno podjetje, ki poleg industrijskih sodeluje tudi v številnih R&D projektih. Za seboj imajo izkušnje s številnimi IoT projekti, od oddaljenega merjenja energije in spremljanja kakovosti pitne vode do oddaljenega upravljanja, diagnosticiranja, servisiranja in optimizacije sistemov za ogrevanje, hlajenje in prezračevanje.

Ker so ustanovitelji in večinski del ekipe inženirji, so usmerjeni predvsem v inovativnost in visoko kvaliteto storitev, motivira pa jih reševanje večjih tehnoloških izzivov.

Ob tem veliko pozornosti namenijo tudi prijetnemu delovnemu okolju in spodbujajo zdrav odnos do dela, medse pa radi sprejmejo tudi nove sodelavce, predvsem inženirje računalništva in elektrotehnike.

CILJ JE POSTATI ŠTEVILKA ENA V EU

Fokus podjetja NOMNIO je predvsem na razvoju IoT rešitev za HVAC industrijo, ki je trenutno zelo aktivna in hkrati eden večjih porabnikov energije v Evropi.

»Zaradi energetske krize vse prehaja na zelene vire, naša vloga pa je te procese optimizirati in postati vodilni tehnološki partner za razvoj IoT rešitev na evropskem HVAC trgu« zagotavlja eden od ustanoviteljev podjetja, Martin Potočnik.

Priložnost vidijo tudi v razvoju pametnih omrežij (smart grid), ki bodo ob vse večji elektrifikaciji postala nujna. Ta v času viškov energije le-to hranijo ter jo uporabljajo kasneje, ko je cena elektrike visoka. Na ta način so zagotovljeni prihranki uporabnikom, hkrati pa je ohranjena tudi stabilnost omrežja.

PREPOZNANI S STRANI NAJVEČJIH IMEN INDUSTRIJE

V desetih letih delovanja je NOMNIO nanizal številne uspehe. Spletli so tesna dolgoročna partnerstva s številnimi slovenskimi

Oddaljen nadzor preko pametnega telefona- SeltronHome

proizvodnimi podjetji (Iskraemeco, Doorson, MIK ...), prepoznani pa so tudi v mednarodnem okolju kot trikratni zlati Microsoftov partner in od nedavnega tudi kot partner podjetja Viessmann. Gre za vodilnega ponudnika sistemov za ogrevanje, hlajenje in prezračevanje (HVAC), zato si partnerstvo z njim si štejejo v veliko čast.

»Dogovorili smo se za prodajo manjšinskega deleža, kar je redko, saj velikani običajno prevzemajo celotna podjetja ali pa večinske, upravljalvske deleže.« še dodaja sogovornik.

ceste najmanj zasedene in uporabljane.

Posamezniki bomo svoja potovanja lažje načrtovali vnaprej, bodisi počitnice bodisi vsakodnevne vožnje v službo. Podobno bo veljalo za optimizacijo prog in zmanjšanje gneče pri javnem prometu, tako pri cestnih kot železniških prevozi, kar bo omogočilo optimalno mobilnost za vse ljudi,« razlaga Rizman.

Splošna raba

Sistemi za podporo odločanju. »Vse od sistemov za poslovno poročanje in poslovne analitike do odločanja na operativni ravni. Uporablja se tudi pri obdelavi dokumentov in pri upravljanju poslovnih procesov,« pravi Rizman.

Kibernetska varnost. »Rešitve že danes vsebujejo algoritme, ki pripomorejo k prepoznavanju varnostnih tveganj in so sposobne samodejno preprečiti ali vsaj zaznati neželeni potek dogodkov, ki ima lahko za posledico varnosti incident.

V primerjavi s prvotnimi strojnimi modeli učenja danes sodobne varnostne rešitve temeljijo na globokem učenju (angl. 'deep learning'), saj morajo preprečiti številne variante različnih groženj,

ki se lahko spreminjajo izjemno frekventno, in napade ničelnega dne (angl. 'zero-day threats'),« pojasnjujejo v ADD.

Generativna umetna inteligenca. »Združuje moč strojnega učenja, globokega učenja in umetne inteligence za ustvarjanje besedila, videoposnetkov, zvoka, kode in slik. V naslednjih letih bo vplivala na vsakodnevna opravila vsakega izmed nas, saj so s predstavitvijo generativnih jezikovnih modelov (Chat GPT, LLama, Bart) kot generativnih slikovnih modelov (Dall-E, Midjourney) tehnologije prihodnosti postale dostopne vsakemu posamezniku. S temi tehnologijami in znanji je mogoče izboljšati izkušnjo strank na različnih prodajnih kanalih, proces podpore strankam ter razumevanje njihovega vedenja in preferenc,« naprej naštevajo v ADD.

Pred kratkim so velikemu tujemu trgovcu z več kot 20 tisoč zaposlenimi pomagali bolje razumeti utrip in težave njihovih zaposlenih. »Naše analize slikovnih gradiv so že del prakse tudi pri zaznavi anomalij na posnetkih dronov, ki preverjajo stanje opreme na terenu,« dodajajo.

ŽELIJO SI VZGAJATI ODLIČNE VOZNIKE

Če iščete izkušenega izvajalca izobraževanja odraslih s področja logistike in transporta, je Skupina Prah pravi naslov za vas. Tvorijo jo šola vožnje, zasebna šola za logistiko in management Arema in podjetje Prah. Sama ideja za podjetje je nastala iz opravljanja dela, ki jih je že od nekdaj veselilo: »To je biti odličen voznik in nadalje vzgajati odlične voznike,« pravi mag. Igor Prah, izvršni direktor Skupine Prah. Ker se je njihova zgodba pred več kot 30. leti začela prav s šolo vožnje, so po njej še danes najbolj znani, vseeno pa so čez leta močno razširili ponudbo dejavnosti.

ŠIROKA IZBIRA IZOBRAŽEVANJ ZA ODRASLE

V Skupini Prah lahko udeleženci opravijo vsa izobraževanja od šoferja do logista managerja: vozniški izpit vseh kategorij, temeljna kvalifikacija voznik (t.i. koda 95), formalna izobraz-

ba voznika, logističnega tehnika in inženirja logistike, kot tudi diplomiranega managerja transportne logistike. Prav tako nudijo vrsto neformalnih izobraževanj, kot so specializirana usposabljanja za poklicne voznike in prevoznike živih živali ter tečaji tujih jezikov in računalništva.

RAZVILI PROJEKT, KAKRŠNEGA V SLOVENIJI ŠE NI

V Skupini Prah so izjemno aktivni tudi na razvojnem področju, kjer ravno v teh dneh zaključujejo skoraj dve leti dolg projekt razvoja lastnega mobilnega simulatorja, ki bo prvi tovrsten v Sloveniji in v tem delu Evrope.

»Edinstven simulator bo pomemben učni pripomoček pri izobraževanju vseh profilov voznikov, omogočal pa bo tudi objektivno ocenjevanje vozniških znanj in spretnosti za mlade, poklicne voznike in starejše voznike,« še pojasni direktor.

Mag. Igor Prah, izvršni direktor Skupine Prah.

DIGITALNO STIČIŠČE ZA VSE, KI GRADIJO V SMERI DIGITALIZACIJE

Sinecon je svetovalno podjetje, ki deluje na področju poslovnih IT rešitev. Združuje vodilne IT strokovnjake in poslovne svetovalce z več kot desetimi leti izkušenj in več kot sto izvedenimi projekti digitalizacije.

Njihove storitve zajemajo svetovanje na področju digitalizacije in modernizacije poslovanja, iskanje in selekcijo kadrov na področju IT in digitalizacije ter lastno B2B povezovalno platformo Bizmatch.

Podjetje Sinecon si prizadeva postati neodvisno digitalno stičišče za vsa podjetja in posameznike, ki svojo prihodnost gradijo v smeri digitalizacije. »S svojo raznoliko ekipo se vključujemo v vse faze projekta digitalizacije: digitalna strategija in procesi, svetovanje pri izbiri pravih rešitev in partnerjev, nadzor digitalnih projektov in projektno vodenje ter zagotavljanje IT kadrov,« naštevajo v podjetju.

S pomočjo lastne platforme Bizmatch je njihov dostop do rešitev in kadrov praktično neomejen, pri čemer je ključna tudi njihova neodvisnost od katerega koli produkta, trgovca ali izvajalca. Ta nepristranskost in transparentnost pomagata odpravljati dogovorno ekonomijo, ki je nezaželena predvsem za vodstva.

URESNIČITE SVOJE IT PROJEKTE S PLATFORMO BIZMATCH

Platforma Bizmatch, ki jo je podjetje Sinecon lansiralo v novembru

2022, je najboljša B2B povezovalna platforma, ki vodi kupce do idealnih IT rešitev in izvajalcev. Namenjena je tako kupcem, ki načrtujejo nove IT projekte in se ne znajdejo v poplavi IT rešitev in izvajalcev, kot tudi izvajalcem, ki želijo predstaviti svoje produkte in storitve in si na ta način zagotoviti dodatno promocijo.

Cilj platforme Bizmatch je selektivno povezovanje kupcev IT rešitev in storitev ter ponudnikov digitalnih produktov in projektov. Kupcem prihrani čas in tveganja pri izbiri ustrezne IT rešitve, ponudnikom pa poveča število ustreznih prodajnih priložnosti, poveča verjetnost prodaje ter skrajša prodajni cikel in s tem zniža prodajne stroške.

»Dodana vrednost platforme Bizmatch je, da kupci skozi voden proces raziskovanja med preverjenimi rešitvami in izvajalci pridejo do uspešno zaključenih projektov digitalizacije,« poudarjajo v podjetju Sinecon.

ENOSTAVNO DO NAJBOLJŠE REŠITVE ZA VAŠE POTREBE

Bizmatch lahko kupci uporabljajo zgolj za informiranje o rešitvah ali pa prek platforme izpeljejo aktualno povpraševanje in pridobijo

bijo le relevantne ponudbe, ki so popolnoma prilagojene njihovim zahtevam.

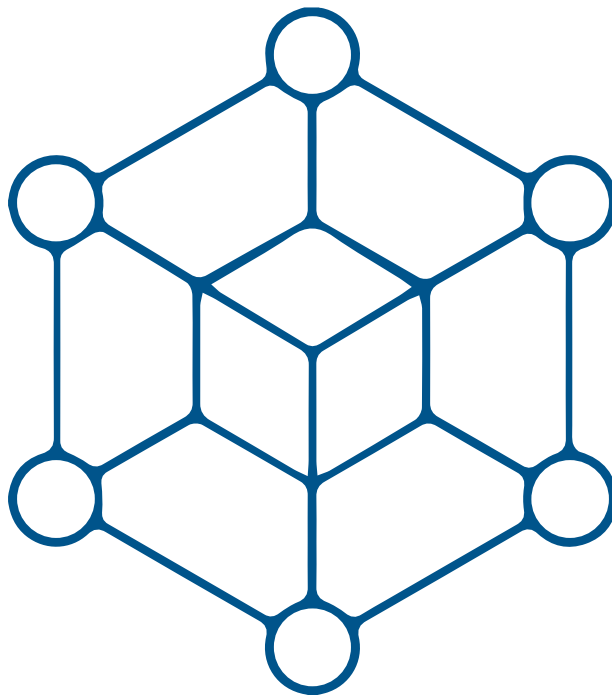
Z Bizmatch platformo boste:

- ★ našli svojega svetovalnega partnerja za digitalizacijo poslovanja,
- ★ našli IT produkt ali rešitev za vašo težavo,
- ★ prihranili čas, denar in zmanjšali tveganje pri izbiri prave rešitve,
- ★ sprejeli modro nakupno odločitev.

KMALU SE BODO ŠIRILI TUDI V TUJINO

Podjetje Sinecon skozi Bizmatch na eni strani razširja svoje potenciale in kapaciteto na svetovalnem delu, hkrati pa validira poslovne procese in sproti prilagaja poslovni model te platforme. Bizmatch je trenutno namreč še v testni fazi.

»Ko se sestavijo vsi elementi in s tem najdemo idealen product-market fit, pa se bomo še malce bolj izpostavili, predvsem pa bomo pogledali proti tujini. To je cilj za 2023,« načrtujejo v podjetju. V prihodnjem letu bodo začeli razmišljati tudi o večkratniku svoje prodaje, ki pa bo še vedno omejena na kapaciteto svetovalnih in drugih partnerjev doma in v tujini.

BLOCKCHAIN: KJE VSE SE ŽE UPORABLJA IN KJE VSE BO V PRIHODNJE?

So slovenska podjetja že spoznala prednosti blockchain tehnologij? Smo kriptu prijazni? Na katerih področjih je ta tehnologija že v uporabi?

Nina Simič

ehnologija blockchain (blokvnih verig) se v javnosti najpogosteje uporablja v povezavi s kriptovalutami, kot je bitcoin. Vendar njen

potencial močno presega meje kriptožetonov,« poudarja Dejan Roljič, direktor podjetja Eligma.

»Slovenci smo v svetovnem merilu glede poznavanja in uporabe blockchaina uvrščeni zelo visoko, v letu 2021 pa je bila Ljubljana celo imenovana kot kriptu najbolj prijazna evropska prestolnica,« še doda.

TUDI DO 20 % SLOVENSКИH PODJETIJ UPORABLJA BLOCKCHAIN

Strokovnjaki se strinjajo, da je težko oceniti, koliko podjetij pri nas uporablja to tehnologijo, vsekakor pa je v porastu. »Ker tehnologijo blokvnih verig uporablja že veliko aplikacij in informacijskih rešitev, ocenjujem, da je delež podjetij v Sloveniji, ki uporablja to tehnologijo, med 10 in 20 odstotkov. Po predvidevanjih strokovnjakov bo leta 2025 več kot 50 odstotkov podjetij uporabljalo rešitve, ki temeljijo na tej tehnologiji,« poda oceno Tadej Slapnik, direktor podjetja Hashnet, ki razvija blockchain storitve.

Roljič našteje nekaj konkretnih primerov porabe: »Slovenska podjetja vpeljujejo novo tehnologijo v:

- ★ plačilne sisteme,
- ★ dobrodelne projekte,
- ★ dobavne verige,
- ★ nepremičninske storitve (Blocksquare),
- ★ digitalno lastništvo na področju umetnosti (Oxcert),
- ★ logistiko (SmartCargo),
- ★ marketing

Blockchain prispeva k večji preglednosti produktov in storitev ter njihovi sledljivosti, to pa ustvarja tudi večje zaupanje pri končnih uporabnikih.« Poudarja, da se tem podjetja javnosti pošiljajo jasno sporočilo: »Želimo živeti v poštenem in transparentnem svetu.«

KAJ SO PREDNOSTI?

Dr. Jure Trilar, spletni razvijalec, predavatelj na Fakulteti za elektrotehniko, med drugim pa tudi član tehničnega odbora SIST/BC za standardizacijo tehnologij blokovnih verig, navaja osnovne prednosti pri uporabi blokovnih verig:

- ★ Nespremenljiva revizijska sled je ključna lastnost, ki omogoča, da lahko sledimo sredstvom, podatkom, računom skozi zgodovino prek javnih izpisov, kar zagotavlja transparentnost nad tem, kdaj je bila neka transakcija izvedena.
- ★ Uporaba javne infrastrukture omogoča, da se lahko procesi izvajajo na odprtih in izjemno varnih platformah, vsem dostopnih pod enakimi pogoji, kjer ni treba skrbeti na primer za vzdrževanje strežniške infrastrukture.
- ★ Avtomatizacija transakcij, ki se izvaja ob pomoči tako imenovanih pametnih pogodb, kratkih programčkov, ki »živijo« na blokovnih verigah, omogoča zelo raznolike scenarije, kako lahko potekajo procesiranje in transakcije na distribuirani infrastrukturi; ne nazadnje tudi to, da se lahko te transakcije vrednosti ali podatkov samodejno izmenjujejo med napravami. Nekateri pri tem govorijo o programabilnem denarju.

Za podjetja so gotovo zanimive tudi druge prednosti, ki iz tega izhajajo:

- ★ Kibernetska varnost. »Varen in decentraliziran način za preverjanje identitete, kar povečuje varnost in zasebnost osebnih podatkov, zmanjšuje tveganje kraje identitete in goljufij ter omogoča hitrejše in učinkovitejše postopke preverjanja identitete,« našteva Roljič.

»Blockchain je bil uveden na organizacijski ravni. Uporabljali so ga za spremljanje podatkov v porazdeljenem omrežju in preprečevanje napadov na posamezne šibke točke, kot so spletna mesta. Celotne države, kot so Avstralija, Malta in Kitajska, uporabljajo blockchain za varnostne namene,« dodaja Slapnik.

- ★ Zagotavljanje originalnosti izvora. »Podjetja digitalno certificirajo izdelke in s tem končnim kupcem omogočajo transparentno preverjanje dejanskega proizvajalca izdelka. Tovrstne rešitve so podjetja začela uporabljati najprej za visokocenovne izdelke (ure, športni izdelki premium kvalitete), s pocenitvijo rešitev pa so te vedno bolj uporabne tudi pri cenejših izdelkih,« pojasnjuje Slapnik.

»Ob nenehnem razvoju tehnologija postaja vedno hitrejša in zmogljivejša, pa tudi varnejša. Vsaj dokler se ne vplete človeški faktor in lahko pride do napak v kodi pametnih pogodb, goljufij, izgub in podobno,« opozarja Trilar. Prihajajoča evropska zakonodaja o trgih kriptosredstev (MiCA) bo poskušala bolj zaščititi potrošnike in obenem zagotavljati inovacijske potenciale podjetjem, dodaja.

KJE SE UPORABLJAJO NFT-JI (ANGL. NON-FUNGIBLE TOKENS)?

NFT-ji so poznani kot posebna zvrst kriptovalut, ki je uporabna tudi v različnih industrijah. »V segmentu računalniških iger in zbiralne kulture NFT-ji oziroma nedeljiva digitalna sredstva predstavljajo lastništvo nad originalno digitalno vsebino in jih je mogoče kupiti, prodati ali trgovati na prostem trgu. Podjetjem je tako omogočeno, da vzpostavijo javni menjalni ekosistem z digitalnimi vsebinami, ki so jih ustvarila,« pojasnjuje Trilar.

Slapnik omenja še uporabo na področju turizma: »Omogočajo nove marketinške pristope na področju trženja turističnih produktov, pa tudi za razvoj digitalnih turističnih spominkov in novih poslovnih modelov pri prodaji turističnih programov in storitev.«

TOP 6 PODROČIJ TEHNOLOGIJE BLOCKCHAIN:

1 Finance

»Pri nas je zelo razširjena na področju financ, zahvaljujoč plačilnemu omrežju GoCrypto (razvija ga podjetje Eligma, op. p.). Ta omogoča plačila pri trgovcih na več kot 1700 lokacijah,« izpostavlja Roljič in našteva prednosti finančnih storitev prek blokovnih verig:

»Čezmejne transakcije in nakazila so bolj dostopni in cenejši, večji sta varnost in preglednost, odvisnost od posrednikov pa se tako zmanjša. Lahko poveča finančno vključenost in zmanjša stroške, povezane s tradicionalnimi finančnimi storitvami, kar koristi posameznikom z nizkimi dohodki in malim podjetjem ter prebivalcem držav v razvoju, kjer ni vzpostavljene bančne infrastrukture, oziroma prebivalcem držav z visoko inflacijo.«

Testira se tudi različica prvega protokola na svetu, ki bo omogočal popolnoma decentralizirana plačila. Novi protokol uporablja tako imenovane pametne pogodbe oziroma »smart contracts«, ki avtomatizirajo finančne procese in odpravljajo potrebo po posrednikih, dodaja.

2 Logistika & proizvodnja

Pomembna je predvsem sledljivost. »Blockchain tehnologija v kombinaciji z IoT (internetom stvari) omogoča razvoj aplikacij za sledenje materialom in izdelkom ter izboljšanje poslovnih procesov v dobavni verigi. Predvsem na področju uvajanja krožnih poslovnih modelov, ki končnim uporabnikom zagotavljajo transparentno prikazovanje izvora materialov in tudi njihovega kroženja v sklopu proizvodno-uporabnega cikla posameznega izdelka,« pojasnjuje Slapnik.

Roljič poudarja, da se tako zmanjša število goljufij in napak: »Primer dobre prakse v Sloveniji je podjetje OriginTrail.« Trilar povzema, da vse to omogoča boljše upravljanje zalog, transporta in dobavnih verig.

3 Energetika

★ Učinkovitejša poraba. »Blokovne verige se lahko uporabijo za sledenje proizvodnji in porabi energije, kar pripomore k boljšemu upravljanju in učinkovitejši porabi. Omogoča tudi prosto trgovanje z energijo med uporabniki, kar vodi do novih poslovnih modelov, ki prej niso bili mogoči,« prednosti našteva Trilar.

★ Samooskrba in certificiranje električne energije iz obnovljivih virov. »Podjetja, ki so v obdobju energetske druginje začela sama proizvajati električno energijo iz obnovljivih virov energije, v vse večji meri uporabljajo uporabljajo platformo za trgovanje z viški električne energije, ki temeljijo na tehnologiji blockchain. Z njimi lahko

proizvedeno električno energijo na industrijskih obratih, kjer imajo dovolj velike površine za namestitve sončnih panelov, 'pošljejo' na drugo lokacijo, kjer podjetje nima možnosti proizvajati električne energije,« razlaga Slapnik.

★ Dokumentiranje in merjenje. »PWC predlaga, da jo je mogoče uporabljati za izvajanje poslov o dobavi energije ali izgradnjo temeljev za postopke merjenja, zaračunavanja in kliriranja. Druge možne aplikacije vključujejo tudi ustvarjanje dokumentov, registracijo lastnine, upravljanje premoženja, garancije izvora, pravice do emisij in podobno,« pojasnjuje Slapnik.

4 Prodaja

»Nepogrešljiva je pri uvajanju novih poslovnih modelov nakupa/plačevanja storitev namesto nakupa strojev. Z uporabo digitalnih žetonov omogoča zaračunavanje mikrotransakcij, ki pri uporabi naprav ali strojev, za katere se potrošniki v vedno večji meri odločajo, da jih koristijo v obliki nakupa storitve in ne več nakupa strojev. Na praktičnem primeru pralnega stroja to denimo pomeni, da podjetje, ki pralne stroje proizvaja, ostane lastnik stroja, potrošniki pa podjetju plačujejo dejansko število ur pranja.

Transparentnost merjenja uporabe strojev in naprav, obremenjenost in s tem povezani stroški uporabe se lahko na stroškovno sprejemljiv način izvedejo z uporabo blockchain tehnologije v kombinaciji s tehnologijo IoT,« Slapnik razkrije še nekoliko futuristično idejo.

5 Filantropija

»Slovensko podjetje Truhoma je svojo platformo zgradilo na blockchainu ravno zaradi popolne transparentnosti, sledljivosti in učinkovitosti, ki jo omenjena tehnologija omogoča. Vsem sredstvom, ki jih Truhoma prejme od javnih in zasebnih donatorjev, je mogoče slediti vse od donacije do dostave paketa pomoči oziroma plačila položnic osebam v stiski. Na področju dobrodelnosti tako zagotavlja večjo preglednost dobrodelnih donacij, večje zaupanje donatorjev ter nižje administrativne stroške,« izpostavlja Roljič.

6 Javna uprava

»V prihodnosti bo tehnologija verjetno prisotna tudi na volitvah, saj lahko zagotovi varen in pregleden način za izvedbo glasovanja. Tovrstno glasovanje lahko zmanjša potrebo po posrednikih in poveča udeležbo volivcev, zagotovi večjo varnost in preglednost, večjo volilno udeležbo in integriteto volilnega postopka,« sklene Roljič.

ZNAMO SE POGOVARJATI S STRANKAMI V NJIHOVEM JEZIKU

Agilcon je prodorno IT podjetje, ki je nastalo leta 2010 z željo prenesti takrat še nekoliko kontroverzne tehnologije računalništva v oblaku tudi v slovensko okolje.

Danes se ukvarja z digitalizacijo tako kadrovskih kot prodajnih, podpornih in marketinških procesov v podjetjih v Sloveniji in širše v regiji, podrobneje pa nam je njihovo dejavnost predstavil direktor podjetja, Marko Perme.

KAKŠNO TEHNOLOGIJO UPORABLJATE PRI SVOJEM DELU IN KDO SO VAŠE TIPIČNE STRANKE?

Pri naših rešitvah uporabljamo Salesforce tehnologijo, ki vodilna na svetu po inovativnosti in prinaša tudi najvišje standarde na področju hitrosti in zanesljivosti delovanja ter, kar je najbolj pomembno, varnosti in zakonske skladnosti. Naša lastna rešitev za digitalizacijo kadrovskih procesov, Gecko HRM prav tako temelji na Salesforce tehnologiji in pomaga podjetjem pri zaposlitvenem postopku, uvajanju in izobraževanju, ponuja orodja za merjenje uspešnosti in organizacijo kadrovskih podatkov.

Naši naročniki so na eni strani podjetja, ki se želijo bolj povezati s svojimi strankami preko digitalnih kanalov in bolj učinkovito voditi prodajne procese. To so tipično ambiciozna podjetja, ki imajo prodajne aktivnosti pogosto razporedene po regiji ali celo po celem svetu, zato potrebujejo tudi ustrezno tehnološko podporo. Na področju HRM rešitev pa želi naša tipična stranka vse svoje kadrovske procese poenostaviti in postaviti na skupni imenovalc. Zaveda se, koliko so zaposleni pomembni in želi v to področje vlagati tudi iz vidika digitalizacije.

Direktor podjetja Agilcon, Marko Perme.

KAJ BI REKLI, DA SO VAŠE KLJUČNE MOČNE TOČKE?

Stranke pohvalijo naš način sodelovanja z njimi, pri čemer so ključni naši zaposleni. Pogosto slišimo, da se ne opazi, da smo računalničarji, kar vzamemo kot kompliment, saj se znamo pogovarjati s strankami v njihovem jeziku.

KAKŠNE SO VAŠE IZKUŠNJE S KLUBOM SBC IN KAKO SO-DELUJETE Z OSTALIMI ČLANI?

Ob včlanitvi v SBC smo ugotovili, da je veliko članov naših strank. Želimo si, da bi jih bilo še več, saj so to tista podjetja, ki se zavedajo pomembnosti digitalizacije in v to tudi investirajo. Tudi sicer mi je vedno v veselje pogovoriti se s podobno mislečimi podjetniki, ki razmišljajo progresivno in so usmerjeni v svet. Kot primer dobre prakse lahko omenim podjetje Pirnar, ki je prav tako član SBC-ja. Skupaj smo izvedli celostno digitalizacijo poslovnih procesov, tako v B2B kot tudi v B2C segmentu. Kljub temu da

je podjetje na prvi pogled zelo fizično, tj. specializirano za razvoj in proizvodnjo vhodnih vrat, so na drugi strani njihovi procesi – od marketinških in prodajnih dejavnosti, do podpore in poprodajnih akcij – digitalizirani s pomočjo Salesforce tehnologije.

KOLIKO SE JE V ZADNJEM ČASU DIGITALIZACIJA SPREMENILA?

O digitalizaciji kot trendu govorimo že vsaj 20 let, v zadnjih 10 letih pa sem opazil, da smo od leporečenja o tem prešli v veliko več akcije. Danes so takšni projekti vedno pod pokroviteljstvom vrhnjega managementa, proračuni zanje so veliko večji. To zavedanje se je dvignilo tudi med pandemijo, a določena podjetja so imela zaloge, da so situacijo izkoristila in še več vlagala v digitalizacijo, medtem ko druga niso imela te možnosti.

KATERIM VIDIKOM DIGITALIZACIJE PO VAŠEM POSVEČAMO PREMALO POZORNOSTI?

Odgovor, ki ga pogosto poudarjamo, je, da so pri digitalizaciji še vedno ključni ljudje, ki upravljajo te sisteme. Zavedati se moramo, da smo z orodjem lahko učinkovitejši in se ne smemo bati sprememb, kar je treba s komunikacijo v podjetju ustrezno nasloviti in sproti razreševati.

Enako pomembna pa so tudi ustrezna merila uspeha. Pogosto vidim, da gredo podjetja v digitalizacijo zato, ker je to trend, ne da bi si res natančno razjasnila, kaj želijo in kako bodo merila uspeh.

Gospodarski oskarji

GZS: NAGRADO ZA IZJEMNE GOSPODARSKE IN PODJETNIŠKE DOSEŽKE DOBIJO ...

Na začetku marca so podelili že 55. nagrade Gospodarske zbornice Slovenije (GZS) za izjemne gospodarske in podjetniške dosežke. Tokrat so jih podelili pet.

Nagrajenci so vidni gospodarstveniki, ki trajnostno ustvarjajo presežke, imajo večletne odlične rezultate na domačem in svetovnih trgih ter razpolagajo z inovativno poslovno filozofijo. Nagrade so odšle v roke direktorjev:

- Igorja Zorka (ZZI),
- Andreja Lešnjaka (QTechna),
- Ivana Cajzeka (GIC gradnje),
- Primoža Mlačnika (KO-SI) in
- Radka Luzarja (L-Tek).

Iskrene čestitke vsem nagrajencem želimo tudi pri Podjetni Sloveniji!

Zaradi manjših stranskih učinkov je tovrstna terapija prednostna izbira pri najmlajših pacientih.

Uspeh

CHIPOLO: VSTOP V JABOLČNI IMPERIJ

S pametnim iskalnikom denarnic Chipolo CARD Spot je Chipolo marca vstopil v Applovo uradno spletno trgovino.

»Spominjam se, kako sem pred 14 leti stal v dolgi vrsti v Applovi trgovini v Ameriki. Tam sem čakal, kot vsi drugi, da bi kupil najnovejši Applov iPhone. Dejstvo, da danes lahko v spletni trgovini podjetja Apple kupite naš iskalnik Chipolo CARD Spot, se mi zdi pravzaprav neverjetno. Neverjeten uspeh podjetja in seveda potrditev zame in za vso ekipo, da gremo v pravo smer in delamo prave korake,« pravi Primož Zelenšek, soustanovitelj in direktor podjetja.

Pametni iskalnik lahko kupite na uradni spletni strani apple.com v Evropi, Ameriki, Kanadi, Novi Zelandiji in Avstraliji.

Napredno

MEBOR: PO NOVEM KAR 12 HLODOV NA MINUTO

V podjetju Mebor so na Poljskem uspešno zaključili nov in zanje največji projekt žagalne linije BM CDH za visoke kapacitete. Z novo tehnologijo in avtomatizacijo dosegajo večje kapacitete razreza in boljši izkoristek iz lesa.

Linija lahko razreže do 12 hlobov na minuto.

Primerna je za žagarske obrate s kapacitetami do 200.000 kubičnih metrov hlobovine na leto. Vključuje nove tehnologije 3D-skeniranja hlobov in posodobljen sistem optimizacije razreza.

Nakup

ROTO SLOVENIJA: Z NAJŠIRŠO PONUDBO KAJAKOV IN KANUJEV NA SVETU

Roto Slovenija je kupil celotno proizvodnjo kanadskega podjetja Delsyk Kayak. S tem je postal podjetje z najširšo ponudbo kajakov in kanujev na svetu – imajo jih kar 72. Poleg tega se je podjetje z omenjenim nakupom umestilo v najvišji kakovostni razred tovrstnih plovil.

Z nakupom kanadskega pionirja polietilenskih kajakov za morje bo Roto Slovenija nadaljeval 40-letno kanadsko tradicijo. Nakup vključuje njihovo celotno proizvodnjo, vključno s šestimi orodji za profesionalne kajake za morje, vso strojno opremo, materiale in komponente ter tudi prestižno znamko Delsyk Kayak.

Razvoj

LUMAR: CERTIFIKAT ZA ZELEN PREHOD V PRAKSO

Lumar se lahko po novem pohvali še z enim okoljskim certifikatom, tokrat z znakom kakovosti v graditeljstvu (ZKG). Podelil mu ga je Gradbeni inštitut ZRMK za razvojni dosežek zelenih tehnologij za implementacijo konstrukcijskih sistemov. Gre za enega od ključnih kazalnikov pri razvoju tehnologij zelenega prehoda v prakso.

»Okoljski certifikat potrjuje naša prizadevanja za implementacijo predvsem okoljskih kazalnikov, pri čemer je ključna LCA-analiza vgrajenih materialov,« je povedala vodja trajnosti in razvoja Lumar Nataša Teraž Krois.

Inovativno

MIK CELJE: VEČ ELEKTRIKE NAZAJ KOT PORABE

MIK Celje zaključuje eno največjih inovacij na področju gradbeništva. Razvojni center MIK, Inštitut dr. Petra Novaka in nova tovarna prezračevalnih naprav MIKrovent, bo eno izmed najbolj energetske varčnih in zaposlenim prijaznih delovnih okolij prezračevalnih poslovnih stavb, je povedal ustanovitelj podjetja MIK Celje Franci Pliberšek. Stavba bo več elektrike vrnila v omrežje, kot je bo dejansko porabila.

Ponujamo kvalitetne storitve na področju mednarodnega transporta, ki jih opravimo s sodobnimi vozili in z zanesljivimi vozniki.

V našem voznom parku imamo vlačilce 13,60 m z nosilnostjo do 25 ton in hladilnike 13,60 m z nosilnostjo 22 ton.

Prevzamemo tako kosovne kot kompletne pošiljke in poskrbimo, da je vaš tovor ob dogovorjenem času na dogovorjenem mestu.

+386 1 563 71 71 info@vitrans.si

www.vitrans.si

**ZANESLJIVO
DO CILJA.**

Nagrada

TELEMACH: OMREŽJE MED NAJBOLJŠIMI NA SVETU

Telemach se lahko pohvali s prestižno nagrado Opensignal. To mu je podelilo podjetje Opensignal, vodilni globalni ponudnik neodvisnih analiz in podatkov o uporabniških izkušnjah v omrežjih. Telemach Slovenija je tako postal eden od zmagovalcev (Global Winner) za najboljšo videoizkušnjo v omrežju 5G na svetu. V kategorijah pritočne hitrosti (5G Download Speed) in izkušnji igranja iger (5G Games Experience) v omrežju 5G pa se je uvrstil med vodilne na svetu (Global Leader) ter izstopal kot najuspešnejši med slovenskimi mobilnimi operaterji.

Zaupanje

MIKROCOP: KLJUKICA ZA PREGLED PO SMERNICAH EBA

Mikrocop je prvi ponudnik e-hrambe v Sloveniji, ki je prestal pregled po EBA-smernicah. Tega je izvedla mednarodno priznana revizijska hiša po naročilu osmih slovenskih bank.

Mikrocop je tako postal tretje podjetje v Sloveniji, ki je prestalo tovrsten pregled. EBA-smernice določajo ukrepe za obvladovanje tveganj, ki jih morajo finančne institucije sprejeti za obvladovanje svojih tveganj, povezanih z informacijsko in komunikacijsko tehnologijo (IKT) ter varnostjo. Smernice vključujejo zahteve za informacijsko varnost, vključno s kibernetno varnostjo, če so informacije shranjene v sistemih IKT, so nam pojasnili pri Mikrocopu.

JANTAR TRADE

Stranki uredimo tudi vse potrebno za pridobitev Eko sklada.

EKO SKLAD

SELSKOPRISILNA
KAMNICE SI

BLAUBERG GROUP

TWINFRESH-STYLE

PRIMERI MONTAŽE

Stenska montaža s standardno debelino z uporabo nape EH-14

Kotna montaža s kompletom NP 160 bela

Montaža v tanko steno s pomočjo nape EH-2

JANTAR TRADE D.O.O.

BREZNIKOVA ULICA 15, | PC BREZA, 1230 DOMŽALE

E-MAIL: INFO@JANTARTRADE.SI

TEL: +386 (0)31 606 000

KAKO PRI VSAKEM PROJEKTU DOSEČI OPRIJEMLJIVE IZBOLJŠAVE

Koristi digitalne proizvodnje so očitne, zato ni presenetljivo, da vse več malih in srednjih proizvodnih podjetij prehaja na digitalne delovne tokove.

Trenutno dogajanje v svetu proizvodnje krojita dve glavni temi. Prvič, številna podjetja so zasuta z naročili in želijo bolje izkoristiti svoje proizvodne zmogljivosti, ne da bi jim bilo treba poseči po velikih naložbah. Drugič, nenehno pomanjkanje strokovno usposobljene delovne sile pomeni ogromen izziv. Pri tem lahko rešitev ponudijo popolnoma zaokroženi procesi, ki temeljijo na digitalnih delovnih tokovih, vendar je ključno, da se lahko take rešitve preprosto vključijo v tekoče poslovanje brez povzročanja velikih težav podjetju. Skupina Hoffmann Group, ki se ukvarja s prodajo orodij, delovnih postaj in rešitev za skladiščenje ter osebne varovalne opreme, že nekaj časa razvija in trži tovrstne digitalne rešitve.

POSTOPEN PREHOD NA DIGITALNI SVET

Poslanstvo skupine Hoffmann Group je strankam pomagati, da postopoma vstopijo v digitalni svet, ne da bi jih to preobremenilo. Za vsem tem stoji vsestranska ekipa, ki jo sestavljajo produktivni vodje, strokovnjaki za izkušnje uporabnikov ter strokovnjaki, ki se osredotočajo na razvoj temeljnih tehnologij in programske opreme.

Hoffmannove stranke uporabljajo široko paleto različnih sistemov in strojev, zato lahko podjetje v vsakem primeru zagotovi rešitev po meri, poleg tega pa si nenehno prizadeva priti do novih dognanj in spoznanj ter jih uporabiti.

MODULARNE REŠITVE TLAKUJEJO POT V PRIHODNOST

Vsak proizvodni oddelek ima osrednji proces, ki prinaša dodano vrednost. Ta je sestavljen iz podprocesov, povezanih z delovnimi tokovi in sistemi, ki niso vedno skladni. Zato se prehoda na digitalne delovne tokove ni mogoče lotiti v okviru enega velikega projekta, temveč je treba uporabiti več manjših obvladljivih podprojektov. Za ta namen Hoffmann ponuja vse večje število digitalnih modulov. Vsak od njih prinaša oprijemljive koristi, module pa je tudi mogoče kombinirati in povezati v večjo rešitev.

IZBIRA REŠITVE PO MERI SE IZPLAČA

Če je rešitev izdelana po meri konkretnih potreb podjetja, jo bodo delavci bolje sprejeli. Programska oprema Connected Manufacturing omogoča učinkovitejše upravljanje svojih orodij in optimalno načr-

tovanje njihove uporabe. Pri tem zagotavlja celovit pregled vseh orodij in njihovih digitalnih dvojčkov v realnem času – od načrtovanja projekta v sistemu CAM prek naprave za predhodno nastavitvev do samega stroja.

Poleg glavnih podatkov se nenehno zapisujejo in posodablajo tudi transakcijski podatki in vrednosti predhodne nastavitve, napredni pregled korakov opravil pa zagotavlja informacije o stanju ročnih in zunanjih delovnih nalog.

OOGLEJTE SI DODANO VREDNOST

Skupina Hoffmann Group bo kmalu dala na trg modul Connected Metrology, tj. sistem za upravljanje merilne opreme z vključeno storitvijo umerjanja, ki zapisuje podatke o umerjanju, zagotavlja potrdila o umerjanju po spletu ter omogoča stalen pregled lokacij in stanja merilnih orodij.

Poleg tega lahko stranke spremljajo informacije o tem, kateri proizvodi so bili v proizvodnem oddelku izdelani s katerim merilnim orodjem. Vse je tudi primerno za revizijo, saj skupina Hoffmann Group vsaj deset let hrani potrdila o umerjanju.

Avtorica: Sabina Merk, samostojna ustvarjalka besedil v Münchnu

The Akrapovič logo, featuring a red stylized 'A' symbol followed by the brand name 'AKRAPOVIČ' in a bold, black, sans-serif font.

MOČ ZVOKA

Izpušni sistem za Cupro Formentor VZ5
Evolution Line (Titanium) / S HOMOLOGACIJO ECE

Odkrijte edinstven zvok Akrapovičevih visokozmogljivih izpušnih sistemov in se zapeljite v novo dimenzijo! Izkusite užitek med vožnjo, ki ga prinaša vzdržljiv, zmogljiv in visokokakovosten izpušni sistem, plod več kot tridesetletnih izkušenj, mojstrske izdelave in tehnološkega znanja.

Akrapovič d.d.

Malo Hudo 8a, 1295 Ivančna Gorica, Slovenija / www.akrapovic.com

SPLOŠNO OPOZORILO: Zaradi globalne distribucije izdelkov podjetja Akrapovič d.d. niti podjetje Akrapovič d.d. niti nobena njegova podružnica ne jamčijo, da je izpušni sistem skladen z zakonodajo na področju emisij v zrak in emisij hrupa oz. zakonodajo o označevanju v vseh državah. Informacije o veljavni zakonodaji, ki ureja uporabo izdelka, mora kupec pridobiti samostojno, prav tako pa mora zagotoviti tudi skladnost s to zakonodajo.

V SLOVENIJI OŽIVLJAJO BATERIJE ZA DRUGO ŽIVLJENJE

Ali veste, da v Sloveniji obstaja startup, ki obnavlja stare baterije?

Goran Novković
Foto: Boštjan Pucelj

Otem nam je več povedal Marko Vrdoljak iz tega podjetja, ki se imenuje Reusable Technologies.

V vašem startupu obnavljate odslužene litij-ionske baterije. Katere?

Trenutno obnavljamo oziroma pripravljamo na ponovno uporabo cilindrične litij-ionske baterije tipa 18650. Gre za najpogosteje uporabljane baterije na trgu. Najdemo jih v električnih avtomobilih, kolesih, skirojih, ročnem orodju, namiznih računalnikih ...

Kot zanimivost: baterija avtomobila Tesla S je denimo sestavljena iz več kot 7.000 tovrstnih baterijskih celic 18650.

Kako jih obnavljate?

Obnavljamo jih z lastnim tehnološkim procesom, kjer fizično ne posegamo v samo baterijsko celico. Proces je sestavljen iz strojne in programske opreme (hardwara in softwara).

Najprej vsaki celici s testiranjem postavimo diagnozo. Nato program na podlagi diagnoze izbere za vsako celico primerno terapijo. Z njo celico čim bolj učinkovito pripravimo za ponovno uporabo. Celoten proces traja okoli pet ur.

Ali ljudje sploh vedo, da je te vrste baterije mogoče obnoviti?

Večina ljudi tega ne ve. Nekateri poiščejo baterije, ki imajo v sebi še nekaj življenja, in jih večinoma uporabljajo za lastne namene v kakšni drugi aplikaciji. Tudi to je ponovna uporaba. Res pa je, da za tako celico ni mogoče jamčiti, kako in koliko časa bo še delovala.

Je takšna obnovljena baterija tako dobra kot nova?

Odvisno od baterije. Določene baterije so zelo primerljive z novimi. Do zdaj smo za ponovno uporabo pripravili več kot 85 odstotkov vseh testiranih baterij.

>> Prihranili bomo na tisoče ton emisij CO₂.

Koliko takšnih baterij je obnovljenih v Sloveniji? Ali bi jih lahko obnovili več in kako?

Približno 60 odstotkov vseh zavrženih tovrstnih baterij v Sloveniji pride do nas. Sodelujemo z več reciklažnimi centri. Izpostavil bi Kemis in Blok, kjer razstavijo baterijske sklope, izločijo baterijske celice in nam jih dostavijo.

Razvijamo avtomatiziran tehnološki proces, ki bo namenjen industrijski rabi. Pilotni projekt bomo izpeljali z reciklažnim centrom Blok. Cilj je tovrsten proces ponuditi vsem reciklažnim centrom. Zanimanja je veliko.

Kaj pa naredite z oživljenimi baterijami?

Potem ko smo baterijske celice pripravili za drugo življenje, jih kot izložbeni primer vgrajujemo v naša prva dva izdelka.

Prvi je nagrajena okoljska zgodba rEbankMini – prva prenosna baterija (angl. powerbank), ki jo poganja reciklirana baterija. Ta izdelek je hkrati sploh prvi, ki je v celoti izdelan v EU, z ohišjem iz odpadnega slovenskega lesa in s triletno garancijo.

Drugi izdelek je rEflash – premium prenosna svetilka, ki jo prav tako kot prvo poganja reciklirana baterija in je bila sestavljena v EU. Ima petletno garancijo.

Koliko izdelkov ste že prodali?

Oba izdelka že proizvodimo in prodajamo po vsej Evropi. Prodali smo že več kot dva tisoč izdelkov. Z vsakim smo prihranili vsaj 6,3 kilograma emisij CO₂ v primerjavi s proizvodnjo podobnega izdelka.

Preizkusili smo tudi trg rabljenih baterijskih celic (second-life cell) ter jih že uspešno prodali v Italijo in na Nizozemsko.

Ali snujete popravila, obnove, oživljanje še kakšnih nevarnih izdelkov?

Seveda. Ukvarjamo se z razvojem rešitev za ponovno uporabo e-odpadkov, ki so najhitreje rastoči odpadki na svetu. Vse skupaj se je začelo z rElightom, stropno-stensko LED-lučjo, narejeno iz odsluženih računalniških monitorjev. Imamo celo paleto drugih prototipnih izdelkov iz e-odpadkov in v prihodnosti jih bo še veliko več, tudi takih, ki bodo za komercialno uporabo. Trenutno smo osredotočeni na problem odsluženih li-ion baterij.

Kako iščete kapital za rast? Kakšen je odziv?

Prvo leto smo rasli organsko in spoznavali okolje, v katerem smo se znašli. Zdaj se pojavlja kar nekaj zanimanja tudi za morebitne investicije. Za te smo odprti in z določenimi kandidati smo tudi že v pogovorih. Predvsem nas zanima strateški partner, ki lahko ponudi kaj več kot le denar.

Zakaj vse to počnete? Pa ne recite, da ne tudi zaradi denarja.

To počnemo, ker obstaja izziv, ki zadeva vse nas in ga je treba rešiti. Mi vemo, kako lahko pri tem pomagamo. Denar je tu samoumeven in bo posledica našega dela. Oba s poslovnim partnerjem Tomažem sva očeta in ni nama vseeno, v kakšnem svetu bodo odraščali in živeli naši otroci. Oba tako živiva že vrsto let, torej ponovno uporabljava vse, kar nama pride pod roko, in v tem vidiva dodano vrednost. Živiva to, s čimer se zdaj ukvarjava tudi poslovno.

Želimo prispevati še več. Eden od prihajajočih projektov bo razvojno-podporni center za ponovno uporabo e-odpadkov. V njem bomo svoje znanje in izkušnje prenašali na mlade ter tako omogočili razvoj in dobavo številnih novih trajnostnih izdelkov iz e-odpadkov. Prihranili bomo na tisoče ton emisij CO₂ ter priskrbeli nova ustvarjalna delovna mesta in zagonska podjetja.

TOSHIBA

SHRM SUPER HEAT RECOVERY MULTI ADVANCE

Najnovjša serija naprav **SHRM Advance** predstavlja vrhunsko rešitev za hlajenje in ogrevanje prostorov ter ogrevanje sanitarne vode v vseh poslovnih objektih.

Učinkovito, prilagodljivo, 100% TOSHIBA.

energo **plus**[®]

Zastopstva, prodaja in servis za klimatizacijo

www.energoplus.si

"Skrbimo za vaše udobje že več kot 30 let!"

Nisi bil povabljen?
ORGANIZIRAJ SVOJ DOGODEK!

EDINSTVENI DOGODKI ŽE OD LETA 2005.

P E A V I E D N E T I S A

www.paideia-events.com